UNIVERSAL LIBRARY
OU_204948
UNIVERSAL LIBRARY

OSMANIA UNIVERSITY LIBRARY

Call No. T 81.6 T 59 D Accession No. T 1045

Author తిరుపతి వేంకట కవులు

Title దేవీ భాగవతము.

This book should be returned on or before the date last marked below.

శ్రీరస్తు.

శ్రీమత్పరదేవతాయైనమః.

దేవీభాగవతము.

చతుర్థస్కంధము.

ఇది

తిరుపతివేంకటేశ్వరులచే

రచియింపఁబడి

శ్రీ భైరవముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రింపించి ప్రచురింపఁబడెను.

మొదటికూర్పు 1,000 కాపీలు.

మచిలీబందరు.

దీనివెల రు 0-9-0.

1910.

విషయసూచిక.

పేజి.	విషయము.	పేజి.	విషయము.
4	వ్యాసుండు కర్మవిధము తెలుపుట.	39	సురలు దేవిని స్తుతించుట.
9	సంసారవిముక్త్యుపాయము.	42	విష్ణునియవతారములు.
12	నరనారాయణులు తపంబొనర్చుట.	45	కృష్ణావతారకారణము.
15	వసంత ప్రవేశము.	50	దేవీస్తుతి.
19	తత్త్వవిచారము.	58	దేవకీసుతవధ.
24	ప్రహ్లాద నరనారాయణ యుద్ధము.	63	శ్రీకృష్ణోదయము.
30	భృగువు హరిని శపించుట.	67	శ్రీకృష్ణలీలలు.
35	శుక్రుండు దైత్యులకడకు వచ్చుట.	71	శ్రీరామాదులు కించిద్జ్ఞులనుట.

శ్రీమత్పరదేవతాయైనమః

దేవీభాగవతము.

తిరుపతివేంకటీయము.

చతుర్థస్కంధము.

నిస్పృహహృదయకమలాం
తర్లక్ష్యీకృతసమస్తతత్త్వ! సుకవితా
దుర్గతికావిచ్ఛేదక!
చర్లబ్రహ్మాయసుధీ! యశస్సత్త్వనిధీ. ౧

వ॥ అవధరింపు మనంతరంబు మునులు «మహాత్మా! యవ్వలికథ వినిపింపు మనవుడు సూతుం డిట్లను నట్లు పురాణకథనోన్ముఖుం డగు వ్యాసునకు జనమేజయుం డిట్లనియె. ౨

క॥ అస్మత్కులాభివర్ధన!, విస్మయకరదివ్యచరిత! వేదవ్యాసా!, భస్మీకృత
పాపౌఘ! శ్రుతి, స్మృతితత్త్వజ్ఞ! యొకటి దెల్పుము నాకున్. ౩

ఆ॥ వె॥ శూరసేనసుతుఁడు సుగుణుండు వసుదేవుఁ, డనఁగ విందు హరి
యుఁ దనుజభావ, మందె నెవని; కాతఁ డంగనామణితోడఁ, గం
సుచేత నెట్లు కట్టఁబడియె. ౪

ఆ॥ వె॥ హరియు బంధనాలయమ్మున దేవకి, కుదయమంది మీఁద నో
దిగి గోకు, లమున కేఁగ నేల! లలితుఁ గృష్ణునిఁ గన్న, వారు
పూర్వమం దెవరో వచింపు. ౫

గీ॥ దేవకీవసుదేవులు తెలిసి తెలియ, కాచరించిన దేమి కంసాధమునకుఁ
గృష్ణునన్నలనార్గుర నేల చంపెఁ, బుట్టినప్పుడ కంసుండు పట్టఁబట్టె.

ఆ॥ వె॥ బాల! కంసుచేతఁ బట్టువడియె నభ్ర, పథముఁ జేరుటేమి? పర
మపురుషుఁ, డైనహరికి గొల్లయలరుఁబోణులతోడఁ, గాఁపురము
బొనర్పఁ గలుగు టెట్లు.

క॥ ఆకృష్ణుం డొనరించిన, ప్రాకృతకార్యములనెల్లఁ బరిశీలింప
న్నాకే కా దెవ్వరికిం, జేకురు నాశ్చర్య మిట్టిచేఁతలు కలవే. ౯

క॥ కర్ణాకర్ణికగాఁ గను, పర్ణధ్వజుచరిత విని యపరిమితసందే, హార్ణవ
గత మగునామది, నిర్ణయము వచింపుమీ మునివరేణ్యా! కృపన్.

ఆ॥ వె॥ ధర్మపుత్రు లగుచుఁ దనరెడినరుఁడు నా, రాయణుండుఁ గడుఁ
బురాణఋషులు, బదరికాశ్రమమున బహుకాలము తపమ్ముఁ
జేసి రనుట సుప్రసిద్ధమ కద. ౧౦

తే॥ గీ॥ విద్యమానశరీరులై వెలయువీరు, మరలఁ గృష్ణార్జునులు గాఁగ
మాఱుటెట్లు, ముక్తిఁగోరికదా వీరు మున్ను తపము, నాచరిం
చిరి మఱి జన్మ మంద నేల. ౧౧

క॥ తనకులవర్తనమును ద, ప్పని శూద్రుఁడు వచ్చుజన్మపరిపాకమునన్
గను క్షత్రియత్వమును జెప్పినశుచి మసలిన నతండ విప్రతఁగాంచున్

క॥ అనువుగ వర్తించినవి, ప్రునకుఁ జన్మంబు లేదు సూఢిగ వీరల్
మునులు మహాత్ములు విపరీ,తనియతి క్షత్రియభవంబు దాల్పఁగ నేలా

గీ॥ అవనిసురశాప మెల్లయాదవులఁ గసిమ, సంగె గాంధారిశాపంబు
సరసిజాక్షు,నన్వయము మాపె నని వింటి; హరితనూజు, మించి యల
శంబరుండు హరించు టేమి. ౧౨

గీ॥ శక్తిమంతుఁడు హరి యుండ శంబరుండు,సూతికాగారమేరీతిఁ జొచ్చి
పిన్న, బాలు హరియించె నోక్కో! యిప్పలుకు వినిన, దుర్ఘటం బని
మనమున దోఁచకున్నె. ౧౩

గీ॥ ఆత్మజు హరించె శంబరుం డన్నమాట, దివ్యచక్షుష్కుఁ డగుహరి
తెలియలేఁడె,యరయ నీసందియంబుల నన్నిఁ బాపి, తెలియఁజెప్ప
వె సాత్యవతేయ! నాకు. ౧౪

క॥ సరసిజలోచనుతదనం, తరమునఁ దద్భార్యలెల్ల దస్యులచేతన్, బరి
పరి బాధలు పడుటకుఁ, నరయఁగఁ గతమేమొ చెప్పుమా! యన
ఘుమతీ! ౧౭

గీ॥ విష్ణునంశమ్ముచేఁ బృథివీభరంబు,నడఁపఁ బుట్టినయద్దానవారి మధుర
భయమ్ముమై నీడి ద్వారకాపట్టణంబు,నందు సకుటుంబముగ నుండు
టబ్బురంబు. ౧౮

వ॥ అదియునుంగాక మహాత్ములును జగద్విదితంబుగ రాజసూయం బొనర్చి విప్రుల కనేకదక్షిణ లొసంగినవారును ధర్మతత్పరులును కృష్ణాశ్రితులును నగుపాండవుల కేల దుఃఖంబు సంభవించె! వేదీమధ్యంబునం బొడమినమహాభాగయు రమాంశజయును నగుద్రౌపది యంట రానిసమయమ్మున దురాత్ముం డగుదుశ్శాసనునిచే గృహీతకేశయై సభామధ్యమ్మునం గస్తిం బడనేల! మఱియు విరాటునింట దాసి యగుటయుఁ గీచకునిచే నవమానిత యగుటయు జయద్రథునిచే నపహృత యగుటయును నాయను కేపాపంబున ఘటించె! సదాచారు లగుపాండవులు ధనలోభమ్మున భీష్మద్రోణులం జంపనేల! మఱియు ౧౯

క॥ హరి ప్రేరేపింపఁగఁ దా,మరయక పాండవులు వంశమంతయు నష్టాం
కురముగ నొనర్చి రన్వయ,హరణమ్మునకన్న బిచ్చ మైనను దగదే.

క॥ మును భారతవంశము నా,శన మగుచున్ నీవు మాతృశాసనమున నె
క్కొని గోళకు లగుపుత్రులఁ, గని నిల్పితి వేమి సార్థకంబు మహాత్మా!

గీ॥ తుదకు వరిమల్లురీతి నద్భుతముగాఁగ, బ్రతుకఁ గాంచినమాతండ్రి
బ్రాహ్మణునిగ, శమ్మునం దేల నైచె సర్పమ్ము! నెంత, రాజయినఁ
గాని విప్రవైరమ్ము చను నె. ౨౨

క॥ ఆయాసందేహంబులు, పాయవు నామదిని సత్కృపామతివై వి
జ్ఞేయగతిఁ దెలుపుమనుడు ద,యాయతమతి యగుచు వ్యాసుఁ
డాతని కనియెన్. ౨౩

వ్యాసుండు కర్మవిధము దెలుపుట.

క॥ నరపాల! కర్మగతి యన, సురలకు దుర్జ్ఞేయ మధికసూక్ష్మమ్మును ద
త్పరిపాక మెఱుఁగ శక్యమె, నరులకుఁ గర్మంబ కారణం బన్నిటికిన్.

గీ॥ కర్మ మనుబీజమున జీవగణము లఖిల, యోనుల జనించు నశియిం
చుచుండు జీవుఁ, డాదియును నంతమును లేక యలరువాఁడు; గాని
నిధనంబు గనువాఁడు గాఁడు సూవె. ౨౫

గీ॥ కర్మవశమున జీవుండు గాంచుచుండుఁ, గాయసంబంధతద్వియోగ
ములు కర్మ, మమరు సంచితమని భవిష్యంబనియును,దెలియఁ
ప్రారబ్ధ మని మూఁడు తెఱఁగు లగుచు. ౨౬

చ॥ చను సుఖదుఃఖముల్ జరయుఁ జావును బుట్టువుఁ గామలోభముల్
గనుఁగొనఁ గర్మసంస్కృతివికారములై యజరుద్రముఖ్యులై
నను విడ లేరు కర్మము ఘనం బది యన్నిటికన్నఁ దత్ఫలం
బనుభవరీతిఁ గాక మఱి యన్యవిధమ్మునఁ బోవ నేర్చునే. ౨౭

గీ॥ రుద్రుఁడు కపాలి చంద్రుఁడు రోగి యౌట, సూర్యుఁడు పరిభ్ర
మించు టించుకయు నన్య,కారణమ్మునఁ గా దది కర్మఫలము, సకల
జగమును గర్మవశంబు సుమ్ము. ౨౮

గీ॥ జగము నిత్య మనిత్య మఁట సంశయంబు,మునుల కెడ తెగదన్న నెవ్వ
నికిఁ దెలియు, మాయ చొప్పడునంతకు నీయఖిలజ, గమ్ము నిత్య
ప్రచారమై కానిపించు. ౨౯

క॥ నానాయుగముల నానా, యోనుల నానావిధాభియోగంబుల జన్మా
నుగతి వారికిఁ గర్మా, ధీనతఁ గాకున్నఁ గలుఁగునే నరనాథా!

శా॥ వైకుంఠమ్ముఁ బరిత్యజించి కమలాబాంధవ్యముం వీడి శ్రీ
లాకాంతారవిహారముల్ విడిచి హేలానృత్యవాద్యాది సు
శ్రీకళ్యాణము లుజ్జగించి హరి వాంఛింపం గతం బేమి! ఘో
రాకార మ్మగుగర్భనారకముఁ గర్మాధీనుఁడే కానిచోన్. ౩౦

క॥ మలమూత్రపానమునఁ బం,కిల మగుగర్భంబునఁ దలక్రిందుగ భీత్యా
కలితుఁ డగుటకన్నను నీ,యిల వేఱొకదుఃఖ ముండునే నరనాథా

గీ॥ గర్భమున కెక్కు డగునరకంబు లేదు, పురువు లంగమ్ములను బట్టి
హొడుచు నాఁక, వి యధికంబుగఁ బీడించు లేవరాదు, పదినెలలకష్ట
మియ్యది పార్థివేంద్ర! 33

క॥ ఈకష్టములకుఁ దలఁకి యు, నేకసుఖమ్ములను విడిచి యేకాంతగతిం
గైగొని మునీశ్వరులు తప,మాకాంక్షించెదరు గర్భ మతిదుఃఖదమౌ

క॥ ఒకకల్పమేనియును సా, రకమున వసియింప వచ్చు రాజా! గర్భం
బకటకట! దుఃఖబహుళం,బొకక్షణమేనియును దాననుండుట భరమౌ

గీ॥ దారుణం బగుయోనియంత్రమ్ము వెడలి,పడుట యొకకష్ట; మామీఁద
బాల్యమం ద, నేకములు గష్టములు; సెప్పనేల దీని, నేవగింతురు
తత్త్వజ్ఞు లెఱుకకలిమి. 36

గీ॥ యజ్ఞదానతపోజన్య మైనసుకృత, కలన స్వర్గంబు గల్గుఁ జంచలము
గాని, యదియు నిత్యంబు గాదు పుణ్యంబు క్షీణ, మైన నట నుండ
నింద్రునకైనఁ జనదు. 37

గీ॥ కృతశుభాశుభకర్మముల్ కేవలాను,భావ్యములు దాటఁగా రావు
బ్రహ్మకైన, విష్ణు నెత్తిన యవతారవిధ మదెల్లఁ, గర్మవశ మని
యెఱుఁగు నిక్కము నృపాల! 38

క॥ రామావతారమునఁ గష్టులై మహి నావిర్భవించి రమరులు; కృష్ణుం
డౌ మధుసూదనునకుఁ దోడ్పడై మెలఁగిరి యాదవు లయి యాహవ
భూమిన్. 39

గీ॥ బ్రహ్మచేఁ బ్రేరితుం డయి పద్మనేత్రుఁ, డెత్తు నవతారములు ధర్మ
మెసఁగఁజేయఁ, బ్రతియుగమ్మున నవతారఫలము హరికి,రాక్షసవినా
శమును ధర్మరక్షణంబు. 40

క॥ శ్రీకృష్ణునిచరితము సు,శ్లోకము పుణ్యప్రదంబు శోభనము లస
చ్ఛ్రీకము శృంగారరసవ్యాకీర్ణము సర్వలోకవంద్యం బధిపా! 41

గీ॥ యదుకులమునందు వసుదేవుఁ డవతరించెఁ, గశ్యపునియంశమున
శాపకారణమునఁ, గలిగె గోవృత్తి; కశ్యపుకాంత లదితి, యును
సురసయును శాపానుయుక్తిఁ జేసి. 42

గీ॥ దేవకియు రోహిణియు నాఁగ భూవలయమునందు నక్కయుఁ జెల్లెలు
నై జనించి, రనుడు జనమేజయుం డను మునివరేణ్య!, కశ్యపున కేల
శాపంబు కలిగెఁ జెపుమ. ౪౩

ఆ॥ వె॥ అతనిభార్యలైనయదితియు సురసయు, శాప మందనేల జగద
ధీశుఁ,డైనహరియు మానుషావతారం బెత్తి,గోకులమున నేల
కోర్కెఁ జెందె. ౪౪

క॥ వైకుంఠవాసుఁ డగుహరి, గోకులమునఁ బుట్టి వింతకోర్కెల శుద్ధ
ప్రాకృతచర్యల మెలఁగుట, కేకారణ మెఱుఁగఁ జెప్పవే మునివర్యా.

ఉ॥ మానవజన్మమన్నఁ గడు మాన్యము గా దది గర్భదుఃఖము
ఖ్యానుగతంబు దానికి మహామహుఁ డాహరి సమ్మతించి యె
న్నో నవతారముల్ గొనుచు నెంతయుఁ గుందఁగ నేల! రాముఁడై
కాననమందు ముఁ పడినకష్టముకన్నను గష్ట మున్నదే. ౪౫

ఉ॥ గోవులఁ గావఁడో! వెడఁగుగొల్లలకొంపలలోఁ జరింపఁ డో!
చావునకుం దలంకి తనజన్మగృహంబు పరిత్యజింపఁడో!
చేవ గలట్టికంసుని నశింపఁగఁ జేయఁగఁ గష్ట మందఁడో
యేవగఁ జూచినన్ సుఖము కృష్ణునికిం గనుపట్ట దింతయున్. ౪౬

వ॥ అనవుడు వ్యాసుం డిట్లనియె.

క॥ హరి యవతరించుటకు నో, నరపాల! యనేక కారణంబులు గల వా
దరమున విను వసుదేవుని, చరితమ్మును నతనిసతులచారిత్రమ్మున్.

వ॥ ఒక్కనాఁడు కశ్యపుఁడు యజ్ఞార్థంబుగ వరుణు ధేనువుల నప
హరింప నతండు కుపితుం డగుచుఁ బరమేష్ఠికడకుఁ జని యిట్లను. నాధే
నువులు కశ్యపాపహృతమ్ము లగుకతనఁ దదీయతర్ణకంబు లడలెడి «మాతృ
హీనమ్ములైనయీవత్సంబులంబోలె నీతనిభార్యలును దుఃఖింతురుగావుత»
మని మఱియు నదితిం గుఱించి మృతవత్సయై కారాగారనివాసినియైకుందు
మని శపించిన విని నీరజాసనుండు గశ్యపు రావించి యిట్లనియె. ౪౮

గీ॥ ఈవు లోభగుణం బూని యితని ధేను, వుల హరింతువె! ధర్మంబు
పోలియదే! యె, ఱింగియును నింద్యమైనపనిం గణింప, లేనినీబుద్ధి
కేమన నౌను మౌని! ౫౦

వ॥ యుక్తాయుక్తంబు లెఱింగియు నెఱుంగనిగతి ననుచితం బొనరించితివి గాన భార్యలిరువురితోఁగూడ యదువంశమ్ము నంబుట్టి గోపాలకత్వం బొనరింతువు గాక యని శపించి మఱియు నిట్లనియె.

క॥ ధరణీభారం బెల్లను, హరియింపంజెడి వాఁడు పరముఁ డాద్యుఁడు హరి సు
స్థిరవైభవుండు నీకుఁ గొ, మరుఁడై జనియించు లోకమాన్యుం
డగుచున్. ౧౨

వ॥ దితియు నొక్కెడ నదితిం గాంచి «నీకుం గుమారు లేడ్వు రుదయించి నశింతురుగావుత» మని శపించె ననవుడు వ్యాసునకు జనమేజయుం డిట్లనియె. ౧౩

క॥ దితి యేల శపించె మరు, త్పితృజనని నదితిని దనదుభగినిన్ నాకుం
గత మెఱిఁగింపు మనుడు భూ, పతి కిట్లని చెప్పఁ దొడఁగె వ్యాసుఁ
డు పేర్మిన్. ౧౪

వ॥ రాజేంద్రా! దక్షునికొమరె లగుదితియు నదితియుఁ గశ్యపు నకు భార్య లందు నదితికి నింద్రుం డుదయించిన దితి తనపతి యగు కశ్యపుం గాంచి «ఇంద్రతుల్యపరాక్రముఁ డగుకొమరుం గరుణింపవే» యని ప్రార్థించుడు నతండు నట్లనుగ్రహించె నంత దితియు సంపూర్ణ గర్భవతియై యున్నెడ నదితి దానికి సహింపక తనపుత్రుం డగునింద్రున కిట్లనియె. ౧౫

క॥ దితికడుపున నొకతనయుం, డతివీరుం డుద్భవించు నని కడుఁజింతా
న్వితనైతి వైశమేత, త్ప్రతిక్రియ యొనర్పు మనకు వలయుఁ గుమారా

గీ॥ గర్భవతి యగుసవతాలి గాంచి నామ, నంబు చింతాకులం బయ్యె
నాఁడునాఁటికి, కలరెనే శాత్రవుఁడు రాజయక్ష్మపగిది, నుపశమింపఁగ
రాదుసు మ్మొకరిచేత. ౧౬

క॥ అనవుడు నింద్రుఁడు దితికడ, కనువుగఁజని యొక్కనాఁడు సాష్టాంగ
నమ, స్సొనరించి వినయమధురం, బును విషగర్భితముం గాఁగఁ
బొరి నిట్లనియెన్. ౧౭

గీ॥ అమ్మరో! నీవు వ్రతపారాయణతఁ జాల, బడలి కృశియించితివి నీకుఁ
బాదసేవఁ, జేయ వచ్చితిఁ బెద్దలసేవకన్నఁ, గలదె సుకృతంబు సకల
లోకమ్ములందు. ౫౯

వ॥ అని పాదమ్ము లల్లన నొత్తుచున్నెడ నాపె నిద్రించె నతండు
వజ్రింబు గొని. ౬౦

గీ॥ యోగబలమున గర్భంబు వేగఁ జొచ్చి, యేడు తెఱఁగుల ఖండించె
నిట్లొసర్ప, వజ్రధారాభిఘాతంబు వలనిబాధ, తాళఁజాలక శిశువు
రోదనము చేసె. ౬౧

వ॥ మఱియు నతండు మెల్లన "మారుద" యని నుడువుచు
నొక్కొక్క ఖండం బేడేడుతునుకలు గాఁ దునిమిన నాపెగర్భం బేకోన
పంచాశత్ఖండంబు లయ్యె నంత నదితియు మేల్కాంచి సపత్నియే యిం
దులకుఁ గారణం బని యెఱింగి కోపించి యిట్లు శపియించె. ౬౨

ఉ॥ పాతకురాల! గర్భమును భంగ మొనర్చినయట్టి నీతనూ
జాతుఁడు రాజ్యహీనుఁ డగు సత్యము గల్గినదాన నేని నీ
వాతురవై భవాంతరమునందును నిష్ఠుర బంధనాలయా
పాతమునం గృశించి సుతభంగమునం దపియింప కుందువే. ౬౩

వ॥ నావుడుఁ గశ్యపుం డాలించి దితిం గాంచి యిట్లను "నోల
తాంగీ! కోపింపకు మీఖండమ్ము లన్నియు మరుత్తు లనఁ బరఁగి బలాది
కమునఁ బురందరసామ్యమ్మున నెగడెడి భవద్వితీర్ణం బగుశాపం బిత్త
లోనరి యష్టావింశ మ్మగు ద్వాపరమ్మున మనుష్యాంశమ్మున ననుభవించు
నని చెప్పి మఱియును, ౬౪

చ॥ వరుణుఁడు శాపమిచ్చె మును వారనికోపము నూని నీవు నా
వరుసన శాపమిచ్చితి వవంధ్యము లియ్యవి తప్ప నేర్చునే
యిరువుర శాపహేతువున నీసతి మానవయోనిఁ బుట్టు నో
తరుణి! కృపామతిన్ గను వృథాకలహమ్ము లడంచు శ్రేయముల్. ౬౫

గీ॥ అని పతి వచింప నక్కాంత యడ్డు సెప్ప, కూరకుండె నరేంద్ర! య
య్యదితి, దేవకీదేవి యగుచు మేదిని జనించె, నెఱుఁగు
మిది శాపకారణం బింత నిజము. ౬౬

క॥ అని విని జనమేజయుఁ డి, ట్లనియెన్ నీచెప్పినట్టియాఖ్యానము వి
న్నను బాపరూపభవబం, ధనమునకుం దలఁకు నామనంబు మునీంద్రా!
గీ॥ కశ్యపునిపేర్మికొడుకు లోకముల నేలు, వాఁడు దేవేంద్రుఁ డిట్టి
యపాత్రకర్మ, మొనరిచె నటన్న నకట! తక్కొరులు పాప, ములకుఁ
దలఁకుదు రే! భవాంబుధి మునింగి. ౧౮

వ॥ సంసారకారణంబునఁ గదా! మహాత్ము లగు పాండవులు
శ్రీకృష్ణప్రేరితులై యధర్మబహుళంబును దారుణంబును నగుసంగ్రా
మం బొనర్చి మహాత్ములును వేదవేదాంగపారంగతులును దేవాంశసం
భవులును నగుభీష్మద్రోణాదులఁ బగువురఁ బరిమార్చిరి. ౧౯
క॥ సారవిహీనం బగు సం, సారం బని యెఱిఁగి దేవసములును ధర్మ
ప్రారంభులు నగువారలు, నీరీతి నధర్మవృత్తి నెనయం దగునే.

సంసారవిముక్త్యుపాయము

ఆ॥ వె॥ ధర్మ మనఁగ నేది! దానికిఁ దగు నాస్థ, యెట్టి? దది ప్రమాణ
మెట్టు లగునొ!, తెల్పు మయ్య వ్యాస! తెల్లమ్ముగా నిట్టి, కతల
కతన మనము గలఁక చెందె. ౨౧

గీ॥ ఆప్తవాక్యంబు విశ్వాస్య మంటివేని, యాప్తుఁ డెవ్వఁడో తెలియఁగ
నలవి యగునె, విషయసక్తతఁ జెంది పూరుషుఁడు రాగి, యగును
రాగంబు ద్వేషంబు ననుసరించు. ౨౨

క॥ తన కార్యము సాధింపం, గను ద్వేషం, బనృత మొదవఁ గాఁ జేయు
ను వి, ప్రనిరూపము నెపమునఁ గొని, చనఁడె జరాసంధుఁ గూల్ప
జలజాక్షుఁ డొగిన్. ౨౩
క॥ అతఁడు త్రివిక్రముఁ డయ్యు న్న, పతివరు! యాకతనఁ గదె వామ
నుఁ డర్కవి, శ్రుతి గాంచె ద్వారపా, లస్థితి కగ్గం బయ్యెఁ దద్వశీ
భూతుండై. ౨౪
గీ॥ ధర్మమున కాదిపదము సత్యంబు రెండ, వపద మెన్నంగఁ దగు శుచి
త్వంబు మూఁడ, వపద మెన్నఁగ దయ నాల్గవపద మెన్న, దాన మని
చెప్పు నెల్లబుధవ్రజంబు. ౨౫

వ॥ అట్టినాల్గుపాదమ్ములం దక్కినధర్మంబు నిలువదు ధర్మహీనం బగుకర్మంబు ఫలప్రదంబు గానేర దందు నిశ్చలుండు మృగ్యుం డని పలికి మఱియు నిట్లనియె. ౨౬

ఉ॥ దాత మహానుభావుఁడు శతక్రతుకర్త నయానయాది ని
ర్ణేత జితేంద్రియుండు రమణీయచరిత్రుఁడు వేదమార్గసం
స్థాత ధరాసురాదిజనతానుతుఁ డాబలిచక్రవర్తి నా
రీతి నధర్మమార్గమున శ్రీహరి వంచన సేయు టొప్పునే. ౨౭

వ॥ ఇం దధికుండు బలియో! హరియో తెల్పు మనవుడు సాత్యవతేయుం డిట్లనియె. ౨౮

గీ॥ మాయ పన్నినకపటవామనునికన్న, నాడి తప్పక మేదిని యఖిల
మతని కిడినబలి యుత్తముం డని యెన్నఁ దగదె, ధర్మమున నొండు
గలదె సత్యంబు దక్క. ౨౯

గీ॥ తీర్థములు సారెసారెకుఁ దిరుగఁ గాక, జన్నములు తేపతేపకు సలు
పుఁగాక, దానమతి మాటిమాటికిఁ బూనుఁగాక, సత్యవంతున కే
వాఁడు సాటి వచ్చు. ౩౦

వ॥ త్రిగుణాత్మిక యగుమాయ బలవతి యగుకతన సాంసారికునకు సత్యంబు దుర్లభంబు; నిస్సంగులును నిష్ప్రతిగ్రహులును వైఖానసులును నగుమునులకు సత్యంబు సుసాధం బట్టివారల యిట దృష్టాంతంబుగాఁ గలరు తద్భిన్నం బగునఖిలజగంబును మాయాశబలిత మ్మగుచు మోహాంబునిధిం దరింప రామి భ్రమించుచుండుఁ గార్యార్థి యగుసంసారికిఁ గపటం బవశ్యకర్తవ్యంబు; దానం బాపంబు సంభవించుఁ, గామక్రోధలోభాదులు బలవంతంబు లగుకతనఁ గర్తవ్యాకర్తవ్యమ్ముల నెఱుంగ నీవు; విభవమ్మువలన నహంకారంబును నహంకారంబువలన సంకల్పవికల్పమ్ములును నాశాతృష్ణాదైన్యదంభంబులును నసూయయు మున్నుగాఁ గలదుర్గుణమ్ములు పెక్కు సంభవించుఁ గాన సంసారికి మహామోహావ్యాసం బడక తీరదు. ౩౧

గీ॥ మనము పరిపక్వమై శుద్ధి గనదయేని, ధనము న్యాయార్జితం బయి
తగదయేని, శత్రుషట్కంబు దూరమై చనదయేని, వాఁ డొనర్చిన
కర్మంబు వమ్ము సుమ్ము. ౧౨

గీ॥ కర్త ద్రవ్యంబు దేహంబు కారయితయు, శుద్ధులై యున్నఁ గర్మంబు
శుద్ధిఁ జెందుఁ, గాని విపరీతము లయినఁ గర్మఫలముఁ గూడ, విప
రీత మగుజూవె కురువరేణ్య! ౧౩

క॥ తనవృద్ధియుఁ బరహానియుఁ, గనఁ గర్మం బాచరించు ఘనులందఱు నె
క్కొని తత్త్వగుణశుద్ధి గనకున్నఁ బ్రిమూఁద మొదవుఁ గర్మమ్మునకున్.

వ॥ ప్రాజాపత్యు లగుదేవదానవులు కార్యార్థు లగుకతన సదా
పరస్పరవిరోధమ్మునం బ్రవర్తింతురు. గుణత్రియసముద్భూతు లగుదేవ
మనుష్యతిర్యగాదులకుఁ బరస్పరజాతివైరంబు స్వాభావికంబు; అహం
కారసముత్పన్నం బగునీసంసారమ్మునందు రాగశూన్యం బుదయించుట
కల్ల యని మఱియు నిట్లనియె. ౧౫

ఆ॥ వె॥ వేయి మాట లేల విశ్వంబు సర్వంబు, మోహమయము రాగ
మూల మగుచు, నాదియుగమ్మునందె యలరారె నింక నీ, కలి
యుగమ్ము చెప్ప నలవి యగునె. ౧౬

క॥ ద్రోహ మొనర్చినవానికి, ద్రోహం బొనరింప నిరువురుఁ సములేయ
ద్రోహికి ద్రోహ మొనర్చిన, ద్రోహాత్మునికన్న జగతి దుష్టులు కలరే!

వ॥ సుకృతవంతులకుఁ గృతయుగమ్మును గలిపురుషులకుఁ గలి
కాలంబును మధ్యములకు మధ్యమయుగంబులును నిర్ణీతంబులు; అందు
నొకానొకఁడు వాసనావశమ్మునఁ గలియందును ధర్మాత్ముఁడు కాఁ గలఁడు
ఏయుగమ్మునను ధర్మంబునకుఁ బూర్వజన్మవాసనయ కారణంబు. ౧౮

గీ॥ సత్యసంధులు మును లతిశాంతు లగుచుఁ, గాననమ్ములఁ దపములు
పూనియుండ, మఘువునంతటివాఁడు పెన్మచ్చరమున, వారినియమమ్ము
లకు భంగమ్ము లొనర్చు. ౧౯

వ॥ ఇందులకుఁ బురాతనం బగునొకయితిహాసంబు గలదు.

గీ॥ ధాతమానసపుత్రుండు ధర్ముఁ డనెడి, బ్రాహ్మణుఁ డొకండు వేదసం
పన్నుఁ డతుల, ధర్మతత్త్వుఁ డలరు నాతఁడు పదుగుర, దక్షసుత
లను బెండ్లాడె ధర్మరతల. ౯౧

వ॥ వారితోఁ గృహస్థధర్మములం బ్రొద్దు పుచ్చుచు హరికృష్ణనర
నారాయణు లనునలువురఁ దనయులఁ గాంచె నందు హరికృష్ణులు
యోగాభ్యాసరతు లైరి. నరనారాయణులును. ౯౨

నరనారాయణులు తపం బొనర్చుట

శా॥ మంచుంగొండకు నేగి చేసి రచటన్ మందాకినీతీరమం దం
చన్మంజులకుంజభాగముల నధ్యక్షించి లోలోన 'నో'
మంచున్ మించుగతిం దపం బొకసహస్రాబ్దంబు; లద్దాన గం
పించెన్ సప్తకులాచలంబులును క్షోభించెన్ దిశాచక్రమున్. ౯౩

క॥ ఘోరం బగుతప మానర,నారాయణు లిట్లొనర్ప నాకవిభుఁడు పెం
పారుభయమ్మున మనమున, వారితపశ్శ్రీలు భంగపఱుప దలఁచెన్.

వ॥ తలఁచి యైరావతం బెక్కి గంగాకూలమ్మునకుం జని యచట
నరుణద్వితియంబునడుపున బ్రహ్మవిష్ణువులచందంబున వైశ్వానరద్వయం
బుపగిదిఁ దపంబొనర్చుధర్మతనయులం గాంచి గజంబు డిగ్గి డగ్గఱకుం
జని యి ట్లనియె. ౯౪

ఉ॥ ఏమి మనంబునందలఁచి యిట్లు తపం బొనరించుచున్న వా
రో మహనీయులార! మదినున్న వరంబు వరింపుఁ డయ్య సు
త్రాముఁడ నేను వచ్చితి భరం బని యెంచక, చాలు నింక మీ
ఘోరతపంబు మాకు సమకూర్చును సంతస మెంతయేనియున్.

ఆ॥ వె॥ కోరఁ దగనిదైనఁ గోరుఁ డొసంగెద, ననుచుఁ బల్కుహరివచన
ములకును, మాఱు వలుకరైరి మహనీయు లతిజప, ధ్యానగరిమ
మదినిదవులు కతన ౯౫

క॥ పలుకనిమునులంగని బి,ట్టలుకం బాకారి వారిధ్యానాసక్తిన్,బోలి
యింపఁగ నొకమాయన్, గలుగంగాఁ జేసె నంతఁ గలుషితమ
తియై ౯౬

క॥ పులులుం బాములు సింగం, బులునుం దోఁడేళ్ళుఁ జిఱుతపులులున్
బెలుచన్, గలిగెను దన్మాయాబల, విలసనమున వేలకొలఁది వెరఁ గొదవంగన్. ౯౯

సీ॥ పుష్కలావర్తకంబుల భోరుకొలిపె, దావదవమును నద్దెసల్ దవులుకొలిపె, నంధతమసంబు నల్గడ నాక్రమింపఁ, జేసె ఱా ల్గురిపించె విశేషరీతి. ౧౦౦

క॥ నరనారాయణు లీగతి, మరుదధిపతి గడలుకొల్పుమాయకు భయ
మ్ముం, బొరయక తమయంతన ను, స్థిరమతులై యుంట చూచి చెచ్చెర నతఁడున్, ౧౦౧

గీ॥ కోరువర మిచ్చెద నటన్నఁ గోరరైరి, వాసకును నెండకును భీతిఁ బూనరైరి, పులులకేనియు మదిఁగోనఁ దలఁకరైరి, వీరితపమున కెట్లొకో విఘ్న మనుచు. ౧౦౨

వ॥ వితర్కించి తత్తపోతిశయమ్మున కచ్చెరువంది సనాతనియు జగదీశ్వరియు నగుసంబవాగ్బీజమాయాబీజకామబీజంబులు జపియించు మహాత్ములతపంబున కంతరాయం బొనర్ప నెవ్వండు సమర్థుం డని మోజించి నాకమ్మునకుం జని వసంతమన్మథులం బిలిపించి యిట్లనియె.

క॥ స్వాయత్తస్వత్వాలు నరనా, రాయణు లనువారు బదరికాశ్రమమందు, త్యాయతరీతిఁ దపంబున్, జేయుచునున్నారు మనకుఁ జేటొదవంగన్. ౧౦౪

ఉ॥ వారితపంబు భంగపఱుపం జని యేను «వరంబు లిచ్చెదన్
గోరుఁ» డటన్న నాదుపలుకుల్ చెవిఁ బెట్టక పోయి రంత దు
ర్వార మదీయమాయఁ గనుపట్టినవానకుఁ బెద్దగాలికిన్
ఘోరమృగాలికిన్ మదిని గొంక రొకింత యదేమివింతయో. ౧౦౫

ఆ॥ వె॥ అంత నేను వారి దైవతపంబును, భంగపఱుప లేమి బెంగఁ గొనుచు, నేగుదెంచి దీని నేరు సాధింప లే, రంచు మిమ్ముఁ బిలువ నంపినాఁడ. ౧౦౬

క॥ కావున నిర్జర కార్యము, గావింపఁగ నీవు దక్కఁ గలవా రేరున్
భావింప లేరు నీయను,భావం «బిదమిద» మనఁగ వచ్చునె మదనా!

గీ॥ హరిహరబ్రహ్మముఖులు నీయంపగముల, దాడి కోర్వక దాసానుదాసు
లైరి, జగము లన్నియు గెల్చినజాణ వీవు, మనుజు లన నెంతవార
లోమదన నీకు. ౧౦౮

ఉ॥ సంతస మూని వే మనవసంతునితోఁ దగునట్టియప్సరః
కాంతలతోడఁ గూడి చనఁగావలెఁ గావలె సిద్ధి; వేల్పురా
వంత రవంత నీమది కవశ్యము రావలెనయ్య మార! నీ
యంతటివాని కెంతఘన మైనది యింతటికార్య మెంచఁగన్. ౧౦౯

గీ॥ రంభ మొదలగునప్సరోరమణులందు, నొక్కరితె యిట్టిపని చేయ
నోపు నట్టి, దండు నీకు సహాయమై యుండ నెంత, లేసి తపములకై
నను వాసి చెడదె. ౧౧౦

వ॥ అని యనునయపూర్వకమ్ముగఁ బల్కునతనికి మదనుం డిట్లను.

క॥ దేవా! దేవరయానతి, గావింపఁగఁ గింకరుండు గలఁ డైనను నా
భావమ్మునఁ గలభయసం,భావన తెల్లముగఁ దెలియఁ బఱచెద వినుమీ

గీ॥ హరిహరబ్రహ్మలను జిత్తమందు నిలిపి, తప మొనర్చెడితపసులత
పము పాడు,చేయఁ గలఁ గాని దేవిని జిత్తమందుఁ, దలఁచుతపసుల
వంచింపఁ దరము కాదు. ౧౧౩

శా॥ ఏవారైన మదీయబాణములఁ బే టెత్తించి యుంకించి త
ద్భావమ్ముల్ గలఁగించి తత్తపములన్ భంగంబు గావింతుఁ గా
నీ వాలాయముఁ గామబీజమొదలో నిత్యంబు ధ్యానించు నా
దేవీభక్తులవంకఁ బోవుటకు సందేహింతు దేవాధిపా! ౧౧౪

క॥ నరనారాయణు లనుముని, వరు లీయిరువురును శక్తిభక్తులు విను
మో, మరుదీశ్వర! నాశరముల, కరయం గుఱి గా రనన్ బలారాతి
యనున్. ౧౧౫

క॥ మాయాబలమున్ననైన ను, పాయముచేనైన నీ వుపాయము గన కే
యేయునువున నైనను సుమ,సాయక! యీ దేవహితము సాధింపఁదగున్

వ॥ నావుడు మదనుండు మారాంకక రంభాదులతో బదరికాశ్ర
మంబుపొంతకుం జనునంత వసంతుండును మున్న తదాశ్రమంబు ప్ర
వేశించె. ౧౧౭

మ॥ చివురుంగొమ్మలతోఁ రసాలములు పుష్పించెన్ ద్విరేఫాళి "ఝుం
ఝుమ్" మంచున్ బ్రతిసూనగుచ్ఛముపయిన్ జూడన్ దగెన్ మించి; పం
డువు గావించెను గర్భయుగ్మములకున్ బుంస్కోకిలారావ; మె
క్కు వసంతుండు తదాశ్రమావనితటిన్ గా లూఁదు నాలోపలన్.

వసంత ప్రవేశము.

క॥ పొగడలు తమాలములు మో, దుగులున్ దిలకాగములు మధూక
మ్ములు గెం,జిగురుంబూవులతోఁ ద,న్నగమున నింపుం దనర్చె నయ
నమ్ములకున్. ౧౧౯

సీ॥ లత లన్నియును బుష్పవతులై నగంబుల నంచితంబుగఁ గౌఁగిలించు
కొనియె, మందమ్ములై మంచిగందంపుఁదావితోఁ జెలరేఁగి నునుగా
డ్పులలముకొనియె, రాల ముగ్గినపండు గాలించి మెసవుచుఁ గొదమ
చిల్కలదండు కూయుఁదొడఁగెఁ, బండుటాకులమీఁదఁ బడెడిపూవుల
చాలు పండువెన్నెలభాతిఁ బరిఢవిల్లె; గీ॥ నాలుమగ లెల్ల మొల్ల
మాపూఁ జాల, లీల నొదవఁగఁ జేయు నీరాలలోన, నించువిల్కాని చె
య్వు లగ్గించుకొనుచు, సంతసింపఁగ సాగి రాసమయమందు. ౧౨౦

గీ॥ ఇట్లు వసంతుండు మున్న యచ్చటను జెలఁగఁ, బంచబాణమ్ములును
గేల నించువిల్లుఁ, దాల్చి యప్సరసలు వెన్నుఁ దన్నిరాఁ ద, దాశ్ర
మము సేరె సుమబాణుఁ డభయుఁ డగుచు. ౧౨౧

ఉ॥ మార్కులు మోసులెత్త గరిమ న్నలతా ల్గరఁగంగఁ గోటరా
నీకనివాసమై తగు షణిపర్కరంబు కరంబు వేడ్కతోఁ
నూఁకొనఁ గోకిలల్ పరితిరవోదయముం బొనరింపఁ బాడి ర
వ్యాకులలీల నప్సరస లయ్యెడ రమ్యలయస్వరంబుగన్. ౧౨౨

వ॥ ఇట్లకాలవసంతోజ్జృంభణంబున మంజులతరగీతంబును గోకి
లారవంబును శిలీముఖధ్వానంబును జెవులకుం దవిలి ఱెప్పలు విప్పి నలు
దెసలు చూచి నరనారాయణు లిర్వురును గాలధర్మవిపర్యాసమ్మునకు
విస్మయం బందుచుండిరి. ౧౨౩

గీ॥ కుజము లన్నియుఁ బుష్పించెఁ గోకిలార, వమ్ములును దుమ్మెదలవిరా
వమ్ములును భ, రమ్ములై నిండె నీభూధరమ్ము నిండ, నన్న! చూచితె
యిది యెంత యద్భుతంబొ. ౧౨౪

గీ॥ శిశిరఋతువనుగజరాజుశిరము తనప, లాశకుసుమమ్ము లనుగోరులన్
గలంచి, యరుగుదెంచె వసంతసింహం బటంచు, దోఁచుచున్న ది
దేరిచాతుర్యమొక్కొ. ౧౨౫

సీ॥ అరయ రక్తాశోకకరయుఁ బలాశాంఘ్రికయును నీలాశోకకచయు నీల
నీరజనయనయు వారిజవదనయుఁ గుందద్విజయు బిల్వకుచయు మంజ
రీకర్ణయును జపాశ్రీకాధరయు నీపవసనాన్వితయు సిందువారనఖయు
గోకిలాలాపయుఁ గేకికలాపయు సారసస్వననూపురారవయును;
గీ॥ రమ్యవాసంతికాబద్ధరశనయు మద, హంసగమనయుఁ బుత్రి
జీవాభిధాన, లోమలతయును నగుచు నీలో వసంత, లక్ష్మి సం
ప్రాప్తమయ్యె సలక్షణముగ. ౧౨౬

చ॥ సమయము గానిచో నిటు వసంతము వొల్చుటఁ జూడ నన్నదీ
య మగుతపంబు వో నడప నాకవిభుం డొనరించినట్టి కృ
త్రిమగతి తోఁచుచున్న దమరీమృదుగానరవంబు విన్కిఁజే
సి మది గలంగఁబాతెఁ బరిశీలన చేయక యుంట పాడియే. ౧౨౭

ఉ॥ శీతలవాతపోతములు చేతము దన్పఁగఁ జొచ్చెఁ గోకిల
వ్రాతము గీరసంతతి మరాళసమూహముఁ గేకిబృందముల్
గూఁతల మెప్పొనర్చె మనకుం గడు మోస మొనర్ప నెంచి స్వ
ర్ణేతయ పంపఁబోలుఁ దరుణీతతి నింతయు నిక్కు నం బగుల్.
వ॥ అనుచు నారాయణుండు ప్రశంసించుచుండు నెడ.

సీ॥ పదియాఱువేలయేఁబదిమంది మేనకాముఖ లచ్చరలు వెన్క ముందు
నడువ, నళిమయం బగునారియూరజంబున మించు నిక్షువిల్లు బు
జాన సంధనించ, మకరందరసము చిమ్మఁగఁ జాలుసుమబాణముల
గముల్ దూణీరములఁ జెలంగఁ, గుల్కుకోయిలదండు చిల్క తేజీబారు
కలకలమనుచుఁ జక్కటినటింప; గీ॥ వచ్చి తమకట్టెదుట నిల్వఁబడిన

మదను, నచ్చెను వొకింత మానమున నాదుకొనఁగఁ, గాంచి రొన
రించుతపము చాలించి ధర్మతనయు లిరువురు సంతస మినుమడింప.
గీ॥ దివ్యభూషణరుచి దశదిశలు వెలుఁగ, మునుల కెఱఁగుచు సురధన
వనజముఖులు, మానవులు విన దుర్లభమైనపాటఁ, బాడ సాగిరి కా
మవివర్ధనముగ. ౧౩౦

వ॥ వారియాట పాటలకు విస్మితు లగుచు వా రిట్లనిరి.

ఉ॥ మిమ్ము వసంతమన్మథుల మీపతి యైనబలారి మాముని
త్వమ్ము గలంచి మాతపము భ్రష్టము సేయఁగఁ బంపినాఁడు చి
త్తమ్మున నీసుతర్; నవితథంబుగ గుర్తెఱుఁగంగవచ్చెఁ గా
ర్యమ్మెటులైన మాపలుకు లారయుఁ డాదరమేనురంబుగన్.
ఉ॥ దూరమునుండి వచ్చితిరి తొయ్యలులార! పరిశ్రమంబు చే
కూరెడిఁ గాన మాయొసఁగుకొంచెపువిందుల సేద దేరి యిం
పారఁగ నస్మదాశ్రమమునందు వసింతురుగాక యూరకే
మీ రిట కేగుదెంతురె తమిన్ త్రిదశేశ్వరుఁ డంపకుండినన్.
క॥ పాకారి మాతపమ్ముం, జీకాకొనరింపఁ జేసి చెఱుపఁగ నంపెం, గాక
మిము గణికలార! వ,రాకులు మీ రెంత! తపము భ్రష్ట మొనర్పన్.
క॥ మాసామర్థ్యం బరయుఁడు, మీసౌందర్యమ్ము లివి మించం దగుబల్
వాసి కలదాని గలుగం, జేసెద మొకతన్వి మీకు సిగ్గు ఘటింపన్.

వ॥ అని నారాయణుండు కుడితొడ కేలం జఱచినమాత్రన య
ప్సరోమణి యగునూర్వశి చెలులతోడం బుట్టె నిట్లనన్యసామాన్యలావ
ణ్యంబునం బొదలునక్కన్నెం జూచి దేవసామాన్య లందఱును మాన్యం
బగునమ్మునిమహిమమ్మున కచ్చెరువడుచు నిట్లనిరి. ౧౩౪

చ॥ ఎఱుఁగక మీమహామహిమ మెగ్గొనరించి తపంబు భంగముం
బఱుపఁగ వచ్చియున్నమము మన్నన సేయుఁడు తొల్లి యెంద ఱెం
దఱో మహనీయు లైనమునినాథుల నస్మదపాంగపాతముల్
చెఱుపఁగ లేదె మీదరికిఁ జేరవు మీమహిమమ్ము లింతలే.

వ॥ అదియునుంగాక నారాయణాంశసంభూతు లగుమహానుభావు
లని యెఱింగియు నిందుండు భవత్తపోభంగమ్మునకు మమ్ముంబనుచుట

యస్మదీయపురాకృతభాగ్యోదయంబ కాని యొండు గాదు భవాదృశు
లిట్టితుచ్ఛసుఖంబులకుఁ జిరకాలార్జితం బగుతపంబు వ మ్మొనరింతురే
యని నుతించు దేవవేశ్యలం గాంచి చిఱునగ వంకురింప నిజతపఃకాం
తులు శరీర మలముకొన జితకామలోభం బగుమనమ్మున సంతస ముప్ప
తిల నరుండు విన నారాయణుం డిట్లనియె. ౧౩౭

క॥ వేగమ మీలోకంబున, కేగి మదీయోరుజాత నీయూర్వశి మీ
రాగోత్తారికిఁ గానుక, గాఁ గైసేయుండు శుభముగాఁ దగుమీకున్.

గీ॥ "దేవతలకెల్ల శుభ" మంచు "దేవవిభున, కతులితానంద" మంచు
నారాయణుండు, నరుఁడు దీవించి రంచు విన్నపము సేయుఁ డేగుఁ
డచ్చరలార! మీయెడకు ననుడు. ౧౩౯

క॥ పలుకులు విన్నాణపుఁ దీ, పొలుకఁగఁ బయ్యెదలు మూయ నుంకిం
చుచు న, చ్చలలోచనాంత లిట్లని, రెలమిన్ గేల్మోడ్చి యమ్మునీం
ద్రుని తోడన్. ౧౪౦

ఉ॥ తావకపాదపద్మములు దాపునఁ గాఁపుగ నుండి త్వత్సమా
సేవనమాచరించుచును శ్రీల రహింపఁగ వచ్చినట్టి మే
మావల కెట్లు పోయెద మహా! యిటు లాడఁగఁ జెల్లునే మునీం
ద్రా! వధరించి మాహృదయతామరసమ్ము లెలర్పఁ జేయవే.

క॥ భవదూరుజాత లగునీ, యువతీమణులెల్ల మేల్మి నూర్వశితో నా
కవిభుం గన నేగెద రే,ము వసింతుము నీసమీపమునన మునీంద్రా!

వ॥ నావుడు భవదభీష్టం బెయ్యది యనుడు వార లిట్లనిరి. ౧౪౩

చ॥ చనలును భూమియుం గలిసి చన్నఁ దపోధను లాడి తప్ప రీఁ
గఁ దలఁచి తేని మాకుఁ బతిగా నినుఁ గోరెద మొప్పుమయ్య! యే
మదవతిమాటకైనఁ బెఱమాట వచించుట వాడి గాదు మే
మదియునుఁ గాక మన్మథశరానలదగ్ధల మాదరింపవే. ౧౪౪

ఉ॥ కమ్మనివింటిజోదు చెలికాని హిమాంశుని గూడిమాడి దే
హమ్ము నహమ్ము మీఱఁ బువుటమ్ముల నెమ్ములు గాడఁ జించి గా
యమ్ము లొనర్పఁ జొచ్చె హృదయమ్ముల నీచరణాబ్జమూలము
న్నమ్మిన దేవకాంతల ననాథలఁ బ్రోవఁగ నెంచు టొప్పదే. ౧౪౫

॥ నాకమ్ము విడిచి మిమ్ముఁ, జేకొని సుఖవార్ధిలో మునింగెద మంచున్
మీకాళ్లఁ బడిన వేలుపు, గోకామినులఁ గ్రహింపరో మునిచంద్రా!

క॥ అని వనటం బడు, వేలుపువనితలసరసానులాపవైఖరి చిత్త, మ్మును
గలఁకపఱుప నారా, యణమునిచంద్రుండు వల్కు నవ్వారలతోన్.

క॥ సీతునకుఁ గాలి కెండకుఁ, జేతంబు సహింపఁ జేసి చేసినతపమున్
మీతారుణ్యమ్ముల పా, ల్సేఁత యుచితమగునె వేల్పుచేడియలారా!

❀ తత్త్వవిచారము ❀

వ॥ అదియునుంగాక మతిమంతు లగువా రేతాదృశగ్రామ్య ధర్మంబులం బ్రవర్తింతురే యనునారాయణున కచ్చర లిట్లనిరి. ౧౮౯

మ॥ విను మోహా! మునిరాజ! మాపలుకు; స్వర్వేశ్యాకుచస్పర్శసం
జనితానందవశీకృతుండ వయి స్వేచ్ఛావర్తనన్ గంధమా
దనభూమీధరమందు సంతతసుఖాద్వైతమ్ముగా నుండు మ
య్యనిమేషాలయమైన నింతకు గడున్ హాళిన్ బోసంగించునే.

వ॥ నావుడు దత్వచఃప్రసంగంబుల కచ్చెరువడుచు నమ్ముని యిట్లు తలపోసె, నహంకారంబు సంసారవృక్షమ్మునకు మూలంబును ధర్మహరణమ్మునకుఁ బ్రథమకారణమ్మును నని తెలిసి యీవారాంగన లస్మత్తపోభంగమ్మునకే తెంచి రని యెఱింగియు మానమ్మున నుండక ధర్మవినాశంబుగఁ దదధికసుందరం బగుసుందరీగణంబు సృజించుటయుఁ దదీయసరసాలాపగోష్ఠి నుంటయు నన్నింతకుఁ దెచ్చె నీమహామోహపాశమ్మున బద్ధుండనై యూర్ణనాభిచందమ్మునఁ గదల లేక కష్టమ్ములకుం బాత్రైతి, నకటా! యిఁక నైన నీవిచారం బుడిగి శాంతంబుఁ బరిత్యజించి కోపాకులుండనై యీసుందరులం దఱిమెద నని యనుకొనియు మరలఁ గోపమ్మునకన్న వైరంబు వేఱొండు గనుపట్ట దగోద్ధీశం బగునలం బద్దాని దహించునట్లు దేహంబునం బుట్టుకోపంబు దేహంబు దహించుచు నెట్టిహింసకు నైన వెఱవదు నరకాదులకు సాధనం బగు నని తలపోసి యితికర్తవ్యతాశూన్యుండై కుందుచున్నయతనిం గని యయ్యనఘుతలం పెఱింగి నరుం డిట్లనియె. ౧౯౧

క॥ కోపము చీఁకటికూపము, కోపము పాపముల కాదిగురువగు హింసా
ధూపము కోపము గావునఁ, గోపింపం గూడ దేరికొలఁకైన సఖా!
వ॥ మున్నహంకారదోషమ్మున సహస్రదివ్యవత్సరమ్ములు ప్రహ్లాదునకు మనకుఁ బోరగుట యెఱుంగవే! శాంతంబునన యీసుందరులం బనుపుము నావుడు నారాయణుం డతిశాంతుం డయ్యె నని చెప్పిన సాత్యవతేయుం గాంచి జనమేజయుం డిట్లను. సుకృతియు ధర్మాత్ముఁడు నగుప్రహ్లాదునకును దపోనైష్ఠికు లగుధర్మతనయులకును సంయుగంబు గలుగఁ గతం బేమి! తపోధర్మంబులం బరిశ్రమంబుదక్క నిట్టులైన నొండు గలుగ నేర్చునే! క్రోధలోభమాత్సర్యాదులకు మూలం బగునహంకారంబు సత్యయుగంబునందును మహాత్ములచిత్తంబు నాయత్తం బొనర్చిన నింక జపతపమ్ములు కలవే! సూర్యునియెదుటఁ దమంబుభంగి నహంకారమ్మున కెదుట సుకృతంబు నిలువ నేరదు. లోహనిగళబద్ధుల కైన విముక్తి గలుగుఁగాని యహంకారావృతులకుఁ గలుగ దని మఱియు,
మ॥ నరనారాయణు లట్టిపెద్దమును లన్నా! యి ట్లహంకారదు
ర్భరులై యుండఁగ నస్మదాదులవిచారం బేల! చిత్తమ్మహం
కరణాయత్తము గాకయున్ననరు లేకాలమ్మునన్ లేరు సం
సరణం బాహమికంబు దీనఁ బరమజ్ఞానంబు చేకూరునే. ౧౫౮
వ॥ చరాచరాత్మకం బగునీయజాండం బంతయు నహంకారదోషదూషితం బగుచు మూత్రపురీషమయం బగుసంసారమ్మునం బడి పరిభ్రమించుచున్నయది. రాగశూన్యులును మహానుభావులును నగువారు సయితము కామక్రోధాదులకు లోనై చరించుచుందు రేతాదృశం బగుకలికాలమ్మున నస్మదాదులకుఁ దరణోపాయం బానతిమ్మనుడు సాత్యవతేయుం డిట్లనియె. ౧౫౯
క॥ యావదజాండ మహంకా, రావిర్భూతంబు గాన నందలిగుణముల్
సూవె సమస్తబ్రహ్మం, డావృతిఁదగుఁగార్యభేద మగునె నరేంద్రా!
క॥ పటమునకుఁ దంతుగుణమును, గటకాదులకును సువర్ణగత మగు
గుణ మ, ట్లెటులే మాయాగుణలం, పట మగుచు నజాండమెల్ల
మసలుచునుండున్. ౧౬౦

వ॥ హరిహరాదు లగు దేవతలును వసిష్ఠాదిమునులును నగాధం బగునీసంసారకూపమ్మునం బడి వనధిపేచీగతం బగునౌకచందమ్మునఁ దడఁ బడుచుందురు. ఈ రేడులోకమ్ములందును దేహి యగువాని నహంకారసం భూతమ్ము లగుకామక్రోధాదు లాశ్రయింపక మానవు. ౧౫౮

గీ॥ సకలవేదాంతసంహితల్ చదువుఁగాక, నిఖలశాస్త్రపరిసంగముల్ నేర్పుఁగాక, పుణ్యతీర్థమ్ము లెన్నేనిఁ బోవుఁగాక, విషయసక్తుఁ డొనర్పనివిధులు లేవు. ౧౫౯

వ॥ కృతాదియుగత్రయమ్మునందును గామమోహమదాన్వితు లకుఁ బూర్వాపరవిచారంబు లేదు. కలియందు విశేషంబుగ స్పర్ధా ద్రోహమదమాత్సర్యాదులు పాదుకొని దేహిం బాశనిబద్ధునిచందమ్మున బ్రుంగఁ జేయుచున్నవి. ఏతాదృశం బగుసంసారమ్మున నరిషట్కంబు జయించినమహాత్ము లస దని చెప్పు పారాశర్యునకుజనమేజయుఁడిట్లనియె.

క॥ వా రతిధన్యులు వా రని, వారణకృతసుకృతఖనులు వారు కృత సదా, చారులు వారు జితేంద్రియు,లేరిక్ మోహాదికమ్ము లెదు రక యుండున్. ౧౬౧

మ॥ కలఁకన్ జెందుమనంబు మజ్జనకుఁ డల్కన్ మానికంఠమ్మునన్ గలిదోషమ్మున నొక్కపాము నసుహీనంబుం బడన్ వైచె నన్ బలుకుం బాపకరంబు లోఁ దలఁచుకొన్నన్; దండ్రి యేరీతిఁ ద త్ఫలమున్ జెందక యుండునట్టితరణోపాయంబు చింతింపవే. ౧౬౨

వ॥ అని దందహ్యమానమానసుం డగుచుఁ గొంతవడిఁ జింతించి మరల సుప్రసన్నమనస్కుం డగుచుఁ దదుదంతంబు సాంతంబుగ నానతి మ్మనుడుఁ దన్మనంబు నరనారాయణకథానకకథనంబునం బ్రసన్నుం బొనర్ప నెంచి యిట్లనియె. ౧౬౩

క॥ మును నరహరిరూపంబున, దనుజారి హిరణ్యకశిపు దానవు ఖండిం చినపిదపఁ దత్తనూజా, తునిఁ బ్రహ్లాదుని ననిందితునిఁ దనభక్తున్.

సీ॥ జనకునగరమునకు నొగి స్వామిఁ జేసి, "ధర్మరక్షణ మింతేనిఁ దప్ప కుండ, నేలుకొను" మన నాతఁడు నేలుకొనియెఁ, బైతృకం బగురా జ్యంబు ప్రిభఁ దలిర్ప. ౧౬౫

ఉ॥ వారక పాఱు లాదియగువర్ణము లన్నియు స్వస్వవృత్తిసం
చారముతోడ సేవ్యపరిచర్య యొనర్చుచునుండి రెచ్చటన్
జారులుఁ జోరులున్ బిశునసంతతివారును లేరు కారుణీ
పూరకుఁ డాహిరణ్యకశిపుప్రభవుం డిల యేలుపట్టునన్. ౧౬౬

సీ॥ ఇటు కొన్నినాళ్లు పైతృకరాజ్యపాలనం బాచరించినృసింహునాజ్ఞ
కతనఁ, బాతాళలోకంబు పాలింపఁగా నేగి యచట నాతండున్న
యంత నొక్క, దినమున భృగుమునితనుజుండు చ్యవనుండు నర్మ
దానదికి స్నానంబొనర్పఁ,గా నేగి దిగి మున్గఁగా నందు విషభయం
కర మగునొక్కనాగంబు గడఁగి; గీ॥ తపసికాయంబు వట్టి పాతాళ
మునకుఁ, దీసికొని పోవ మౌని భీతిల్లి దీన, రక్షకుం డగుసరసిజా
తాక్షు మదిని, బాదుకొల్పి నుతించె 'మాంపాహి' యనుచు.

చ॥ ఇటు నుతియించునమ్మునిపయిన్ దయ గల్గి సరోజనేత్రుఁ డ
క్కటికము సూపఁ దద్విషవికారము దాపసి కెక్కదయ్యె నం
తట "ముని శాప మిద్ది" ననుదండడిఁ బా మతనిన్ ద్యజించెఁ ద
జ్జటి యురగాంగనల్ ముద మెసంగఁగఁ గొల్వ వసించె నయ్యెడన్.

వ॥ ప్రహ్లాదుం డొక్కనాఁ డతనిం గాంచి యుచితసత్కారం బొనర్చి రాక్షసవైరి యగునింద్రుండు తనమర్మంబుల నెఱుంగుట కంపిన దూతగా శంకించి వినయమ్మున "నీరాకకుం గతం బే" మనుడు నతం డతనిసందియం బెఱింగి యి ట్లనియె. ౧౬౯

మ॥ దనుజేంద్రా! వినవయ్య! న న్నమరదూతం గాఁ గనంబోల దిం
ద్రునితోడం బని యేమి నాకు! భృగుపుత్రుండన్ "బలరాతి పం
పె" న టంచున్ మదినెంచఁ బోకు మిదె పేర్మిన్ జెప్పెదన్ నాచరి
త్రను; నిక్కం బగుబుద్ధితోఁ గని సుహృద్భావంబు చూపం దగున్.

ఉ॥ ఏ నొకనాఁడు నర్మదకు నేగి జలమ్ములఁ గ్రుంకుచుండ నా
మే నొకపాము వట్టికొని మీభువనమ్మున కీడ్చి తెచ్చె న
న్న్యానరమాధినాథకరుణోదయ ముండుటఁ జేసి తద్విష
గ్లానియు నా కొకించుకయుఁ గన్పడకుండె సురారివల్లభా! ౧౭౧

ఆ॥ వె॥ నాఁటఁగోలె నీదునగరమ్మునన యుంటిఁ, గాన వలదు వేఱుగాఁ
దలంపు; విష్ణుభక్తులందు విమలుండ వైనసీ, దర్శనంబు గలిగె
దానఁ గాదె. ౧౭౨

వ॥ నావుడు హరిభక్తసందర్శనజనితానందపరవశుం డగుచుఁ
బ్రహ్లాదుం డిట్లనియె. ౧౭౩

గీ॥ సకలలోకాటనంబును సలుపునట్టి, దివ్యముని వీవు గావున దేవలోక,
మందు భువియందుఁ బాతాళమందుఁ గాని, వెలయు తీర్థమ్ము
లానతీవే మహాత్మ! ౧౭౪

వ॥ మీతిరుగనితీర్థమ్ములును మీఁగు్రింకనినదులుం గలవే యను
నాతనికిఁ జ్యవనుం డిట్లనియె. ౧౭౫

క॥ ప్రతిపదమునఁ దీర్థము వి, శ్రుత మగువాఙ్మనసకాయశుద్ధులకు
మనో,యతి లేనిమలినమతులకు,దితిజాధిప! కీకటంబు దేవాపగయున్

ఆ॥ వె॥ మొదలఁ జిత్తశుద్ధి యది కలదేనిఁ దీ, ర్థమ్ములెల్లఁ బావనమ్ము
లగును, జిత్తశుద్ధి లేనిచెనఁటుల కెట్టితీ, ర్థములు వమ్మ టంచుఁ
దలఁపు మధిప! ౧౭౭

గీ॥ పట్టణములెన్ని! యూళ్లెన్ని! పల్లెలెన్ని!, గంగయొడ్డునఁ గల వటఁ
గాఁపురంబు, లున్నకైవర్తకనిషాదహూణయవన, ముఖ్యులకునెల్ల
దొరకునే ముక్తిపదవి. ౧౭౮

క॥ గంగోదకపానము సే, యంగానే కాదు గంగ కరిగి యచట మున్
గంగానే కాదు మనం, బుం గవలె నిర్మలంబు మునులకు నైనన్.

గీ॥ తీర్థవాసంబు కష్ట మాతీర్థములను, బాతకము కొంచెమేని యపార
మగును,ఎచటఁ జేసినపాపమ్ము లెడలుఁగాని, తీర్థకృత మగుపాపము
ల్తొలఁ వనఘ! ౧౮౦

గీ॥ సర్వతీర్థాటనముకంటె సకలభూత, దయయు సత్యంబు శౌచంబు
దప్పకున్కి, యధిక; మిది యున్నవారికి నఖిలతీర్థ, రాజములు ప్రతి
పదమునఁ దేజరిల్లు. ౧౮౧

వ॥ ఐనను భవదీయం బగు సంప్రశ్నంబున కుత్తరంబు వినుము
నైమిశంబును జక్రతీర్థంబును బుష్కరంబు ననునివి పుడమియం దధి

కమ్ము లితరతీర్థమ్ములు లెక్కింప నలవిగా దనవుడుఁ బ్రహ్లాదుఁ డాతీర్థమ్ము లాలోకింప సపరివారమ్ముగ వెడలి నైమిశంబుం బ్రవేశించి యచట స్నానదానాదికంబు లాచరించి యది మొదలు తీర్థసంసేవనంబు గావించుకొంచుఁ జనువాఁడు ముందట. ౧౯౨

పహ్లాదనరనారాయణయుద్ధము

చ॥ కనియె సరస్వతీనది నకారణపాతకహారివారిమ
జ్జనకృదపారతాపసవశంవదతీరవిరాజమానకుం
జనమదనూనసూనచయసౌరభవాసితనీరజాతసం
జనితమరందపానవశసంకులనిత్యరణద్విరేఫముల్. ౧౯౩

ఆ॥ వె॥ కాంచి యచట నర్వాకర్ణముల్ నెఱవేర్చి, తత్తటమ్ముపొంతఁ
దరలి చనెడి, దైత్యరాజసుతునిదారి కడ్డమ్ముగా, నొకటఁ గాన
నయ్యె నొక్కమఱ్ఱి. ౧౯౪

వ॥ దానం గొన్ని నైకరూపమ్ము లగునంపగములం గాంచి «పావనం బగుబుష్యాశ్రమంబున వీని కవకాశం బే మని విచారించుచున్నెడ.

సీ॥ దండ దండంబు గమండలువును దగ నమ్ములపొదియు శరాసనంబు
నెదుట నింపెసలారఁ గృష్ణాజినమ్ముపై యోగమ్ముమైఁ గూరుచున్న
మునులు, పరతత్త్వనిధ్యానపరులు నున్నతజటాభారమ్ముచేఁ గప్పఁ
బడినవారు, గన్పట్ట దైత్యుండుఁ గడు నల్కతోఁ గను లుదయ
దర్కప్రభాయుక్తి దెలుప; ఆ॥ వె॥ నిట్టులనియె «నేల యీదంభ
తపము! ధ, ర్మ్మువున కిదియె తెఱువు! మునులె మీరు!, తపముసేఁత
విల్లు ధరియించు టెచటేని, ధరణిఁ గలదె దంభ ధర్మ్ములార!

వ॥ అని పలుకుదైత్యేంద్రుం గని మందహాసమ్ముతో నెకసక్కెమ్ముగ నరనారాయణు లిట్లనిరి. మాతపంబు గొడవ నీ కేల యేము బ్రాహ్మక్షాత్త్రమ్ముల నిష్ణాతుల మైనకతన నిట్లుంటి మని యెఱుంగరాదె పోపొమ్ము మిన్నక విప్రవైరంబునకు రాకుము. ౧౯౫

చ॥ అన విని యాతఁ డిట్లను నహంకృతి మీఱఁగ «మందబుద్ధులార! నను గణింప కీవెడఁగుఁబల్లదముల్ పలుకన్ దపంబు పెం

పున సుకృతప్రచారమునఁ బోలుదురే నను! సంగరంబు సే
యన మదియేనిఁ జేయుఁడు రయమ్మున మీఁగరువంబు మాపెదన్.

క॥ అలుకమెయి నిట్లు దైత్యుఁడు, పలుకఁగ నరుఁ డిట్టు లనియె బవర
మొనర్పన్, దలఁపేని రమ్ము తల వ్రి, య్యలు సేసెద ననుడు భ్రు
కుటి యదర నసురయున్. ౧౮౯

శా॥ హుంకారమ్ము చెలంగ హస్తమున నిష్వాసంబు గైకొంచు జ్యా
టంకారమ్మున దిగ్గజశ్రుతులు బీటల్ వాఱి పెంపేద నిశ్శం
కన్ బాణము దొడ్గి యేసె నరుఁడున్ జాపంబు చేఁ బూని సా
హంకారుం డయి తున్మెఁ దచ్ఛరము బాణాసమ్ముతో వమ్ముగన్.

ఉ॥ కొండొకవిల్లు పూని మునికుంజరువక్షమునందు నేయ నా
తండును వాఁడికోలఁ గొని తద్భుజమధ్యము గాడ నేసె దై
త్యుండొగి సొమ్మసిల్లి మఱియున్ బెనుతూపుల నమ్మునీంద్రు మై
నిండఁగ నేయఁ ద్రుంచెఁ దపనీయశరమ్ముల వాని నన్నిటిన్. ౧౯౧

ఆ॥ వె॥ గర్జితములతోడఁ గాలాంబుదమ్ములు, గుములు గట్టి సోనఁ గుఱియు
పగిది, నరునిమీఁద దైత్యనాథుండు హేమపుం, ఖమ్ము లైనయా
శుగములు వఱపె. ౧౯౨

వ॥ ఇట్లు పరస్పరజయాకాంక్షు లగుమునీంద్రదైత్యేంద్రులబవ
రమ్మునఁ దత్సమాలోకనసమాగతామరీస్వయంగ్రాహసముదితానంద
దుర్భరాయమాణమానసులు దివౌకసులు కుసుమంబులు గుఱిసిరి.

క॥ ఇగువురుఁ బఱపెడిశరములు,నరుణునిమండలము గప్ప నంబరభూమీ
చరు లగునమరులు నరులును,జిరమత్రాడంగఁ గటికిచీఁకటి గప్పెన్.

క॥ నారాయణమునియున్ దే,వారి శరాసనము నొక్క యాశుగమునఁ బెం
పారన్ దునిమిన దైత్యుఁడు,వారక యిఁక నొక్క విల్లు వడిఁ గైకొనినన్

క॥ మరలన్ నారాయణుఁడా, శరాసనము ద్రుంచెఁ దునుమఁ జయ్యన
నతఁడున్, బరిఘమ్ము నేసె నాతని, యురమున; ద్రెటు వసి యతఁడు
నుక్కు పొసంగన్. ౧౯౬

వ॥ ఒక్క వాఁడితూపున నప్పరిఘంబు ద్రుంచె దైత్యుండు గద
గైకొనుడు నయ్యదియుఁ దునియలుగా నేసె నేతాదృశం బగుఘోర

యుద్ధంబు దివినుండి దేవగంధర్వాదు లగ్గించిరి. నారదుండును దార కాసురకుమారసంగరంబుపగిది వృత్రాసురేంద్రులయుద్ధంబువడువున మధుమాధవులబవరంబుచాడ్పున నానందంబు సంధించె నని పర్వతు నితోఁ బ్రశంసించె నిట్లు సహస్రదివ్యవత్సరమ్ము లహోరాత్రమ్ములు ప్రహ్లా దునకును శార్ఙ్గగదాధరులగు నమ్ములకును బోరు ఘోరంబయ్యె నంత.

సీ॥ శంఖచంక్రగదాదిసాధనంబులు నాల్గుకరములఁ దనరార గళము నందు, వనమాల వ్రేలఁ బచ్చనిపైఁడిపుట్టంబు గట్టినదొర కారు కమ్ము గ్రమ్ము, పసిది వైకుంఠుండు ప్రత్యక్షమైనఁ బ్రహ్లాదుండు మది బత్తి పాదుకొనఁగ, బవరంబు మాని తత్పాదద్వయంబుపైఁ బడి మెఱఁగిన రమాపతియు నతని; గీ॥ గాంచి «వీరు మదీయులు గాన నీ క, జేయు లని తెల్ప దైత్యుండు సిగ్గుగొనుచు, మునురకు నెఱఁగి చనియె నమ్మునులు సూడ, బుండరీకాక్షుఁడును దిరోభూతుఁ డయ్యె.

క॥ అని చెప్పిన వ్యాసుం గని,జనమేజయుఁ డనియె «నిట్లు చనునే యని నె క్లొని సేయఁగ నరనారా, యణమునులకుఁ దపముకల్మి వ్యర్థము గాఁగన్. ౧౯౯

వ॥ ఈ శేకతమ్మున నహంకారంబు వాయదు కందమూలాశనం బుల వనమ్ములం గృశించి యనేకదివ్యవత్సరమ్ములు తపంబు సాధించిన యిమ్మహాత్ములఁ కింత యహంకారం బొప్పునే యనుడు వ్యాసుం డిట్లను నహంకారంబు శరీరంబునకుఁ గారణం బట్టిశరీరధారుల కహంకారంబు వాయదు హరిహరాదులకు నయిత మహంకారంబు దుస్తరంబు తొల్లి తద్దోషమ్మునన కాదె పురుషోత్తమునకు భృగుశాపమ్మున నానాయోను లందు జన్మంబు ఘటించె ననుడు జనమేజయుం డి ట్లనియె. ౨౦౦

క॥ భృగుశాపము హరికిం గ, ల్గఁగఁ గారణమేమి! యతఁడు గలిగిన చోటుల్, జగమున నెయ్యవి! వినిపిం, పఁగదే యనుపాండవునకు వ్యాసుం డనియెన్. ౨౦౧

వ॥ అట్లు ప్రహ్లాదుండు కయ్య మ్మొనర్చి పరాజితుండై నిర్వేద మ్మునఁ బౌత్రుండును విరోచనసుతుండును నగుబలికిం బట్టమ్ము గట్టి గం ధమాదనమ్మునకుం జని తపమ్ము సేయుచున్నంత బలి యయ్యమరులన్

జయించిన విష్ణుసహాయు లగుచు వా రబ్బలి నోడించి స్వస్థానం బేలికొనిరి. అమరపరాజితు లగుదైత్యులు తమగురుం డగుశుక్రాచార్యు పాలికిం జని యిట్లనిరి. ౨౦౨

శా॥ అంతేవాసుల మైనమ మ్మమరు లత్యంతప్రతాపమ్మునన్
వంతం బొందఁగఁజేయుచుండి రిది సంభావ్యంబు గాదేనిఁ బ్రా
ణాంతం బౌ నిఁకె మాకు; నీమహిమచే నాదిత్యులం గెల్చి మా
వంతం బాపఁగదే సురారు లను బ్రోవం జూడవే భార్గవా! ౨౦౩

క॥ గురుఁడవు బహుమంత్రవిదు,త్తరుఁడవు మాపాలిదైవతమ వీసురలన్
బరిమార్పకున్న బ్రతుకం, దరమే పరమాపదబ్ధి దరిఁజేర్ప గదే.

క॥ అనుడుఁ గావ్యుఁడు దైత్యుల, కును నభయం బిచ్చి నెమ్మి గొలిపినఁ దద్వా, ర్తను విని సుర లింద్రునితో, ననిరి భయం బెదకు సందియమ్ము ఘటింపన్. ౨౦౪

వ॥ శుక్రమంత్రప్రభావమ్ముకలిమి నసురులు మన కజేయు లగుదురు కాన నేఁడ చని యనిం దెగటార్చి హతశేషులం బాతాళమ్మున కనుచుట కర్జం బనిన నింద్రుం డనుమతించె సురలును బరాక్రమించి యసురులం దాఁకిన వారు సంత్రస్తు లగుచు శుక్రునిశరణుఁ జొచ్చిరి. అతండు మంత్రప్రభావమ్మున సురలం దరిమి యసురుల కిట్లనియె. ౨౦౬

సీ॥ అసురులు! వినుఁడు సరసిజాతభవుఁడు దా మును నాకుఁ బేర్మిఁ
జెప్పినవిధంబు, సురపతిపాతియై హరి దైత్యుల నడంచు ననియె
నప్పల్కు తథ్యమ్ము గాఁగ, మనహిరణ్యాక్షు నవ్వనజాతనేత్రుండు
క్రోలరూపము దాల్చి క్రొవ్విడంచె, నరసింహరూపమ్మున హిరణ్య
కశిపుని సమయించె నాతఁ డసమబలుండు; గీ॥ మంత్రిబలమునఁ జేసి
యమరుల గెల్తు, నీశ్వరునిఁ దృప్తుఁ జేసి యభీష్టసిద్ధి, నంది వచ్చెద
మీ రంద ఱంతదనుక, నాపదల నోర్చికొనుఁ డన నసురు లనిరి.

క॥ బలియురు దెల్లిరి యిఁక మే, మ్బలులమ యుంటిమి సుపర్వబల
ములయెదుట, న్నిలువఁగ నోపుదుమే! యీ, చులుకదనమ్మునకు
నోర్చి శుక్రాచార్యా! ౨౦౭

వ॥ నావుడుఁ గావ్యుం డిట్లనియె. మహాదేవువలన నేను మంత్రవిద్యాభ్యాసం బొనర్చి వచ్చునంతకు మీరలు వనమ్మున శమదమాన్వితులై తాపసులపగిది నుండుఁడు. ౨౦౯

గీ॥ దేశకాలబలమ్ములు తెలిసి సామ, దానముఖభేదము లెఱింగి తాను యుక్తిఁ, జేసి పగఱకుఁ బరిచర్య చేసియైన, నశుభకాలంబు గడవఁ ద్రోయుంగవలయు. ౨౧౦

ఆ॥ వె॥ పగఱ గెల్వఁ జాలుబలముగల్గిననాఁడు, పగఱతోడఁ బోరు పఱుపవలయు, లేనినాఁడు సామదానాద్యుపాయమ్ము, లాచరించి యశుభ మాఁగ వలయు. ౨౧౧

క॥ కావున మీరలు మీమీ, తావులకుం బోయి సామదానాదులఁ గార్యావసర మెఱిఁగి కపట,ప్రావీణ్యము దాల్పుఁ డేను వచ్చెడి వనుకన్.

వ॥ అని యొడం బఱిచి శుక్రుండు తపంబునకుఁ జనియె నసురులును దమవంశవృద్ధగుప్రహ్లాదుపాలికిం జని యిట్లనిరి. ౨౧౩

ఉ॥ తాతవు సత్యవాదివి సధర్ముఁడ విచ్చట నచ్చటన్ దట
స్థాతవు ప్రీత్యయమ్ముపలనన్ గడుఁ బెద్దవు నీవు నిర్జర
వ్రాతమువంకఁ బోయి యసురప్రకరంబు కరంబు మీయెడన్
బ్రీతిఁ జరించుఁ జాపము ధరింపదు కేల నటంచుఁ దెల్పుమా.

క॥ అని వేఁడినఁ బ్రహ్లాదుం, డనిమిషు లున్నెడకు నరిగి యసురులు మీతో, «నని జేయము చాపము చే, తను దాల్పము వైరబుద్ధి దలఁప" మటంచున్. ౨౧౫

క॥ తెలుపు మనిరి వారలు వల్కలములు ధరియించి వనములం దాపసులై, తలఁపులనైనను వైరము, దలఁపక యుంచు టిది యెల్లఁ దథ్యం బనుచున్. ౨౧౬

వ॥ నిర్జరులును దదీయవచనప్రీత్యయమ్మునం గతమత్సరులై యుండి రంత రక్కసులు దంభతపోనియమమ్ము లాచరించుచుఁ గశ్యపాశ్రమమ్మున సుఖం బుండి రిట శుక్రుండు మహాదేవుంగుఱిఁచి తప మ్మొనర్చిన నమ్మహాత్ముండు దృగ్గోచరుండు గా నమస్కరించి యిట్లనియె.

క॥ సురలకుఁ బరాజయమ్ము న, సురులకు విజయం బొనర్చు శుభమం
త్రము నా, దరమున నా కిమ్మనవుడుఁ, బరమేశ్వరుఁ డిట్లు మదిని
భావించె వెసన్. ౨౧౮

క॥ క్రతుభుక్కులయెడ నితఁ డప, కృతి సేయఁ దలంచె వారి కేగతి నైనన్,
గతి కల్పించు టుచిత మని, యతిదయ గలఁ డగుచు నిట్టు
లనె నెప మొదవన్. ౨౧౯

క॥ తలక్రిందుగఁ బొగఁ ద్రావుచు, నలయక వేయేండ్లు కడు నియమ
మునఁ దపమున్, బలువిడిఁ గావించిన నీ, తలఁపు న్నెఱవేర్తుఁ
బొమ్ము తడయక శుక్రా! ౨౨౦

వ॥ శుక్రుండును దదాజ్ఞప్త విధానంబున ధూమపానం బొనర్చుచు నధోముఖుండై తపంబు సేయుచున్నంత నసురులు కర్ణాకర్ణికగా నీవృత్తాంతమ్ము విని దంభతాపసు లగురక్కసులపైఁ గవిసి చేయునది లేక శరణుఁ జొచ్చినవారి కి ట్లనిరి. ౨౨౧

గీ॥ పశుపతిగుఱించి మేటితపం బొనర్చి, మంత్రసిద్ధిని గైకొని మమ్ము
గెల్వ, వలయు నని యెంచి గురు నటు పంచి కపట, మగుగతిఁ
జరించు టదియు మా కరయ రాదె. ౨౨౨

వ॥ మీరు నిక్కపుశరణార్థులు గారు గాన మీయుక్కడఁగించెద మనుడు నసురులు భీతులై కాలికొలఁది పలాయమానులగుచుఁ గావ్యమాత నభయంబు వేఁడిరి. సురలును వారిపిఱుందన చనువారు ముందఱ శుక్రజననీరక్షితు లగువారిం గాంచి యాఁపచేవారితు లయ్యు బలాబలమ్ములు గణింపక చుట్టుముట్టిన నామె నిద్ర యనునొక దేవత నంపించె నదియుఁ గడఁగి మోహాయత్తుం జేయ నింద్రుండు భయంబు పడి విష్ణుశరీరమ్మునం దాఁగిన నిద్ర యట కరిగి క్రోధతామ్రాననయగుచు ని ట్లనియె. ౨౨౩

క॥ ఓరి దురాత్మక! విష్ణుశ, రీరమునన్ దాఁగినంత మృత్యువు నిన్నున్
జేరక పోవునె వీనిశ, రీరముతోఁ గూడ నిన్ను మ్రింగెద ననుచున్.

వ॥ కవిసిన నింద్రుండును భయ మందుచు మహాత్మా! తపోబలమ్మున గరీయసియు ననివార్యయు నగునిక్కావ్యమాతం గడుకొని వైశసు

సంహరింపమి మన కుపద్రవంబు వాటిల్లు నని హరిం బ్రార్థించినంత
భక్తవత్సలుం డగుముకుందుండు చక్రంబుం బ్రయోగించిన. ౨౨౭
క॥ భగభగ మని మంటలు గ్ర, మ్ముఁగ నాచక్రంబు గావ్యమాతశిరమ్ముం
దెగ నఱికె నిద్రితోఁ డన్; విగతజ్వరు లైరి దివిజవీరులు సంతన్.

భృగువు హరిని శపించుట.

క॥ భృగుసతి తమచే మృతిఁ బొం, ద గదాధరవజ్రధరులు తద్దయు
మదిలోఁ, మగువం జంపినకతమున, భృగుఋషి శపియించు ననుచు
భీతిలుచుండన్. ౨౨౮
క॥ సురనాథునికారణమున, హరి తనమగువను వధించె ననువార్తను ని
ర్జరవైరులు దెల్పఁగ విని, కరమాక్రోశించి భృగువు కడు నల్కమెయిన్
వ॥ వచ్చి సరోజాక్షునిం బిలిచి "పెక్కుయోనులం బుట్టి జనన
మరణదుఃఖమ్ము లనుభవించుచు వగలఁ బొగులు" మని శపించె ననుడు
జనమేజయుండు "భృగుమునికి మరల విదురత్వంబు వాసినకత యెఱిం
గింపవే" యని యడిగిన ద్వైపాయనుం డిట్లను. అట్లుశపియించి భృగు
మునియుఁ దనకమండలూదకం బంజలిపుటమ్మునం దాల్చి యిట్లనియె.
ఉ॥ ఏను దపోబలాన్వితుఁడ నేని మదీయకమండలూదకా
హీనబలంబుపెంపునన యీవనితామణి యింతలోన స
ప్రాణయగున్ దపోనియమవర్తనధర్మఋతమ్ములన్ గనుం
డోనరులార! దైత్యసురయోధవతంసములార! యం చొగిన్. ౨౩౦
క॥ తలయును మొండెము నేక, స్థలమునకుం జేర్చి మంత్రజల మొక్కిం
తన్, జిలికినమాత్రన యాభృగు, లలనామణి బ్రతికె దైత్యులన్
ముద మెనయన్. ౨౩౧
వ॥ ఇట్లు లబ్ధజీవ యగుకళత్రముం గైకొని యతం డుండె నిం
ద్రాదిసురలు తాపసుం డగుశుక్రునివలనిభయమ్మునకు వగచుచుఁ దమ
తమయధిష్ఠానమ్ములకుం జనిరి. ఇంద్రుండు తనకూఁతు రగుజయంతిం
జూచి యిట్లనియె. ౨౩౨
క॥ తనయా! నిను శుక్రాచా, ర్యున కిచ్చితి గంధమాదనోర్వీధరమం, దు
నతండు తపంబున నుం, డినవాఁ డన్నగమునకుఁ గడిందిరయమునన్.

క॥ చని యతనిమనమునకు న, చ్చినయుపచారములఁ దనిపి చేతఃప్రియు
గా,నొనరించుకొనితపోనియ,తి నడంచినదీయభయముతీర్చుముతల్లీ!

చ॥ అనుతనతండ్రిమాట వినయమ్మున నూఁకొని యాజయంతి గ్రి
క్కున విబుధారిదేశికుఁ డకుంఠితశీల వసించుగంధమా
దనమున కేగి యచ్చట నుదారగతిం దపమాచరించు నా
తనిఁ గనియెన్ మహామహుని దత్త్వవిచారపరాయణాంతరున్.

సీ॥ శ్రమమునఁ దొడరుఘర్మజలంబు వోవంగఁ గదళీదళమునఁ జక్కఁగ
విసరి, మధురసుగంధినిర్మలవారిపూరంబు తివిరి పానార్థంబు దెచ్చి
యిచ్చి, భగభగ మనుపట్టపగలింటియెండ పైఁ బడకుండ వసనంబు
గొడుగుఁ జేసి, యాఁకటికై పక్వ మైనవన్యాహారములను సంపా
దించి ముదము గొలిపి; గీ॥ దర్భలు చివుళ్లుఁ బఱచి మెత్తందనమ్ము,
దవిలి యొసకం బొనర్చుతల్పంబు గూర్చిఁ, దేశకాలమ్ము లెఱిఁగి
నిదేశ మెఱిఁగి, కవికి శుశ్రూష చేసి నక్కన్నెమిన్న. ౨౩౧

గీ॥ తత్తదుపచారములను సందర్భ మెఱిఁగి, తపసి సేవించెఁ గాని య
త్తన్వి శాప, భయముమెయి మదికి మదనభ్రాంతి గలుగఁ, జేయు
శృంగారచేష్టలు సేయ దాయె. ౨౩౨

వ॥ మఱియు సుభాషిణి యగునజ్జయంతి సమయానుకూలంబుగఁ బ్రీతిజనకమ్ము లగువచనమ్ముల నుతించుచు మునిమనోవృత్తి దెలియ నాతురుం డగుతనతండ్రి యనిపినదూతల నేకతంబ విదితవృత్తాంతులం జేసి యనుపుచు బ్రహ్మచర్యపరాయణయై యనేకవత్సరమ్ము లద్దైతేయ గురునకు శుశ్రూష కావించుచున్నంతఁ బరమేశ్వరాజ్ఞప్రకారంబుగ నక్కావ్యునియమమ్మునకు సహస్రవత్సరమ్ములు సంపూర్తి యగుటయు మహాదేవుండు కరుణాతరంగితాంతరంగుం డగుచుఁ బ్రత్యక్షమై వరంబు వరింపు మనవుడు సురవిజయంబు మున్నగు నభీష్టవరమ్ములును తత్సాధకమ్ము లగుమహామంత్రమ్ములును నర్థించిన నతం డనుగ్రహించి యంతర్హితుఁ డగుడు భార్గవుండు సమీపవర్తినియు శుశ్రూషాపరాయణయు నగుజయంతిం గాంచి మందస్మితమధురభాషణమ్ముల నిట్లను.

చ॥ ఎవతెవు నీవు! నీదు కుల మెయ్యది! నీజనకుం డెవండు! ము
గ్ధవు నవయౌవనంబు కలదానవు మత్పరిచర్య సేయుచుం
టివి కత మేమి తెల్పుము కడిందిమనోరథ మైన సిద్ధిఁ జెం
దుపర మొసంగువాఁడఁ బరితుష్టి యొనర్చితి వీవు మా కొగిన్.

క॥ నీమనమునఁ గలకోరిక, మేమెఱుఁగుదు మైనఁ దెలుపుమీ యన
నాసు, త్రామతనూజ మనమ్మున నా, మోదము చెంది లజ్జితానన
యగుచున్. ౨౮౦

క॥ దేవవిభుకూఁతుర జయం, తావరజన్మను జయంతి యందురు నన్నుం
గావించె భవదధీనగ, దేవవిభుఁడు నాఁటఁగోలె దేవరయొద్దన్.

క॥ పరిచర్య సలుపుచుంటిని, గర మనురాగంబు గలదు గార్హస్థ్యవిధిన్
చిరముగ నిను సేవింపఁగఁ, గరుణించి పరిగ్రహింపఁ గాఁదగుననుచున్

క॥ పరికిఁ గనుపడకుండఁగ, మారాగమవిహితసూత్రమార్గమ్మున సం
చార మొనర్చుచుఁ గ్రీడా, పారమ్యము గొనెద నొక్క పదివత్సరముల్

ఆ॥ వె॥ అని జయంతితోఁ గృహమ్మున కేతెంచి, పెండ్లి యాడి మిగులఁ
బేర్మిఁ దనర, దేవదానవుల కదృశ్యుఁడై తన్మయ, త్వంబుఁ జెంది
యుండె భార్గవుండు. ౨౮౪

వ॥ అసురులును గురుండు తపస్సిద్ధిం బడసి వచ్చిన తెఱంగు విని

క॥ చని శుక్రునిఁ గానక చిం, తను గొని వెదకుచు మనంబు తద్దయు
సం దే, హనిమగ్నము గాఁగఁ దమభ, వనములకుం జనిరి త్రిదశ
భయశంకితులై. ౨౮౬

క॥ దైతేయగురువరుఁడు తన, కూఁతుం గొని సర్వదృష్ట్యగోచరుఁడై క్రీ
డాతతుఁడై యుండుట పురు, హూతుఁడు తనయాత్మ నెఱిఁగి యుత్సా
హామునన్. ౨౮౭

క॥ తమగురు వగుగురునిం గని, యమరుల కుపకృతి యొనర్చునవసర
మిది గా, న మహితభవదీయమతిమ, హిమ సూపఁగ వలయు
నంచు నెంతయు వేఁడన్. ౨౮౮

క॥ వాచస్పతియును మదనమా, యాచాతుర్యమునఁ జేసి యంతట దైతే
యాచార్యరూపముం గొని, వే చనె నవ్వారియెడకు వేడుక మెఱయన్

వ॥ రక్కసులును దమయాచార్యునిరాక విని యెదుర్కొని నమస్కరించి ముకుళితకరకమలులై యున్నంత నమ్మాయాశుక్రుం డగు వాచస్పతి వారలం గని కుశలం బడిగి యిట్లనియె. ౨౪౮

చ॥ పురమథనుం దలంచి తపముం బొనరించితి ధూమపాయినై
వరము వరించితిన్ త్రిదశవర్గము గెల్వఁగఁ జాలుమంత్రముం
గిరిశుఁ డనుగ్రహించె నిఁక గీటడఁగింతము నిర్జరాళికిన్
బరముహితుండు చక్రికిని బ్రాణభయంబు మదిన్ గలంపఁగన్.

క॥ హరుఁడును నా కొసఁగినమం, త్రిరాజములు మీ కొసంగెదను గ్రక్కున ని, ర్జరులవలన భయపడకుఁ డ, సురులార! యటంచుఁ గపటశుక్రుఁడు గడఁకన్. ౨౫౨

క॥ అభయం బొసఁగిన రాక్షసు, లు భయము విడనాడి సౌఖ్యలోలు పులై స్వీ, యభవనము లేగి రనఁ గురు, విభుఁడున్ ద్వైపాయన మునివిభునకు ననియెన్. ౨౫౩

గీ॥ కపటశుక్రాకృతినిఁ గాంచి ఘనుఁడు గురుఁడు, చేసినవిశేష మేమి యచ్చెరువు కాదె, సకల మెఱిఁగినయీతఁ డిట్టికృతి కియ్య,కొనఁగ నన్యులు సత్యవర్తనులు గలరె. ౨౫౪

క॥ ఛలకర్మవర్తనుని గురు,ఁ డనఘుం డను టెట్లు! లమరులన సత్ప్రాదుర్భా తులుతద్గురుఁడిట్లయినన్,గలరాజసతామసులకుఁగలుగు నెబ్బుతముల్

గీ॥ హరివిరించిదేవేంద్రముఖ్యామరులు న, హాత్ములు మునీంద్రులును నసత్యపరివర్త, నంబు గైకొన్న మనుజులు నాఁగ నెంత!, సత్య మన నెద్ది! యద్దానిచర్య యెట్లు. ౨౫౬

చ॥ గురుఁడును వామదేవుఁడు నకుంఠితతేజుఁడు గాధిపుత్రుఁ డు
ద్ధురుఁడు వసిష్ఠుఁడున్ మొదలు తొల్లిటిమానులు పాపకృత్య సు
స్థిరమతు లైరి యింద్రుఁడును శీతకరుండును వహ్నియున్ వెసన్
బరతరుణీమణీసురతభాజను లైరిఁక ధర్మ మెట్టిదో. ౨౫౭

గీ॥ ఎఱుక లేక చరించెడిహీనమతుల, కెల్ల జ్ఞానోపదేశంబు నీఁ గడంగు పెద్ద లిట్లైన నెవ్వ రీపృథివియందు,సదుపదేశకు లగుసత్యసంధు లనఘ

చ॥ హరిహరు లేమి పద్మభవనాకవిభుప్రముఖామరుల్ మునీ
శ్వరులు మఱేమి రాగ మనుసంద్రమునం బడియున్నవార లో
నరవర! రాగి యయ్యును గనంబడు నేరుపుకల్మి నొక్కొకం
డరయ విరాగి నాఁ; వికృతు లబ్బెమె దేహము దాల్చువారికిన్.

చ॥ అరయఁ బరోపదేశకృతులందు సమర్థుల కాని యెందు నొ
క్కరుఁడు ను గాన రాఁడు తనకార్యముపట్ల వివేకి; దేహముం
బొరసినవారికెల్లరకు మోహము తప్పమి నిక్కువంబు సం
సరణపుఁజర్య లీగతి నెసంగు ననాదిగ నెల్లవేళలన్. ౨౬౦

చ॥ హరి యొకవేళఁ దాఁ దపమునందుఁ జరించు మఱొక్కవేళ య
జ్జరతి నెసంగు నొక్కపుడు సాగరజావశుఁడై చెలఁగు సం
గరపరుఁ డౌ నొకప్పు డొకకాలమునన్ జయ మందు వేఱొక
ప్డరయఁ బరాజయమ్ము గొను నన్నియు సంసృతిరీతు లౌఁ గదా.

గీ॥ హరిహరవిరించిముఖ్యు లౌనమరులు ముని, వరులుఁ దమతమయా
యువు వఱలుదనుక, నెగడి మృతిఁ జెంది మరలఁ బుట్టఁ గలవార,
లెఱుఁగు మిట సందియ మొకింతయేని వలదు. ౨౬౧

వ॥ దేహవంతున కెన్నటికినిఁ గామక్రోధాదికం బెడ తెగదు సం
సారంబు తత్సంకులంబు దాని నతిక్రమించుపురుషుండు ముముక్షుండు
సంసారభీతుండు దారపరిగ్రహణంబున కేని నొల్లఁ డని చెప్పి మఱియు,

చ॥ గుణతరుణీమణిం గలసెఁ గోరికమై హిమరశ్మి; భాతృపుం
దరి రమియించె నగ్గురుఁడు; తక్కొరులన్ గణియింపనేల! సం
సరణము రాగలోభమదసంకుల మయ్యెడ సంచరించునొ
క్కరుఁడును ముక్తి కేగఁ డటుగానఁ ద్యజింతురు దాని నుత్తముల్.

గీ॥ కాన సంసారమున లేశమేని సార, మరయక త్యజించి జగదంబ
ననుసరింప, వలయు నేయంబమాయలోఁ బడి జగంబు, మదిరఁ జవి
గొన్నభంగి నున్మాద మెనయు. ౨౬౨

చ॥ చిరమతి నంబికార్చనము సేసి గుణంబులత్రు ళ్లడంచున
న్నరుఁ డెనయున్ విముక్తిని జనస్తుత మానరజన్మ మెత్తి శాం

కరిని యజింపఁజేని కడఁకఁ దుదిఁబాఁకను నిచ్చె నెక్కి సు
స్థిరత యెలర్పమిఁ బడినతీ రగు వానివిధంబు భూవరా! ౨౬౬

క॥ కావున నప్పర దేవీ, సేవామతులైనవారు జీవన్ముక్తి, శ్రీ వెలయుదు
రనవుడు “గురుఁ డావిధి శుక్రుఁ డయివంచనాయత్తమతిఁ. ౨౬౭

వ॥ ఏమి చేసె” నావుడు జనమేజయునకు వ్యాసుం డిట్లనియె.

గీ॥ కపట మెఱుఁగక శుక్రునిగాఁ దలంచి, యమరగురువాక్యములఁ
గడు నాస్థఁ దవిలి, దైత్యు లున్నెడ శుక్రుఁడు తాఁ దలంచెఁ,దనదు
శిష్యుల నార్తుల దయ దలిర్ప. ౨౬౮

క॥ అమరు లొనరించు బాధల,శ్రమంపడుచు సారె నాదు రాకకుఁ జింతా
భిముఖతఁ గుందెడిశిష్యుల,నమలినబుద్ధులను జూచు టర్హము కాదే.

శుక్రుండు దైత్యులకడకు వచ్చుట

వ॥ అని జయంతిం గాంచి తరుణీ! యేను సమయంబొనర్చిన
వత్సరమ్ములు పదియు సంపూర్తిఁ జెందెఁ గావున నేఁడు శిష్యులం గనఁ
బోయి కొండొకకాలమ్మునకు మరల నిన్నుం గన వచ్చెద నస్మత్పుత్రులు
దేవతలయందు సంక్రమింపం గలరు నావుడు జయంతి వల్లె యనిన నతం
డు తనయాజ్యులకడ కరుదెంచువాఁడు మున్నదట, ౨౭౦

మ॥ కనియెఁ దైత్యులయొద్ద వేదమతముఁ ఖండించుచుఁ జైనవ
ర్తనమే శ్రేయ మటం చహింస మిగులఁ ధర్మం బటంచుం “బలా
శనసక్తుల్ పశుహింస ధర్మ మనుచుఁ శాసించి రంచుఁ గ్రమం
బున బోధించుగురుఁ స్వకాకృతిధరుఁ బొంగారుకోపమ్మునఁ.

చ॥ గురుఁడఁట! సర్వశాస్త్రములకుం దెర వౌ నఁట! పాపబీజలో
భరతి నసత్యవాక్యములు పల్కి సురారుల మోసపుచ్చు సు
స్థిరమతి నున్నవాఁడఁట! యిసీ! కడుఁబాపపులోభ మెంతయు
న్నరకపుఁద్రోవ దాని గనిన న్నరుఁ డెప్పుడిఁ జేయకుండునే. ౨౭౨

క॥ అని దైత్యులఁ గని యెలనగ, వున నిట్లను “నాదురూపు వొరసినక
పటూ, త్ముని గురునిఁ దెలియ నేరక, యనఘులు వంచింపఁ బడితి
రకటా! మీరల్. ౨౭౩

గీ॥ ఏను నిక్కపుశుక్రుఁడ నితఁడు డాంభి, కుఁడు మహాకృతిఁ బొరసిన
గురుఁడు నమ్ముఁ, డితనిపలుకుల నాస్థ మీ రెనయఁ బోకుఁ, డనిన
దైత్యులు సంభ్రమింతు రైరి పిదప. ౨౨౪

వ॥ బృహస్పతియు సంశయడోలాయమానమానసుల రక్కసులఁ
గాంచి విశ్వాసార్హంబుగ నిట్లను. ౨౨౫

ఉ॥ దానవులార! నమ్ముకుఁ డతం డమరప్రియ మాచరింపఁగా
లోనఁ దలంచి మిమ్ములను లోభమునన్ గికురింప వచ్చినాఁ
డేను భవన్నిమిత్తమున నీశునిఁ గొల్చితి విద్యఁ గొంటి ని
ద్దానికతమ్మునన్ సురలదర్ప మడంతురు మీరఁగ లొప్పుగన్. ౨౨౬

క॥ అనుకపటశుక్రవచనం, బున మోహితు లగుచు దనుజపుంగవులాశు
క్రుని నమ్మరైరి కపటం,బునఁ బడువారలు యథార్థమునుగనఁగల రే

క॥ పదివత్సరములనుండియుఁ,బదిలముగా విద్యఁ గఱపుపరమగురునిబల్
సదయునిఁ గా దననేర్తుమె!,మదిలో నెఱిఁగితిమి నీదుమాయలనెల్లన్

వ॥ పొమ్ము పొమ్మని యనాదరించిన శుక్రుండు కోపించి మీ
ప్రియంబు గోరినయథార్థవక్త నగున న్నవమానించితిరి గావునఁ బ్రణ
ష్టసంజ్ఞులై పరాభవమ్ము నొందుదురుగాక యని శపించి వెండియు,

క॥ ననునవమానించినఫలం,బును వైళమ పొందఁగలరు మునుకొని యీ
తం, డొనరించినకపటం బది, యును నప్పుడ తెలియు నంచు నోగి
నతఁ డరిగెన్. ౨౩౦

గీ॥ దైత్యులకు శుక్రశాపంబు దవులు టెఱిఁగి; శక్రుకడ కేగి యలబృ
హస్పతి రయమున, శాపహతు లగుదైత్యుల సంహరింపఁ, దివురు
మన సంతసించె నద్దితిజవైరి. ౨౩౧

వ॥ దేవతలును యుద్ధసన్నద్ధు లైరి. అంతట రక్కసులు చింతా
క్రాంతులై యిట్లు వితర్కించిరి. ౨౩౨

చ॥ తెలియక భాతృభార్యరతిఁ దేలినపాతకుమాయఁ జిక్కి ని
ష్కలుషు గురుం ద్యజించి యిటు శాపహతిం గనినట్టిబుద్ధిహీ
నుల మనలన్ జయింపఁగ మనోగతి నెంచి సురల్ రణేచ్ఛ పెం
పలరఁగ నున్నవార లకటా! మన కిప్డు సహాయు లెవ్వరో. ౨౩౩

గీ॥ మనల వంచించి చనియె నమ్మాయగురుఁడు, దైత్యగురునకు నెప్పాట
దము మెసంగు, ననుచుఁ బ్రహ్లాదుఁ గలిసి చయ్యన గురువరు, కడ
కరిగి పాదములకుఁ బ్రెమొక్కఁగ నతండు. ౨౧౪

మ॥ కడుఁ గోపమ్మునఁ గాంచి పల్కు «హితముం గావింపఁగా నున్న నా
యెడ విశ్వాసము లేక పెల్లదము లెన్నే నాడి యిచ్చోటి కి
ప్పుడు రాఁ గారణ మేమి! సత్వరగతిన్ బో రాదె యవ్వంచకుం
డొడయండై యుపకారమున్ సలుప లేఁడో! మీకు నిప్పట్టునన్.

వ॥ నావుడుఁ బ్రహ్లాదుం డనునయవచనమ్ములనిట్లను. మహాత్మా!
యస్మద్ధితమ్మున కీవు తపం బొనరింపఁ జనినమీఁద నమ్మాయికుఁడు భవ
ద్వేషంబు దాల్చి మమ్ము మోసపుచ్చె నజ్ఞానదోషమ్మున నేము కల
తెఱం గెఱుంగక నిన్నాడినప్రల్లదమ్ములు సైరించి మమ్మనుగ్రహింపుము.

చ॥ తెలియక చేయుతప్పులను ధీవరు లొప్పి సహింతురె మానిన
ర్యులు క్షణకోపు; లగ్గలపుఁగ్రోధమునన్ శరణార్థులన్ విడం
దలఁచుట న్యాయ మయ్య! మమతన్ మముఁ గైకొనకుంటివే రసా
తలమున కేగువార మిది తథ్యము నావుడు శుక్రుఁ డిట్లనున్.

క॥ కనుఁగొంటి జ్ఞానదృష్టిం, గొని మీయాథార్థ్యమెల్లఁ గూర్మి మె
యిన్ మిమ్మునురక్షింతు రసాతలమునకుంజన నేల మానమునువిడ నేలా

వ॥ బ్రహ్మవలన మున్ను నావినినరహస్యం బొకండు గల దవ
శ్యము గాఁ దగుశుభాశుభమ్ముల నొక్కని కడ్డ నశక్యంబు. దైవంబుకతన
బలహీను లగుమీర లిప్పుడు దేవతల కోహటించి పాతాళమ్మున కరు
గునది. ఇంతదనుక దైవసాహాయ్యమ్మునం జేసి మీరు త్రిలోకరాజ్య
మనుభవించుచుండఁ బదియుగమ్ములనుండి రాజ్యపదభ్రష్టు లగుదివిజు
లకు నేఁటికి భోగకాలం బయునించె. సావర్ణికమన్వంతరమ్మున భవత్పౌ
త్రుం డగుబలి త్రిలోకవిజయం బొనరింపఁగలఁడు. మున్ను హరి వా
మనరూపమ్మున నీమనుమనిరాజ్యమ్ము హరించు నప్పుడు «సావర్ణికమనువు
కాలమ్మున నీకు నింద్రత్వంబు గలుగు" నని వచించె నది మొదలు బలి
గూఢరూపమ్మునఁ బ్రవర్తించుచువాఁ డొక్కయెడ గార్దభరూపమ్మున నొక
శూన్యాగారమ్మున నింద్రునకుం గన్పట్టిన నతం డతని నెఱింగి యిట్లను.

క॥ దానవులకెల్ల భర్తవు, ధీనిధివి జగమ్ములకు నధీశుఁడ వగుసీ, కానే!
గార్దభరూపం, బూనుట; యి ట్లేల భీతి నొందిగెదు చెపుమా.
వ॥ నావుడు బలి యిట్లను.
చ॥ జలచగరూపముం గొనఁడె సారసనేత్రుఁడు! బ్రిహ్మహత్యమై
బల మఱి నీవు గూఢముగఁ బంకజమందు నడంగవో! తగ౯
దలఁపుము కాలశాసనము దాఁటఁగ నెవ్వఁడు శక్తుఁ! డేనును౯
వలఁకి ఖరాకృతిం బొరసి దైవగతి౯ జరియింతు నీగతి౯.
వ॥ ఇట్లు వార లన్యోన్యమ్మును సంభాషించుకొని దైవమ్ముకతన
సర్వమ్ము ప్రవర్తించుట యెఱింగి తమతమపొందుపట్లకుం జనిరి. ౨౯౩
క॥ కావునఁ గష్టసుఖమ్ములు, దైవాధీనము లటంచు దైత్యగురుఁడు వి
ద్యావిదునకుఁ బ్రహ్లాదున కీ, విధి నెఱిగింప నాతఁ డెఱిఁగి తనంత౯.
వ॥ దైత్యులం గాంచి యి ట్లను నిప్పుడు కాలానుకూల్యంబు
లేమి మనకు సంగరంబున జయంబు దుర్లభ మ్మగుట మిన్నకుండుట
శ్రేయంబు నావుడు మదగర్వితు లగురక్కసు లి ట్లనిరి. ౨౯౪
చ॥ దైవ మనంగ నెట్టి దగు! దానిని జూచినవాఁ డెవండు! కా
ర్యావసరంబుపట్ల నలసాత్ములు వల్లెడిరీతి గాక మా
కీ వొడయుండ వై నిలిచి తేని క్షణమ్మున దున్నకుందుమే
దేవతల౯; గడంగు మిఁకఁ డెంపరివై యరుల౯ హరింపఁగ౯.
వ॥ అనినఁ బ్రహ్లాదుండు సేనాధిపత్యంబుఁ బూని యనికి సుర
లం బిలిచిన నింద్రపురోగమ్ములై వారును బోరితంబునకుఁ గట్టాయి
తం బైరి. ౨౯౬
క॥ సురపతికినిఁ బ్రహ్లాదున, కు రణం బఱిముఱి నెసంగె ఘోరమ్ముగ వ
త్సరములునూఱుగతించెను,బరమాశ్చర్యంబువొడమెఁ బైవారలకున్
వ॥ పిదప నెట్టకేలకు దైత్యులు జయం బంద నింద్రుండు వాచ
స్పతియానతిం గొని జగదంబిక నిట్లు నుతింపఁ దొడఁగె. ౨౯౭
సీ॥ శూలధారిణి! నిత్యసుఖదాత్రి! శంఖచక్రగదాదికాయుధరాజమాన
హాస్త! మహామాయ! యఖిలజగద్ధాత్రి! దశతత్త్వరూపిణి! తల్లి
పంచ, కోశసంస్థాయిని! కుండలినీరూప! దీపశిఖాత్మిక! దేవి! దివ్య,

శక్తి! బిందుస్వాత్మ! పుచ్ఛబ్రహ్మరూపిణి! యానందకలిక! వేదాంత వేద్య!; గీ॥ దానవులతోడఁ బోరాడి దర్ప మెడలి, దీనదశఁ జెంది యున్నమా దిక్కు కింత, సహజశీతలదృష్టిప్రసార మొసఁగఁ, జేసి రక్షించి ధన్యులఁ జేయఁ దగదె. ౨౯౯

సురలు దేవిని స్తుతించుట

గీ॥ సహజసుఖవంతులకుఁ గడు సౌఖ్య మబ్బు, దుఃఖితుల కెల్ల దుఃఖముల్ తొలఁగి పోవు, ముక్తి గోరినవారికి ముక్తి గల్గుఁ, దల్లి! నిన్ను మన మ్మునఁ దలఁచి రేని. ౩౦౦

గీ॥ సృష్టిరక్షాప్రళయములు సేయునీదు, చరిత మెఱుఁగరు బ్రహ్మాది సకలసురలు, పాపసంసారతారకపటిమ నలరు, త్వత్పదమ్ములు గొలుతురు ధన్యమతులు. ౩౦౧

క॥ శరదిందుముఖులు చామర, లిరుప్రక్కల వీవ శిబిక లెక్కి మహానం దరసాబ్ధి నోలలాడెడి, నరులెల్లఁ బురాభవమ్మున న్నీభక్తుల్. ౩౦౨

క॥ కరులు గలవారు విలస, త్తరుణీసంభోగనియతతారుణ్యమదో ద్ధురత గలవారు నరవర, పరిచితచరణులును నీదుభక్తులు తల్లీ

చ॥ అని నుతియించు నింద్రునకు నంబ చతుర్భుజయై మృగేంద్రవా హన యయి రక్తవస్త్రధరయై విలసత్సుమమాల్యభూషణా భినవశరీరయై కరుణ పెంపున నింపెసలారుచారులో చనములదీప్తు లొప్పఁగ వెసన్ బొడసూపె మనంబు పొంగఁగన్.

వ॥ ఇట్లు పొడకట్టి సురల కభయం బొసంగి యసురు లున్నకడ కరుగుటయు భయత్రస్తులై వార లన్యోన్యముఖంబులు గనుఁగొనుచు,

గీ॥ వక్రదృష్టిని మధుకైటభవధ చేసి, చండముండాదులను జంపి చండ కోప, మదరమహిషాసురు వధించినట్టిశక్తి, మనల హరియింపవచ్చె నేమనఁగ వచ్చు. ౩౦౬

వ॥ పిమ్మటఁ బ్రహ్లాదుండు పెఱుతివియక సంగరం బొనర్పఁ దని మొసకొల్పిన నాతనివచనంబులు వినక భయమ్మునఁ బరుగిడురక్కసుల నిలువరించి నముచి యిట్లనియె. ౩౦౭

క॥ ఎదిరించిన నంబిక మన,మదమడఁచుట నిక్కమాపె మన్ననమైమో
క్షదము తదనుగ్రహమ్మునఁ, గదలిరసాతలమునకుఁ దగఁ జనుద
మొగిఁ. 3౦౮

వ॥ ప్రహ్లాదుండును నముచివచనంబు లియ్యకొని యంబిక
నిట్లు సన్నుతించె. 3౦౯

శా॥ మాలాసర్పముభంగి సర్వజగ మంబా! రొప్ప నీయంద నీ
హేలల్ సర్వము నిర్వహించు విధివిష్ణ్వీశాను లన్నఁ భవ
లీలాకల్పితహేతుమాత్రు లరయఁ లేశంబు నన్యంబు లే
దేలా పల్కులు వేయు! మ్రొక్కు లిడుదుఁ హ్రీంమూర్తికి న్నీకొగిఁ.

ఉ॥ అందఱ కీవ తల్లివికదా! జగదంబ! సురాసురులందు నీ
కుం దయ దప్పు టేమి! కొడుకుల్ పదిమంది గలట్టితల్లికిఁ
గొందఱు దుండగుల్ మఱియుఁ గొందఱు సాధులుగావు ట
బ్రమే! నందనులందుఁ బక్షములు న్యాయమె బిడ్డలఁ గన్నయమ్మకున్.

గీ॥ ఉభయులము స్వార్థపరులము యుభయులముఁను, గశ్యపోద్భవులము
ధనకనకవస్తు, వాహనమ్ములకొఱకు నుభయుల మని నో, సర్వ
నొక్కడఁ బక్షమూనంగఁ దగునె. 3౧౨

గీ॥ అన్నదమ్ముల మైనమే మనికిఁ జొరఁగ, నేమి కారణ మిరువుర కిట్టి
భేద, మెవరు కల్పించి రీవు కాకేము సురలు, కలహ మొనరింప
నీ కిచ్చ కలుగఁ బోలు. 3౧3

వ॥ కాదేని యన్నదమ్ముల కెన్నండేని వైరంబు గల్గునే! సర్వ
కారణంబ వగునీకెఱుఁగఁ బోలనిదొం డుండునే! ఇంద్రుండు ధర్మా
త్ముం డగుటకు మాకును సమ్మతంబ యైనను భాగార్థంబు మా కీకల
హంబు దప్పదు దీని వారింప నీకుఁ దక్క నొరులు వలంతురుగారు.

ఉ॥ అంబురుహాక్షు నిల్పితికదా! జగ మేలు మటంచు; నాతఁ డే
కంబుగ రెండుపక్షములు కన్గొనఁ డేమన వచ్చు నాసము
ద్రంబును ద్రచ్చునప్పుడు సుధఁ మణి వారల కిచ్చి తాను ల
చ్చిం బడసెఁ వృథా యెరుసు చేసి మముఁ గలహంబు దప్పునే.

వ॥ మఱియు నైరావతంబు నుచ్చైశ్శ్రవంబును గామధేనువును నతనిఁడునుమతింజేసి యింద్రునిపాలయ్యెఁ బఱిపాలి యగుకతన నసయు లగుసురల రాజ్యమ్మున నిల్పి మమ్ముం బరాజితులఁ జేయుచున్నవాఁడు.

క॥ ధర్మం బిదియేకద దు, ష్కర్ములకుఁ జయ మొసంగఁగాఁ దగునే? యీా, మర్మమ్ము నీ వెఱుంగవె, దుర్మతు లసురులొ దితిజులొ దుఃఖ నిహంత్రీ. 3౧౭

వ॥ వేదశాస్త్రమ్ముల కైనను నేకవాక్యత గన్పట్టదు స్వార్థపరు లగుటంజేసి తత్పరిశీలకులకును సామానాధికరణ్యంబు గానరాదు సంసా రమందొక్కరుండును గాంతాకనకవిరక్తుండు లేఁడు కావున ధర్మాధ ర్మంబులు నీకుం దక్క నన్యులు నిర్ణయింప నసర్థు లది యట్లుండె.

గీ॥ శశి బలాత్కారముగ గురుసతి హరించె, ధర్మమెఱిఁగియు గౌతమ తరుణిఁగలసె, నింద్రుఁడు; గురుం డనుజుభార్య నెనసె, గర్భవతి; నరసి చూడ నిది ధర్మవర్తనంబె. 3౧౯

గీ॥ ఇంచుకేనియు నపరాధ మెఱుఁగఁడట్టి, రాహుకంఠంబు దెగఁగొట్టె రాక్షసారి, సత్త్వగుణ మున్నవాఁడఁట జననిIయాతఁ, డకట!మిత్రు పుత్రురాజ్యంబు నపహరించె. 3౨౦

క॥ దేవతలు చేయుదుష్కృతు,లేవారు గణింప నేర్తు రింతింతలె!యీా దేవతలు ధర్మవర్తులె?, కోవిదు లిప్పటఁ జెప్పకొనఁ జెల్లునొకో.

క॥ సురలు సధర్ములధర్ములు, సురారు లని చెప్పనట్టి చోద్యపుఁగతలఁ బరిశీలించినఁబుక్కిటి, పురాణములు గాని నిక్కములు గావుసుమీా.

గీ॥ నీ కెఱుఁగరానిగోప్య మెందేనిఁగలదె, తెలుప వలసి వచించితి దేవ దేవి, శరణుఁ జెందినమమ్ము రక్షణమొనర్ప, నెంచెదో చంప నెంచె దో యే నెఱుంగ. 3౨౩

వ॥ నావుడు జగదంబ రక్కసుల కిట్లను మీారలు గతక్రోధులై నిర్భయమ్ముగ రసాతలమ్మున కరిగి యట ననుకూలకాలనిరీక్షణపరాయ ణులై యుండునది. 3౨౪

గీ॥ ఎంతరాజ్యము గల్గిన నేమిసుఖము, కలుగనేరదు లోభసంక్రాంతమ
తుల,కది యొకటి లేనివారల కన్నియెడలఁ, గలుగు సౌఖ్యంబు నా
యాజ్ఞ గైకొనుండు. ౩౨౬

కం॥ నావుడు దానవులా యమ, భావమ్ము నెఱింగి నతులు పచరించి చనన్
దేవియు నదృశ్య యయ్యెన్, దేవతలును జనిరి కథ యిది శుభమ్ము
లిడున్. ౩౨౭

విష్ణుని యవతారములు.

వ॥ నావుడు జనమేజయుం డిట్లనియె.

గీ॥ భృగుపుశాపంబుకతన నవ్విష్ణువునకు, నెన్ని యవతారములు గల్గె
నిద్ధచరిత!, యేమనువుకాలమున నతఁ డిలజనించె, నెఱుఁగఁ జెప్పు
మనవుడు మునీంద్రుఁ డనియె. ౩౨౮

కం॥ నరనారాయణు లన నవ, తరించె శ్రీవిష్ణువెలమి ధర్ముండనుభూ
సురునకుఁ జాక్షుష మన్వం, తరమున; నిది చెప్పితిదియె ధరణీనాథా!

వ॥ తృతీయయుగమ్మున వైవస్వతమన్వంతరమ్మున నత్రిభార్య
యగు ననసూయకు బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరులు మువ్వురును బుత్రులై
జనించి రందు బ్రహ్మ సోముండు;హరి దత్తాత్రేయుండు హరుండు దుర్వా
సుం; డని యెఱుంగునది. ౩౨౯

గీ॥ నాలవయుగమ్మున జనించె నారసింహుఁ, డగుచు హరి దేవహితకా
రియై హిరణ్యకశిపు వధియింపఁ ద్రేతాయుగమ్మునందు, వామనుం
డయి జనియించె బలి నడంప. ౩౩౦

వ॥ అట్లు కపటవామనుండై కశ్యపున కుద్భవించి బలిని బాతా
ళమ్మున కనిపి పందొమ్మిదవ త్రేతాయుగమ్మున మరల జమదగ్నికి సుతుం
డయ్యె. ౩౩౧

ఆ॥ వె॥ అతనిఁ బరశురాముఁ డందు రాతఁడ కాడె, క్షత్రికులమునెల్ల
సంహరించి, పుడమియెల్లఁ గశ్యపునకు దానం బిచ్చె, నఘుహా
రంబు నిక్క మతని చరిత. ౩౩౨

వ॥ త్రేతాయుగమ్మునన రఘువంశప్రదీపకుం డగు దశరథునకు
శ్రీరాముఁడై జనియించె. 333

క॥ అష్టావింశయుగమ్మున, దుష్టుల హరియించి పుడమి దుడుకడఁపంగా
శిష్టులు నరనారాయణు,లిష్టులు కృష్ణార్జును లయి యెసఁగిరి జగతిన్.
వ॥ వారు కురుక్షేత్రమ్మునఁ గౌరవులతోడ ఘోరయుద్ధంబొనర్చి జయంబుగొనిరిట్లు తత్తద్యుగమ్ములఁ బ్రకృతివశమ్మున ననేకావతారమ్ములు హరికిఁగలుగుచుండు జగమ్మఖిలంబును బ్రకృతివశం బని యెఱుంగుము. సర్వాదియు సర్వగుఁడును నవ్యయుండును నగుపురుషుం డీయఖిలమ్మును సృష్టించి యేయుపాధికతనఁ ద్రివిధుండై యొప్పు నాప్రకృతి యుత్పత్తి కాలయోగమ్మున భిన్నయై ప్రకాశించుచుండు నయ్యాదియు సృష్టిస్థితిల యమ్ము లొనరించునది యెట్లంటేని. 33౫
ఆ॥ వె॥ ప్రకృతియుక్తులగుచు బ్రహ్మయు విష్ణువు శివుడుఁ జేయుచుండ్రు
సృష్టిరక్ష, ణలయకృతులనెల్ల నరులకుఁ బ్రకృతి యొ, సంగుఁ
గష్టములను సౌఖ్యములను. 336
వ॥ ఆప్రకృతియకదా మున్ను కాకుత్స్థుం డను నొకరాజన్యు సృష్టించి రాక్షసవినాశమ్మున కొక్కెడ నుంచె. 33౭
క॥ ఒకఁడనఁగ నేల యెల్లరుఁ,బ్రకృతికి వశు లగుచు భవముపాలై సౌఖ్యా
దికమనుభవించుచుందురు,వికలము గాకుండునట్టి విధితంత్రమునన్.
వ॥ నాఁపుడు జనమేజయుం డిట్లను మహాత్మా! నరనారాయణా శ్రమమ్మున కేతెంచి యచ్చరలు నారాయణుం బతిగా వరించి రని నుడి వితి వాతండు పిదప నేమి యొనర్చె నక్కత విన వలతు ననిన సాత్య వతేయుం డిట్లనియె. 33౯
ఆ॥ వె॥ శాప మీఁగ నెంచి చయ్యన నరుఁడు వా, రింప నుడిగి యాని
లింపవార, సతులఁ గాంచి స్మిత మెసంగ నారాయణుం, డాన
తిచ్చె మధుర మైనఫణితి. 3౪౦
క॥ కృశనంకల్పుఁడనగునా, కతివలతోఁ బొందుఁ జెందుటర్హమె మీరల్
ప్రతి సెప్పక త్రిదివమ్మున, కతిరయమున నిప్పు డరుగుఁ డంగనలారా!
వ॥ మనోహరం బగునీశృంగారమునకు స్థాయిభావమ్ము రతి నాఁ బరఁగు నయ్యది లేకున్న నే నెటు మి మ్మవలంబింతు మీపాటిబోటులకు వరణీయుండ నగుటం జేసి నా భాగ్యస్వరూపమ్ము లనన్యసామాన్యంబులు

నాయందు దయ గలిగి వ్రతభంగంబు గాకుండ నిప్పటికిఁ జనుండు మీ
కోరినయట్ల యష్టావింశం బగుద్వాపరయుగమ్మునఁ బ్రవర్తించువాఁడ.
క॥ సురవాక్యం బొనరింపఁగ, నరుఁడెంతు ధరాతలమున కయ్యెడ మీరల్
నరపతితనూజులై నన్, వరియింతురు భార్య లగుచుఁ బరిపరిగతులన్
వ॥ అని యొప్పం జెప్పిన నయ్యచ్చరలు దివమ్మున కరిగి కలతె
అం గెఱింగించి శక్రునకు సఖీసమేత యగునూర్వశిం జూపిన సతండును
దల్లావణ్యమ్మున కచ్చెరు వంది మునులధైర్యమ్మునకు మెచ్చి వేనోళ్ల
సన్నుతించె నరనారాయణులు నెప్పటియట్ల తపోనిష్ఠాగరిష్ఠులై యుండి
రియ్యది వారిచరితం బని మఱియును. ౩౪౪
క॥ వా రిరువురుఁ గృష్ణార్జును,లై రమణ జనించి పుడమి కానందముచే
కూరఁగఁ జేసిరి భృగుశా,పారంభము కారణముగ నవనీనాథా.
వ॥ నావుడు జనమేజయుండు మునీంద్రా! కృష్ణావతార చరిత్రం
బు విస్తరించి వచింపుము హరియును నసంతుండును నెవరికిఁ బుత్రు
లట్టి దేవకీవసుదేవులఁ గంసుం డెట్లు బంధనాగారమ్మున నుంచె! మధుర
యం దుదయించినహరి గోకులమ్మునకు రానేల! కంసవధానంతరమ్మునఁ
గృష్ణుండు ద్వారక యందు వసియించుటకుఁ గతం బెయ్యది! ౩౪౫
క॥ తనపిత్రార్జితదేశ,మ్మున నుండక యన్యదేశమున కేగుట యె
వ్వనికి ననర్హంబన న,య్యనిమిషవంద్యునకు నెట్టు లది తగుఁ జెపుమా
వ॥ అదియునుంగాక ద్విజశాపమున యాదవకులంబు నాశనమగు
టయు, గృష్ణనిర్యాణానంతరంబున నతనిభార్యలం దోచినదొంగలఁ
బార్థుండు సంహరింపకుంటయు నక్కజంబయి కన్పట్టెడి. ౩౪౬
క॥ గాంగేయుండును ద్రోణుం,డంగపతియు మొదలు వీరు లతిభారదులై
క్రుంగన్ జేసిరె!పుడమిని, దొంగలభారం బొకింత దోఁపదె చెపుమా!
వ॥ మహాపతివ్రత లగుశ్రీకృష్ణునిభార్యల కిట్టిభంగపాటును వసు
దేవుండు పుత్రదుఃఖమ్మున మృతుండగుటయుఁ గృష్ణాశ్రితు లగుపాండ
వులకుఁ గష్టమ్ములుదొడరుటయు మహాభాగ యగుద్రౌపది పడిన
బన్నంబు లట్లుండఁ దత్పుత్రు లశ్వత్థామచే నన్యాయముగ హతు
లగుటయు సౌభద్రుం డగునభిమన్యుండు బాల్యమ్మునన యధర్మయుద్ధ

మ్మునఁ దెగుటయు దేవకీతనయు లార్గురునుం గంసునిచేఁ జంపఁ బడు
టయు నాకు మిక్కిలి వ్యసనం బొనంగెడి నిది యిట్లుండ. ౩౫౦
గీ॥ యాదవులు ప్రభాసమ్మున హతు లగుటయు, వారిపత్నులు దొంగల
బారిఁబడుట, యట్టులుండఁగ నాదినారాయణుండు, కృష్ణుఁ డుగ్ర
సేనుని సేవ కెట్టు లొప్పె. ౩౫౧
గీ॥ హర్షశోకాదికములు లోకాధ్యుఁడైన, హరియు సామాన్యులంబోలెఁ
బొరయు టెట్లు?, చోరుభాతిని రుక్మిణీసుదతిఁ గొని పోవ, లాయనం
బొనరింప నేలా యతనికి. ౩౫౨

వ॥ మథురాపురమ్మునుండి హరి ద్వారక కేగుతఱి వ్రజగోప
సం బొనర్చుచు నజ్ఞేయుం డగుట యెట్లు వివరింపు మని వెండియు. ౩౫౩
ఉ॥ పాయక సందియమ్ము లతిపారముగాఁ గనుపట్టుచుండు న
త్యాయతబుద్ధిఁ దీర్పఁ దగునట్టిమహాత్ముఁడ వీవు కోరఁగా
నాయెద గొంకెడున్ ద్రుపదనాథతనూజ నొకర్తు నేవురున్
జాయగ నెట్టు లొప్పిరి రసజ్ఞులు పాండవు లెగ్గెఱుంగరే. ౩౫౪
గీ॥ ధర్మమతులు సమర్థు లుద్ధతులు పాండవులు మహాత్ములు వా రెట్లు
కలికి నొక్కరితఁ బత్నిగా నెఱుఁగుచు వరింప నెంచి, రియ్యదియు
ధర్మమేని నా కెఱుఁగఁ జెపుము. ౩౫౫
గీ॥ దేవసముఁడైనగాంగేయుఁ డేవిధమున, గోళకులచేతఁ గులవృద్ధి
గొనుట కొప్పె, నకట! «యెట్లని సంతాన మర్హం» మనుచుఁ, జెప్ప
ధర్మము లెంతకుత్సితము లనఘ. ౩౫౬

వ॥ నావుడు వ్యాసుండిట్లనియె.

క॥ దేవకి కొమరుని చరితము, పావనము సమస్తలోక పాపాపహమున్
దేవశ్రావ్యము మిగుల శుభావహ మద్దానిఁ బ్రీతి నాలింపు నృపా.

కృష్ణావతార కారణము.

క॥ ఒకనాఁడు పుడమిభారం, బుకతన స్వర్లోక మేగి పురపుర పొక్కన్
సకరుణుఁడై యింద్రుండు ధరకు గోరూపధర కాదరమ్మునఁ బలికెన్.

గీ॥ నెట్టపంటగ శోకింప నీకు నేమి,వచ్చె? నావుడుఁ బుడమి యవ్వా
సవునకుఁ, గలతెఱం గెఱిఁగించె నిక్కరణి దీన,వదనయై యశ్రుపు
లచాలు వఱద గాఁగ. ౩౫౯

వ॥ సురేంద్రా! దుఃఖకారణం బడుగు నీకు నే నే మని చెప్పు
దు జరాసంధుండును శిశుపాలుండును గంసుడును రుక్మియును నరకుం
డును సాల్వుండును గేశియు ధేనుకవత్సకులు మొదలగు దుర్మార్గులు కేవ
లాధర్మవర్తనులై పరస్పర ద్వేషమ్ము పూని చరించువారు వీరలభార
మ్ము నే సైరింప నోప నని వెండియు. ౩౬౦

చ॥ హరి కిటిరూపధారి యయి యక్కనకాక్షు వధించి నన్ సము
ద్ధగణ మొనర్చి నిల్పినవిధం బది నీవు నెఱుంగుదే కదా
మరల నిదొక్కబాధ సురమండలనాయక! భూరిదుఃఖమే
దురత తరంగరింగణపుమందుడుకున్ గను నెన్నిభంగులన్. ౩౬౧

వ॥ హరి మున్నట్లొనర్పునినాఁడు పాతాళమ్మునకుం జని యీ బా
ధల కవిషయమనై సుఖముందుఁ గదా యని చింతించి మఱియును.

క॥ అష్టావింశయుగం బతి, దుష్టప్రచురమయి నడకఁ దోఁ తెంచుఁ గటా!
శిష్టవిగర్హితు లగునా,కష్టాత్ములు నాకు భారకారులు కారే. ౩౬౩

ఆ॥ వె॥ భరము మోయఁ జాలఁ బాతాళకమున కిష్ట పోవు దానఁ బే
ర్మిపోలుపు మీఱ, నాసతిమ్ము భారమైన హరింపుము, తాళఁ
జాల నీకు దండ మిడుదు. ౩౬౪

వ॥ నావుడు నిందుౄందు నీభారమ్ము హరింప నే నెంతవాఁడ
బ్రహ్మలోకమ్మున కరిగెదేనిఁ జతురాననుం డిమ్మేడ నుపాయంబు
గల్పించు. ౩౬౫

క॥ నీవెంట నేను వచ్చెద, దేవి! యచ్చోటి కిపుడ తెరలిచనుటయొ
ప్పేవిధినైనను నావిధి, నీవంతవంత నెడఁ బాపు నిక్కం బనినన్.

వ॥ పుడమియు నియ్యకొని నిందుౄం డాపెనెనువెంట నరిగె
నంత దుఃఖాక్రాంత యగుధరణిం గాంచి చతురాననుం డిట్లనియె
నీ వేకతమ్మున నిట్లు దుఃఖింతు నెన్నవ్వాఁడు పీడించె నావుడుఁ బుడమి
యి ట్లనియె. ౩౬౭

ఉ॥ చెప్పెడిదేమి నాకుఁ గలచేఁటు పితామహా! భార మోఁగఁగా
దెప్పర మాయె; నిఁకఁ జనుదెంచుఁగదా కలి; దాన భూపతుల్
తప్పెదు రెల్లధర్మము లుదారగుణమ్మును మాని శౌర్యముల్
చొప్పడ సంచరింతు రిది చూడఁగ భారము గాక యుండునే. ౩౧౮

క॥ ఈకలుషాత్ముల నెల్లర, నాకై వధియింపు మయ్య నానాసైన్యా
నీకముల కోపఁ జాల వ,రాకిని నే నెంత ప్రోవ రాదె మహాత్మా.

వ॥ నావుడు విరించి యో దేవీ! నే నీకృతి కసమర్థుండ జగన్నాథుం డగు శ్రీహరికడ కరుగఁ దగు నని యంచ నెక్కి సురపరివృతుండై ధరణీసహితమ్ముగ వైకుంఠమ్మున కరిగి సనాతనుం డగు నద్దేవు నిట్లని నుతించె. ౩౨౦

ఉ॥ వేయిశిరమ్ములున్ మఱియు వేయికరమ్ములు వేయికన్నుల
త్యాయతరీతి నొప్పు పరమాత్ముఁడ! యావదజాండసంతత
ధ్యేయుఁడ! వేదపూరుషుఁడ! దివ్యము నీమహిమంబు నీవ కా
వే యమరత్వ మిచ్చితివి విశ్వవిధాయక మాకు సత్కృపన్. ౩౨౧

వ॥ ఇట్లు సన్నుతించు నాతనియెడఁ గరుణించి గరుడధ్వజుండు ప్రసన్నుండై యంజలి వేర్వేఱఁ గుశలం బడిగి యాగమనకారణం బే మనవుడు విరించి యిట్లనియె. ౩౨౨

మ॥ ధర భారమ్ము సహింపఁ జాల నని వంతం బొందు మాకున్ మఱు
ద్ధర మీకార్యము ద్వాపరాంతమున దుష్టక్షితిన్ భూభరో
ద్ధరణార్థం బవతార మెత్తుము నిరాతంకంబుగా భూస్థలిం
గరుణింపం దగదే యనాథులకు నీకన్నన్ బరుల్ గల్గిరే. ౩౨౩

వ॥ నావుడు నతం డిట్లను.

ఆ॥వె॥ ఏను నీవు రుద్రుఁ డితరులు నమరులు, నస్వతంత్రులనుచు నరయు
మఖిల, జగము యోగమాయసంగతిగుణసూత్ర,కలిత మగుచు
నుండుఁ గంజసూతి. ౩౨౪

వ॥ ఆపెదా నెట్లొనర్ప నిచ్ఛగించు నట్లు చేయుదము మన మందఱమును తద్వశగతులము, అట్లుకానినాఁడు మున్ను నేను మత్స్యకచ్ఛపాదితుచ్ఛయోనులన్ జనింతునే యని వెండియు. ౩౨౫

క॥ ఆర్యములు గానినింద్యపుఁ, దిర్యగ్యోనుల జనింపఁ దివురుట సుఖితా
త్పర్యమొ పుణ్యమొ కీర్తియొ శౌర్యమొ భోగమొ మతేమి సార
స్యంబో. 326

వ॥ కిటినృసింహవామనరూపమ్ములు ధరించుటకును నయ్యంబయ
నిమిత్తం బదియునుం గాక. 327

క॥ ఘనుఁ డగుజమదగ్నిమహా, మునికిఁ బరశురాముఁ డనఁగఁ బొడమి
నృపతులఁ, దునిమి తటాకంబులు గా, నొనరించితి రక్త మిదియు
నొకసుకృతంబే. 328

వ॥ మీఁద రాముఁడవై జటావల్కలంబులు ధరియించి దండ
కారణ్యమ్మునం దిరుగుచు నన్నపానాదులు లేమిఁ గృశించి రాజచిహ్నం
బులు విడిచి సిగ్గఱి పాదచారివై గ్రుమ్మరుచు మాయాపిహితుండవైన
కతనఁ గాంచనమృగంబుకల తెఱంగెఱుంగక యొక్కయారణ్యమ్మున నప్పు
డమిచూలిం ద్యజించి యరుగుదు నంత లక్ష్మణుండును గొండొకసేపు
నకు వెన్నడి వచ్చె. 329

ఉ॥ పిమ్మట భిక్షురూపమునఁ బేశలగాత్రిని సీత నెత్తికొం
చమ్మెయి రావణుం డరిగె నంత లతాంగిని గాన కేను శో
కమ్ము గడల్గొనంగ నలకాననమెల్లను జూచి యేతద
ర్థమ్మున మైత్రిఁ జేసితిఁగదా! రవిపుత్రునితోడ నారయన్. 330

శా॥ వాలిం జంపితి ధర్మబాహ్యముగ నాపై వానరానీక ము
ద్వేలంబై వెనువెంట రా దనుజులన్ దండింపఁగా లంక కా
భీలప్రక్రియ నేగి యచ్చట నగంభీరుండవై నాగపా
శాళిం జిక్కితి సానుజుండ వయి; యన్యాధీనతల్ కూడునే. 331

గీ॥ పాశములఁ జిక్కి చింతపాల్పడినయన్న, దమ్ములను మమ్ము విడిపించెఁ
దతబలుండు, గరుడుఁ; డప్పుడు నామదిఁ గలుగుచింత, యింత యని
చెప్ప శక్యమె యేరికేని. 332

సీ॥ రాజ్యమ్ము పోయె నరణ్యంబు గతి యాయె భార్యయు రక్కసుపా
లఁ బడియె, నతికష్ట మగురణస్థితి పొసంగె నిఁకేమి సేయువాఁడ

వనమ్ము చెంత కనుచు, నప్పుడు తండ్రి గవ్వైనను నాకీఁడు ధనహీ
నుఁడఁ బదాతి ననద నకట; యెంతటిధనికున కేనియు వనవాస
మతిభరం బగుఁ జెప్ప నలవి యగునె; గీ॥ మాదృశున కంచు క్షత్ర
ధర్మంబు విడిచి, బోయవడువున నవ్వనంబునఁ జతుర్ధశాబ్దములు
వేఁగి మీఁద జయమ్ము గొంటి, దైవవశమున నాకు స్వాతంత్ర్య
మేది. ౩౮౨

వ॥ మీఁద జానకిం గైకొని యయోధ్య కరిగి కొంతకాలమ్ము
సంసారసుఖంబు లనుభవించుచుఁ బ్రజలఁ బాలించుచున్నంత. ౩౮౩

గీ॥ కడలుదాఁటి క్రొక్కనపడఁతిని విడువలేక, మరలఁ గైకొనె నితఁ డనుమా
టకోప, లేక విడిచితి సీత సుశ్లోక నటవి, నకట! లోకాపవాద కేమ
నఁగ వచ్చు. ౩౮౪

క॥ పిమ్మట నత్తరుణీవిర, హమ్మున సంప్రాప్తమయ్యె నతిదుఃఖ మ్మ
క్కొమ్మ రసాతలమునకరి, గె మ్మహిభేదించుకొనియొగిఁ దనయంతన్.

ఉ॥ ఏనును దమ్ములున్ బిదప నేగితి మొక్కుమొగిన్ నిలింపసం
స్థానము; నిట్టినాకుఁ బరతంత్రత గాక స్వతంత్రభావ మెం
దేనియుఁ గల్గు టెట్లు! విను మీవును రుద్రుఁడు నిట్టివారలే
జ్ఞానము లేమి మాయకు వశమ్ముగ నిమ్ముగ నుందు మెమ్మెయిన్.

వ॥ అని మఱియు నిట్లను.

ఉ॥ ఏమహనీయుమాయ మన కేరికి గోచర గాక యుండు ను
ద్దాముని శాంతుఁ దత్త్వమయుఁ దారకు నప్పరపూరుషున్ గనన్
లే ‹‹మహా” మంచు గర్వమున నిక్కుదు మప్పరవస్తువాస్తవ
స్థేమము నాఁడు చూచితిమి దెప్పర మాగతి నీ వెఱుంగవే. ౩౮౭

వ॥ అని సురల కిట్లనుఁ గల్పాదియందు సుధాసముద్రమ్మున
మణిద్వీపమ్మున రాసమండలమ్మున మాచే నదృష్టపూర్వయు నశ్రు
తచరయు నగుజగదంబ చూడం బడియె, సర్వకామప్రద యగు నా
పెన్ భజించిన మీమనోరథమ్ము సిద్ధించు నవవుడు బ్రహ్మాదు లాయం
బను మనమ్మున నిలిపి వేఁడికొనిన నాకె ప్రత్యక్షం బయ్యె. ౩౮౮

క॥ పాశాంకుశధారిణియు జ,పాశంకాకరణకాంతిపాటవకలనా
పేశలగాత్రియు నగుజగ,దీశానిం గాంచి యమరు లెనసినభక్తిన్.

వ॥ ఇట్లు నుతించిరి.

ఆ॥ వె॥ తలఁప నూర్ణనాభివలనఁ దంతువులు వి,భావసునివలన నపారగ
తి స్ఫు, లింగములునుబోడములీలగా, నీజగ మెచటఁ బుట్టునాపె
కెఱుఁగవలదె. ౩౯౧

దేవీస్తుతి.

క॥ ఏమాయాశక్తికి లో,నై మను నఖిలప్రపంచ మాభువనేశా
నీమహిమ నెన్నఁ దర మా,నే మానుల కైన మఱియు నెవ్వరికైనన్

వ॥ అని పెక్కుభంగుల నుతియించి తల్లీ! కంసాదిదుష్టులచే జగం బెంతయుఁ బీడింపఁ బడుకతనఁ దద్భారం బోర్వక పుడమి నిన్ను శరణంబు వేఁడెడి, హరిహరాదుల కసాధ్యు లగురక్కసులు నీచే సాధింప నగుదురు కావునఁ దత్సంహారంబొనరించి భారంబు దీర్ప మనవుడు నిందుమ్రండిట్లనియె. ౩౯౩

ఉ॥ ఏరును శక్తిశూన్యు లయి యెప్పనిఁ జేయఁగ లేరు బ్రహ్మకున్
భారతి లచ్చి విష్ణునకుఁ బార్వతి శూలికి నుంటఁజేసి వీ
రారయ నాత్మకార్యములయందు సమర్థులు తత్సహాయతా
ధారము లేమి వీరు ప్రభుతాగతికిన్ దగువార లౌదురే. ౩౯౪

వ॥ హరి యిట్లనియె.

గీ॥ నీదుకళ మాకు నొక్కింత నెగడదేని, నేము ముగుర మశక్తుల మిం
త నిజము, నీవు తో డింతయును లేక నిఖిలకృతుల, యందు ధా
రాళగతి నూని యుందు వంబ. ౩౯౫

వ॥ నావుడు జగదంబ సంతుష్టయై సురలంగాంచి యాగమనకారణం బేమనవుడు వార లిట్లనిరి. ౩౯౬

క॥ భూపాలకు లెల్లరుఁ గడుఁ, బాపాత్మతఁ దన్నుఁ గస్తి పడఁ జేయఁగ
నయ్యాపద కోపక భార,వ్యాపృతయై పుడమి వగచు నరయుముతల్లీ

వ॥ తద్భారంబు దీర్చుటయ మాకభిమతం బని వెండియు,

సీ॥ దానవకోట్లతోఁ దర్పించి యెదిరినమహిషాసురుని రూపు మాప
లేదొ, శుంభనిశుంభుల గాంభీర్య మెడలించి రక్తబీజుని నేల రా
య లేదొ, చండముండాది రాక్షసుల నుక్కడఁగించి ధూమ్రలోచ
నుతల ద్రుంచ లేదొ, దుర్ముఖదుస్సహాదులఁ దునుమాడి కరాళు
నంతకపురిఁ దోల లేదొ; గీ॥ జనని నీచేతఁ ద్రెళ్ళినదనుజు లెంద
ఱో వచింపఁగఁ దరమె భూదేవి భార, మును హరింపఁగదమ్మ మా
మ్రొక్కులను గ్ర, హింపఁగదవమ్మ నీకన్న నెఱుఁగమమ్మ. ౩౯౮

క॥ నావుడు జగదంబ మొగం, బావిర్భూతస్మితోదయంబుగఁ బలికెన్
దేవతలతోఁ నదభ్రశు,భావహకాలాభ్రగర్జితార్భటి చెలఁగన్. ౩౯౯

గీ॥ అలజరాసంధముఖ్యుల నన్యదుష్ట, నరపతుల నందఱ హరింప నా
మనమ్ము, నందు యోజించి యుంచితి నమరులెల్లఁ, బుడమిఁ బు
ట్టుండు స్వస్వాంశముల రయమున. ౪౦౦

గీ॥ యాదవకులమ్మునను బుట్టు ననఘుఁడైన, కశ్యపుఁడు వసుదేవుఁడై
కాంతతోడఁ, బొడము భృగుశాపమున విష్ణువును నతనికి, బుత్రుఁ
డై యేను నందునిపుత్రి నగుదు. ౪౦౧

క॥ నందునకు యశోదకు నే, నందనినై పొడమి యొకఁ డనఁగ నేల పొసం
గందగునన్నికృతుల నా, నందముమై నిర్వహింతు నవనవగతులన్.

గీ॥ బంధనాగారగతుఁ డగుపద్మనేత్రు, గోకులమ్మున కనిపెద గూఢవృత్తి
దేవకీగర్భగతు శేషుఁ దిగిచి రోహి, ణీలతాతన్వికడుపున నిలుపు
దాన. ౪౦౩

క॥ బలరామకృష్ణు లిద్దఱు, నలయక మచ్ఛక్తియుక్తు లగుకతన దురా,
త్ములద్వాపరాంతమున ని, శ్చలగతి భూపతుల నెల్లఁ జంపుదు
రెలమిన్. ౪౦౪

గీ॥ ఇంద్రసంశమ్మునన్ జనియించు నర్జు, నుం డతఁడు మాపునరవర
మండలంబు, యముఁ డనిలుఁ డశ్వినులు కారణముగ ధర్మ, జుఁ
డును భీముండుఁ గవలును బొడమఁ గలరు. ౪౦౫

వ॥ వీరును వస్వంశసంభూతుం డగుభీష్ముండును దుష్టహరణంబు విశేషించి యొనర్తు రింతేల వీరు నిమిత్తమాత్రులుగా నిఖిలంబు నేన నిర్వహింతు మీరు మీమీపొందుపట్ల కరుగుం డని మఱియును.

ఉ॥ క్షత్త్రియజాతినెల్లఁ బెలుచన్ హరియింతు రణావనిన్ గురు
క్షేత్త్రమునన్ దమంతన నశింతురు యాదవులున్ క్షణమ్మునం
జిత్రగతిన్ బ్రభాసమునఁ జేటగుతృష్ణయ నోర్వలేమియున్
ధాత్రిని దేశమున్ ధరణిదైవతశాపము నేకమై తగన్, ౪౦౭

క॥ పిమ్మటఁ గృష్ణుండును దేహమ్ము విడుచు శాపకలన నఖిలసురలు! మీ
రిమ్మెయి గోకులమున మధురమ్మహిళలతో జనింప రమణన్ జనుఁడీ.

వ॥ అని యానతిచ్చి యోగమాయారూపిణి యగుసజ్జననియుఁ గను మొఱఁగినంత నమరులు స్వస్థానమ్మున కరిగిరి ధర సర్వసస్యోపేత యై సుస్థిరమ్ముగ నుండెఁ బ్రజలెల్లరు సుఖులైరి ద్విజులును మునులును సంతుష్టాంతరంగులై స్వధర్మనిర్వహణంబున జాగరూకులై యుండిరి.

క॥ విను జనమేజయ! యదుకులమున సరసిజలోచనుండు పొడమునిమిత్తం
బనివార్యం బగుశాపంబును మాయాబలముక్షితిసముద్ధరణంబున్

గీ॥ ఎల్లరకు నెల్లశక్తుల నేపరాంబ, గలుగఁగాఁ జేయు నాశక్తిబలము
కలిమిఁ, గలిగె విష్ణువునకు గర్భకష్టమింక, నితరు లీమాయ దాఁటు
వారేమొ చెపుము. ౪౧౧

వ॥ రామావతారమ్మున సతనిమునుపడ్డ బన్నములు విని యుంటివికదా! వేయునేల! యోగీంద్రులును “నేను నాయది” యను మహాపాశమ్మునఁ దవులుకొని తన్నివృత్తికై యాజగజ్జనని నారాధింతురు.

క॥ లవలేశమేని నరుఁ డేభువనేశ్వరి భక్తికలనఁ బొగడిన ముక్తి
స్థవిరతఁ గాంచునొ యాపెవిభవ మేరికినేని వినుతిపాత్రము కాదే

వ॥ విద్యయు నవిద్యయు నని యప్పరశక్తికి రెండు రూపమ్ములు గలవు. విద్యకతమున ముక్తియు నవిద్యకతమున బంధమ్మును గలుగు నని యెఱుంగునది. ౪౧౪

క॥ అవతారము లన్నియు న, య్యావిద్యచే యంత్రితమ్ము లగుకత
మున వి,ష్ణువు తత్త ద్బంధనములఁ, దవిలి సుఖాసుఖము లనుగతము
లుగ మెలఁగుఁ. ౪౧౬

క॥ హరిగాని హరుఁడు గానీ, సరసిజసంభవుఁడు గాని చంద్రార్కసురే
శ్వరధనదయమధనంజయ, వరుణాదులు గాని యెఱుఁగు పరతం
త్రులుగాఁ. ౪౧౭

వ॥ మఱియు వసిష్ఠవామదేవ సనకసనందనాదిమహామును లం
దఱును దద్వశులకా యెఱుంగుము. ౪౧౮

గీ॥ హర్షశోకాది భావమ్ము లమరుచుండు, దేహ మున్నంతదనుక సం
దేహమేల, సురల నమరు లటంచు నిర్జరు లటంచుఁ, బల్కుదురు
కొంద ఱది సరిపడు నె యెందు. ౪౧౯

గీ॥ ఆయు వధికంబు నల్పంబు నగుటదక్క, బ్రహ్మ మొదలుగ మశకం
బు పారముగ స,మానగతి నొప్పు మరణ; మమరు లనంగ, నిర్జరు
లనంగ నెవ్వ రోనృపవరేణ్య. ౪౨౦

క॥ జననము మరణము ననునివి, జనవర! చక్రక్రమంబు చందంబున నొ
ప్పు నొకనికిని శాశ్వతమనఁ,జను నే!మాయాకృతంబు సకలంబరయన్

వ॥ అమ్మాయ యెంతదనుక నలవడు నందాఁక నెవ్వండును
ముక్తుండు గా నేరఁ డుత్పత్తికాలమ్మునఁ బుట్టువెట్లగు నట్లు నాశకాల
మ్మున యథాక్రమంబుగ నందఱకును నాశం బొదవు నిట్లుండ. ౪౨౨

గీ॥ ఎవ్వఁడు నిమిత్తమాత్రమై యెవనిఁ జంపు,నతనిఁ దత్కర్తగా లో
కు లందురు విధివ,శ మ్మని యెఱుంగఁ జాలరు సౌఖ్యమేని, గష్టమే
నియు నొక్కఁ డీఁ గలుగు టెట్లు. ౪౨౩

ఉ॥ అందఱకున్ సుఖప్రదు లటంచు వచించెడిసూర్యచంద్రు లే
కుందును జెంద రేమొ కనుఁగొమ్ము దినేంద్రు నిపుత్రుఁ డిస్సిరో!
మందుఁడు చంద్రుఁ డంకమునమగ్గు క్షయామయబాధఁ జెందు నే
మందు! విధి ప్రచారము మహాత్ములకేనియు దాఁటరాదు గా.

ఉ॥ వేదములన్ రచించినవివేకి చతుర్ముఖుఁ డాతఁ డాత్మదా
యాద సరస్వతిం గని స్మరాతురుఁ డయ్యె హరుండు దక్ష దా

యాద మృతింగనంగ మదనాగ్నికిఁ దాళఁగలేక సూర్యదా
యాదజలమ్మునం బడఁగ నానది నల్లవడెన్ దదాదిగన్, ౪౨౪

వ॥ ఆతం డొక్కనాఁడు క్రీడాసక్తుండై నగ్నభావమ్మున భృగు
వనమ్మున కరిగిన నమ్మునీంద్రుండు కనలి నిర్లజ్జుండ వగునీలింగంబు
పతితం బయ్యెడు మని శపించెఁ బదంపడి యతండు దానవనిర్మితం
బగునమృతవాపీరసంబు పానంబు చేసె నిదియిట్లుండ నింద్రుండు వృష
రూపమ్మున నొకభూపతికి నొక్కెడ వాహనంబయ్యె మఱియు. ౪౨౫

క॥ పరమపురుషుఁడఁట! హరియఁట!, కరము వివేకంబు గల్గుఘనుఁ డొ
నఁట! బం, గరుమృగమునిజం బెఱుఁగక, త్వరపడి యద్దాని వెంటఁ
దవులుట తగవే. ౪౨౬

క॥ మాయాబల మేరికి దుర్, జ్ఞేయం బక్కటనఁ గాదె శ్రీరాముఁడు
కామాయత్తుండై సతిఁ గో,ల్పోయిఁ యడుగఁదొడఁగె వృక్షముల
నవ్వనిలో. ౪౨౭

ఆ॥ వె॥ నాదు భార్య జనకనందిని సౌందర్య, నిధి సుశీల సీత నిరుపమా
న, నెవ్వఁ డపహరించె నేయెడ కరిగెఁ జె,ప్పంగరాదె పాదపమ్ము
లార. ౪౨౮

ఉ॥ తమ్ముఁడ లక్ష్మణా! యవితథమ్ముగఁ బ్రాణములం ద్యజింతు నే
నిమ్మెయి నీవు నట్లు త్యజియింతువు నీయనుజుండునుం ద్యజిం
చు మ్మనతల్లులుం దెగుట చోద్యమె కైకయు నాపెపుత్రుఁడున్
సమ్మదలీల రాజ్యమును సల్పుదు రక్కట! సీత పోయెనే. ౪౩౦

ఉ॥ రాఁగదవే మృగాక్షి! నను రంజనసేయఁగదే లతాంగి! నా
రాగ మెఱుంగవే తరుణి! రాముఁడ గానఁటవే నెలంత! వే
వేగ నను గ్రహింపఁగదవే మదవేల్లితదంతిగామినీ!
యీగతి నన్ ద్యజింపఁదగవే నగవే యిది నీకు మానినీ! ౪౩౧

గీ॥ నిన్ను విడనాడి బ్రతుకంగ నేర నంచు, నీ వెఱుంగవె నీయెడ నేమి
లోప, మాచరించితిఁ ద్వదధీను నరసి నన్ను, దీను నోదార్ప నిట
కరుదేరఁ దగదె. ౪౩౨

ఉ॥ ఈగతి నవ్వనాంతరము నెల్లను జూచి ధరాత్మసంభవన్
దాఁ గనలేక సర్వజనతాగతి యారఘురామమూర్తి వే
వేగఁ గపీంద్రునిన్ శరణు వేఁడి తదీయసహాయతన్ రయం
బౌగతి వార్ధిఁ గట్టి రణమందు జయించె నవఘ్న రావణున్   ౪౩౩
ఉ॥ రావణకుంభకర్ణు లనురాక్షసవీరులఁ జంపి జానకిన్
బావనశీలఁ జూచి ‹‹యలపాతకుఁ బొందితి వంచుఁ బల్కె నో
రా! విధి సర్వముం దెలియునట్టి మహాత్మున కెంత వచ్చెఁ ద
ద్భావ మెఱింగి తా నిడియెఁ బావకశోధ ధరాత్మజాతయున్.
క॥ పిమ్మట నవ్వనితం గొని, సమ్మదమున నుండె రామచంద్రుఁడుమా
యన్, సొమ్మసిలి యిట్టు లవతా, రమ్ముల విష్ణుండు మిగుల భ్రాంతిం
బొరయున్   ౪౩౪
క॥ విను శ్రీకృష్ణునిచరితం, బును వచియించెదను నతనిపుట్టువునకునో
జనమేజయనరవర య, య్యనిమిషకార్యంబ ముఖ్య మగుఫలము
సుమీ.   ౪౩౬
శా॥ కాళిందీపులినమ్మునన్ విపులశాఖాశోభివృక్షావళీ
హేలాంగోలత నొప్పెడి న్మధువనం బిందిందిరానందమై
కాలాభీలబలాధికుండు లవణాఖ్యాకుండు నాజన్మదు
శ్శీలుం డమ్మధుపుత్రుఁ డవ్వనమునన్ జేయు న్నివాసంబొగిన్. ౪౩౭
మ॥ ధరణీదేవుల బాధ పెట్టుచు నితాంతమ్మున్ వరప్రాప్తదు
ర్భరగర్వమ్మున నిక్కిన ద్దనుజు సత్త్రాణుండు శత్రుఘ్నుఁ డు
ద్ధురుఁడై త్రెళ్లఁగ నేసి యవ్వనమునందున్ బట్టణ మ్మొక్కఁడున్
ధరణీరత్నము నాఁగఁ గట్టె మధురానామంబు చెన్నారఁగన్.
వ॥ అమ్మధురాపురమ్మునకుఁ బదంపడి తనపుత్రులఁ బుష్కరా
క్షుల నిరువుర నొడయులుఁగ జేసి యరుగుడుఁ గొండొకకాలమ్మునకుఁ
దద్వంశంబు క్షయం బగుకతన నపహరి యాదవులకువశమయ్యె. ౪౩౯
గీ॥ ముక్తిదం బగునప్పురమ్మును యయాతి, తనయుఁ డగుశూరసేనుఁ
డుద్ధతబలాఢ్యుఁ, డేలు నతనికిఁ బుత్రుఁడై మెసఁగెఁ గశ్యపుఁడు
వరుణశాపమునఁ జేసి భూవరేణ్య.   ౪౪౦

వ॥ అతండు వైశ్యవర్తనుండగుకతన నమ్మధురాపురంబు మధు వంశసంభవుం డగునుగ్రసేనుం డేలుచుండె నతనికొమరుండు కంసుండు కశ్యపుభార్య యగునదితి దేవకతనూజన్మై దేవకినాఁ బరఁగి కశ్యపాంశంబున జనియించినవసుదేవునకు భార్యయయ్యె. ౪౪౧

క॥ దేవకుఁడు దేవకిని, వసుదేవున కిడి పెండ్లి చేసె దేవహితముగా
నావేళ నంబరమ్మున, నావిర్భవ మందె నిట్టు లబ్రపుఁబలుకుల్.

క॥ విను మీ దేవకి కుదయిం, చినసంతానమున మిగులఁ జేవం దగువాఁ
డెనిమిదవకొమరుఁడాతఁడు,నినుఁదునుముంజుమ్ముకంస! నిర్జరహితుఁడై

వ॥ అనునయ్యాకాశవాణిపలుకులకుఁ దలరి కంసుండు చింతాక్రాంతుండై తనమరణం బిక్కొమలిం జంపినఁ దప్పు నని యట్లొనరింప నుంకించి నిజాంతర్గతంబున. ౪౪౪

గీ॥ చెలియ లుత్తమురాలు నాచేయి మన్న,నలకుఁదగుఁ గాని యిబ్బంగి
నలుకులకును, దగునె యని కొంత యోజించి తనమరణము, కన్న
నొక్కింత యిది లెస్స గాదె యనుచు ౪౪౫

క॥ కాయము గలిగినఁ బాపము, ప్రాయశ్చిత్తమునమైనఁ బాయం దగు
నా,త్మీయశరీరము పాపో, పాయంబునమైన నిలుపఁ బాడియకాదే.

వ॥ అని నిశ్చయించి.

ఆ॥ వె॥ ఎల్లవారుఁ జూచి యిది యేమి యనుచు నాశ్చర్య మంద రయ
మెసంగఁ గత్తి, కరమునం దమర్చి కడఁగి యద్దేవకిఁగొప్పు వట్టెఁ
బెండ్లికూఁతు రనక. ౪౪౭

గీ॥ చెలియలఁట!యించుకేనియుఁ జెట్టదలఁచి, యెఱుఁగదఁట! కంసునకుఁ
జేతు లెట్లువచ్చె, గడగడ వడంకునక్కన్నెగళము నఱుకఁ, గఠిన
చిత్తుల కెక్కడఁ గరుణ గలదు. ౪౪౮

మ॥ కరవాలమ్మున నిట్టు లాపెగళముల్ ఖండించునాలోన నా
తురుఁడై యవ్వసుదేవుఁ డడ్డపడియెన్ దోర్ద్రోన తత్పుత్రుసు
స్థిరు లాయాదవవీరులెల్ల ''నకటా! చింతింపు మెందేని యి
క్కరణిం జేయుదురే దురాత్మ! యని సంగ్రామాభిముఖ్యమ్మునన్.

వ॥ తలపడి హాహాకారమ్ము లొనర్చుచుఁ బోరాడునయ్యెడఁ గంసుం డబ్బాలిక విడిచి వారల మార్కొనియె నంత సంగరం బభంగురం బగుడు వృద్ధులెల్లరుఁ గంసు వారించి యనునయించి యిట్లనిరి.

చ॥ లలన వధించు టన్న మొదలన్ గడుఁ బాతక మంతఁబోక నీ
చెలియలు పెండ్లికూఁతు రొకచెట్ట యెఱుంగదు నీకు నెంతయుం
దలఁపఁగ మాననీయ యిటు దారుణకృత్య మొనర్పఁ జెల్లునే
జెలియలిఁ జంపుదుర్మతులు శ్రేయముఁ జెందుట యెందుఁగందుమే.

ఉ॥ అంబరవాణివాక్య మిది యంచుఁ దలంపకు మెవ్వఁడో యస
త్యంబునకుం దలంకక వృథా వసుదేవునియిల్లు గూల్ప నీ
కుం బహుదుర్యశంబు నొడఁగూర్పఁగ మాయలమారియై యిటుల్
పంబినయింద్రజాల మిది పాటిగఁ జూతు రఁటయ్య ధీనిధుల్ ౨౫౨

వ॥ అవశ్యమ్మునుఁ గాఁదగుకార్యమ్ములు కాక దీర వొకవేళ నిది నిక్కంబుగ నంబరవాణి య పల్కిన నీకుం దప్పింప వచ్చునే యని బహుభంగులఁ జెప్పినఁ గంసుండునుఁ జేయునది లేక మిన్నకున్న వసుదేవుం డతని కిట్లనియె. ౨౫౩

చ॥ తలఁకకు మిందఱున్ వినఁగఁ దథ్యముగాఁ బ్రతినన్ బొనర్తు నీ
లలనకుఁ బుట్టినట్టిశిశులన్ దగ నీ కిడువాఁడఁ దత్క్షణం
బలమి హరింపు మిట్టి మరియాదకుఁ దప్పితినేని నాదుపూ
ర్వులు నరకాలయంబునకుఁ బోయెడివార లటంచుఁ బల్కినన్.

క॥ వసుదేవుఁ డాడి తప్పఁడు,వసుధాస్థలి గ్రుంగినన్ విభావసుఁ డస్తా
ద్రిసమీపమ్మునఁ బొడమిన,నసత్య మిది గాదటంచు నందఱుఁ గంసున్

వ॥ తల విఱిచి యొప్పించిన నతం డతనివాక్యమ్ములు విశ్వసించి గతక్రోధుండై మిన్నకుండె వసుదేవుండు భార్యతోడఁ దనగృహమ్మున కరిగి నిర్భయుండై యుండె. ౨౫౪

క॥ పిమ్మట నద్దేవకి గ,ర్భమ్మును ధరియించి పూర్ణభరసముపేత, త్వమ్మ
డరఁ గనియెఁ గొమరున్, గమ్మనివిలుకానికన్న ఘనుఁ డగువానిన్.

దేవకీసుతవధ.

వ॥ అంత వసుదేవుండు దేవకిం గాంచి తనప్రీతిన నెఱపం దలఁ
చి యిట్లనియె. ౨౫౮

క॥ వనితా! యీబాలునిఁ గంసునిచేఁ జంపింతు ననుచు శోకింపకు మె
వ్వానివశ మగుఁ బ్రారబ్ధమ్మును దాఁటఁగ ననుఁడు నిట్లు పొలఁతి
వచించెన్. ౨౫౯

క॥ తనదుపురాకృతకర్మం, బునకుం దీర్థాటనంబు మొద లగుసుకృత
మ్మున నాశమబ్బకుండునె, వినమే ధర్మనిధులైనపెద్దలపలుకుల్.

క॥ గురుతల్పగుండు కనకము, హరియించినవాఁడు బ్రహ్మహంతయు మ
ద్యా, దరుఁడును బంద్రెండేడులు, కరము వ్రతం బెనసి శుద్ధి గాంచు
ట వినమే. ౨౬౧

క॥ మనువు మొదలుగాఁ గలిగిన, మునులెల్లను జెప్ప ధర్మములు వమ్మౌ
లె! శా, స్త్రనియతిఁ బ్రాయశ్చిత్త, మ్మును బొనరుచునరుఁడు పాప
ముక్తుఁడ కాఁడే. ౨౬౨

చ॥ అగునది కాక తీర దను టంత వివేకము కాదు యత్న మొ
ప్పగుగతిఁ జేసి తత్ఫలము నందుట కానమె! యిట్లు కానిచోఁ
నిగమములున్ మఖమ్ములు మునిప్రవరుల్ పరమాత్మధమ్ము లా
దిగ నఖిలం బసత్య మ మదిన్ దలపోయు ముపాయ మిత్తఱిన్.

క॥ కేవలదైవాధీనత, భావమ్మున నెంచి చిన్నిపాపని విడువం,
గావచ్చునె ధర్మ్యమ్మగు, త్రోవన్ బ్రదికింపు మింత దుందుడుకేలా.

వ॥ నావుడు వసుదేవుండిట్లను.

క॥ లలనరో! యత్నం బొనరుప, వలె నను టొప్పితిని దైవవశ మగు య
త్నం, బులఫల మని యెఱుఁగుము కే, వలయత్నము వలన ఫలము
వడయుట కలదే. ౨౬౫

వ॥ ఈసంసారమ్మున సంచితప్రారబ్ధవర్తమానభేదమ్మునఁ గర్మంబు
మూఁడుతెఱంగు లందు సంచితవర్తమానంబులకుఁ బ్రాయశ్చిత్తంబు
నివర్తకం బగుఁ గాని ప్రారబ్ధంబునకుఁ గానేరదు జీవుండు పూర్వదే
హంబు విడిచి శుభాశుభకర్మానుసారంబుగ దివ్యదేహం బొండె

యాతనాదేహం బొండె ధరియించి స్వర్గనరకమ్ముల ననుభవించి పదం పడి మరలఁ బుట్టుసమయమ్మునఁ గర్మబద్ధుఁడై జనియించి ప్రారబ్ధం బను భవించుఁ గావున నిబ్బాలుం డవశ్యమ్మును గంసున కీఁ దగువాఁ డని మఱియును. ౪౬౬

క॥ ఆరయ నసార మగుసం,సారమ్మున సత్య మొకటి సార మ్మగు నె
వ్వా రద్దానిఁ ద్యజింతురు, వారల జీవచ్ఛవములు వనరుహనయనా

వ॥ కష్టసుఖమ్ములు లెక్కింపక సత్యమ్మునఁ బ్రవర్తించు వారలకుఁ గ్రమమ్మున శుభమ్ములు చేకుఱు నిక్కం బింత యెఱింగి యిబ్బాలునిఁ గంసున కిడ సమ్మతింపు మనవుడు దేవకి శోకసంతప్తయై వేపమానయ గుచుఁ గొమరుని వసుదేవున కిచ్చిన నతండు కంసుసదనమ్మునకుం జను నసమయంబున. ౪౬౮

క॥ బాలకునిఁ గేలఁ గొని చిం,తాలేశము లేక కంసుదరికరిగెడి స
చ్ఛీలుని వసుదేవునిఁ, గని వాలాయము మెచ్చి రెల్ల పౌరులు నధిపా

క॥ ఇతఁడ మహాత్ముఁడు సత్యం,బితనియధీనంబు సఫల మీతనిజన్మం
బితనికి నితరుల కెన్నఁగ,శతాంశ మంతరము సత్యసమ మొకఁడున్నే

క॥ ఒడలితడిద్దైన నాఁటని,కొడుకుం గంసునకు ఘాతుకున కిడుటకు నీ
తఁడు తడఁబడఁ డక్కట! యెక్కడనేనియు నింతసత్యకర్ములుగలరే

వ॥పదంపడి వసుదేవుండు కంసునకు బాలకు నిచ్చిన నతం డతని ధైర్యమునకును సత్యమ్మునకును మెచ్చి నా కీబాలుండు మారకుండు గాఁ డష్టమగర్భం" బని కదా యంబరవాణి వచియించె నిర్నిమిత్తం బుగ వీని వధింపనేల; గృహమ్మున కరిగి వీనిం బోషించుకొమ్ము నావుడు వసుదేవుం డట్లొనరించె. బిమ్మటఁ గంసుండు మంత్రుల కీయుదంతంబు చెప్పిన వారును లెస్సచేసితి వని సంతసించి యాత్మగృహముల కరిగిరి.

ఆ॥ వె॥ అంత నతనికడకు నరుదెంచె నారదుం,డమ్మునీంద్రునకుఁ గ్రమ
మ్ముగఁ దగ, నర్ఘ్య పాద్యకృతులనర్పించి వచ్చిన, కారణంబు
నడుగఁగా నతండు. ౪౭౩

మ॥ పలికెం జిర్నగ వొప్పఁ గంస! వినుమీ బ్రహ్మాదు లెల్లన్ దగన్
గలయం జేరి నినున్ హరించుటకునై కంజాక్షునిన్ దేవకీ

తలుసీపుత్రునిఁగా నొనర్తు మని మంత్రం బాచరింపంగ నే
నెలమిన్ వింటి శిశున్ వధింప వకటా! యేమందు నీ తెల్వికిన్.

వ॥ నావుడుఁ గంసుం డష్టమగర్భంబ మన్మృతికిం గారణంబని యాకాశవాణినుడివెఁ బ్రథము వధింప నేల! యన నారదుం డిట్లనియె.

మ॥ అరయన్ జాలవు దేవతల్ మిగుల మాయాకోవిదుల్ శత్రువున్
బరిమార్పం దగుఁగాని యల్పుఁ డనుచున్ బాటింపఁగారాదు త్వ
న్మరణం బష్టమగర్భజాతవశ మైనన్ దక్కువా రేడ్గు రొం
డోరులం గూడి సహాయు లైన భరమానో! కాదో! యూహింపుమా

వ॥ అని యతం డరిగె నంతఁ గంసుండు మరల బాలకు రప్పించి యొకపాషాణమ్మునం బడ వైచి సుఖం బుండె నావుడు జనమేజయుండు దుఃఖాక్రాంతుం డై యిట్లనియె. ౪౭౭

ఉ॥ పుట్టినతోడనే మరణముం గన నాశిశు వంతలోనఁ దాఁ
గట్టిన పాప మేది! మునికాంతుఁడు నారదుఁ డిట్టిపాపసం
ఘట్టనకుం దలంక కిటు కంసునిఁ దాఁ బురికొల్పనేల? యె
ప్పట్టునఁ గర్త, కారయిత, పాపమునన్ సమభాక్కు లేకదా. ౪౭౮

వ॥ నావుడు వ్యాసుండిట్లనియె.

ఉ॥ అమ్ముని సత్యవాది కలహప్రియుఁ డంతియకాని దీనఁ బా
పమ్ము గణింప లే దనుచుఁ బల్కఁగ రాదు నరేంద్ర! బాలష
ట్క మ్మిటు కంసుచేత మృతిఁ గాంచెను శాపము కారణమ్ముగా
బమ్మకునైనఁ గర్మపరిపాకము మిన్నక పోవ నేర్చునే. ౪౭౯

వ॥ స్వాయంభువమన్వంతరమ్మున మరీచికి నూర్ణ యనుభార్య యం దార్వురు పుత్రులు గలిగిరి వారు కొండొకకాలమ్మునఁ గామిరె యగుసర్వస్వతిం గవియ నుంకించిన విరించిం గాంచి పరిహసించుచు నతం డలిగి “దైత్యయోనిం బుట్టుం” డని శపించిన నావడ్గర్భులును కాలనేమికి సుతులై రెండవజన్మమ్మున హిరణ్యకశిపునకుం బుట్టి విజ్ఞానంబుకతన విరించిగుఱించి తపం బొనరించుటయు. ౪౮౦

గీ॥ అతఁడు ప్రత్యక్షమై వారి కనియె నాఁడు, కోపయుక్తుఁడనై మీకు
శాపమిచ్చి, తిని భవత్తప మిప్డు నామనము గరఁచె, వర మొసంగెద
నన గర్భు లరసి యతని. ౪౮౧

క॥ వర మిడఁగ నీకు నిచ్చ య,మరిన నమరదనుజసిద్ధమానవులు మముం
బొరయింపలేమి నొసఁగుము, స్థిరజీవుల మగుదు మనుచుఁ జెచ్చెర
నొసఁగెన్. ౪౮౨

వ॥ అంత హిరణ్యకశిపుండు కొమరులం గాంచి "నన్ను విడిచి మీరు చతురాననుం గుఱించి తప మ్మొనరించి వరంబు వడసి యవమానించితిరి కావున మీరు నాకడ నుండఁ దగరు పాతాళమ్మునకుం బోయి యెల్ల వేళ నిద్రాధీనులై చిరముండి పదంపడి దేవకీగర్భమ్మునం బుట్టునది.

క॥ వెనుకటిజన్మమ్మున మీ, జనకుం డగుకాలనేమి జనియించును గం
సునిరూపము గొని యాతఁడ, జనియించిన యప్డ మిమ్ముఁ జంపెడు
మనుచున్. ౪౮౪

వ॥ శాపం బొసంగె నది కారణంబుగ షడ్గర్భులు దేవకి కుదయించి కంసునిచేఁ జచ్చిరని మఱియు నిట్లనియె. ౪౮౫

గీ॥ కంసుచెలియలు సప్తమగర్భ మంతఁ, దాల్చె శేషాంశమున దానిఁ
దారుమా రొ,నర్చె నయ్యోగమాయ జనంబు లాపె, గర్భ మెడలె
నటంచు విక్లాంతు లైరి. ౪౮౬

వ॥ కంసుఁడును నైదవమాసమ్మున దేవకికి గర్భపాతంబాదవె నను మాట విని సంతసించె నాశిశువును రోహిణీగర్భమ్మున వృద్ధిఁ బొఁదుచుండె నంత దేవకియు మరలఁ జూలు దాల్చె. ౪౮౭

క॥ ఎనిమిదవగర్భమున స, త్త్వనిధి సరోజాక్షుఁ డెలమి ధరణీభారం
బును దీర్చ దేవకార్యం, బొనరిఁప వసించె సంతతోజ్జ్వలదీప్తిన్.

వ॥ అట్లు దేవత లందఱును దమతమయంశమ్ముల నుద్భవించిరీ తెఱంగు సంక్షేపమ్ముగ నాలింపుము. ౪౮౯

క॥ వసుదేవుఁడు కశ్యపుఁ డ, వ్వసుదేవునిభార్య యదితి పార్థివ! శేషాం
శసముద్భూతుఁడు బలరా,మసమాహ్వాయుఁ డింక నొక్క మర్మము
వినుమీ. ౪౯౦

క॥ నరుఁడును నారాయణుఁడును, నరయఁగ ధర్మునికుమారు లని తెల్పితి
న, న్నరుఁ డర్జునుఁడై పుట్టె, న్నరవర! కృష్ణుఁ డయి పుట్టె నారాయ
ణుఁడున్. ౪౯౧

వ॥ మఱియు ధర్మాంశమ్మున విదురయుధిష్ఠిరులును ననిలాంశమ్మున భీముండును నశ్వినులయంశమ్మున నకులసహదేవులును సూర్యాంశమ్మునఁ గర్ణుండును బృహస్పతియంశమ్మున ద్రోణుండును. యమరుద్రకామక్రోధమ్ముల యంశమ్మున నశ్వత్థామయుఁ బుట్టిరి. శంతనుండు సముద్రాంశమ్మునఁ బొడమె. ౪౯౨

గీ॥ శంతనుండు సముద్రాంశజనితుఁ డైన, కతనఁ బతి గాఁగ వరియించె
గంగ యతని, వసువు భీష్ముండు గంధర్వవరుఁడు దేవ,కుఁడు మరు
ద్గణ మవ్విరాటుఁడు నృపాల. ౪౯౩

వ॥ కృపాచార్యుండును గృతవర్మయు మరుద్గణాంశసంభవులకా మెఱుంగునది అరిష్టనేమిసుతుం డగుహంసుండు ధృతరాష్ట్రుండు కలి దుర్యోధనుండు ద్వాపరంబు శకుని సోమప్రరువనుయాదవుఁడు సువర్చుం డనుసోమపుత్రుండు ధృష్టద్యుమ్నుం డనలాంశసంభవుండు శిఖండి రాక్షసాంశసంభూతుండు ప్రద్యుమ్నుండు సనత్కుమారుండు వరుణుండు ద్రుపదుండు లక్ష్మి ద్రౌపది పాంచాలీపుత్రు లేవురును విశ్వేదేవాంశజులు. ౪౯౪

క॥ కుంతియు మాద్రియు ననునీ, యింతులు సిద్ధియును ధృతియు నృప!
గాంధారీ, కాంత మతి వేలుపులరో, యింతులు పదియాఱువేలు
కృష్ణునిభార్యల్. ౪౯౫

వ॥ ఇంక నసురాంశజుల వినిపింతు హిరణ్యకశిపుండు శిశుపాలుండు విప్రజిత్తి జరాసంధుండు ప్రహ్లాదుండు శల్యుండు కాలనేమి కంసుండు హయశిరుండు కేశి గోకులమ్మున వధింపఁ బడినకకుద్మి యనువాఁడు బలిపుత్రుం డగునరిష్టుండు అనుహ్లాదుండు ధృష్టకేతుండు బాష్కలుండు భగదత్తుండు లంబుండు ప్రలంబుండు ఖరుండు ధేనుకుండు వారాహకిశోరు లనునీయిరువురు రక్కసులును జాణూరముష్టికులను మల్లులు దితిపుత్రుం డగునరిష్టుండు కువలయాపీడంబనుగజము బలిపుత్రి

బకి తదనుజుండు బకుఁ డిట్లు సురాసురలయంశమ్ముల ననేకు లుద్భవించి
రని వెండియు. ౪౯౭

చ॥ అమరులు బ్రహ్మఁ గూడి తను నారసి ప్రార్థనఁ జేసి భూమి భా
రము హరియింపు మన్నపుడు రాక్షససూదనుఁ డిచ్చె రెండు కే
శములు సితాసితమ్ములు వెసన్; హరి శ్యామలవర్ణుఁ డయ్యెఁ దె
ల్పమరెఁ దదగ్రజాతునకు నయ్యది హేతువుగాఁగ భూవరా. ౪౯౮

వ॥ ఈయంశావతరణం బెవ్వారలు భక్తిభావమ్మునఁ జదువుదు
రవ్వారికి సమస్తశుభమ్ములు కరతలామలకమ్ము లట్లు దేవకీపుత్రుల నార్వు
రఁ జంపి యేడవగర్భంబు పతితం బగుట యెఱింగి యష్టమగర్భమ్మును
బ్రయత్నమ్మున హరింపఁ గంసుం డున్నంత. ౪౯౯

క॥ హరి దేవకికడుపున సు, స్థిరుఁడై వసియించె నపుడ దేవహితముగా
నరుదెంచి యోగమాయయుఁ, గర మలరారెన్ యశోదగర్భము
నందున్. ౪౯౯

ఆఁ వె॥ గోకులమున రోహిణీకాంత కుదయించె, రాముఁ డంతఁ గాంతి
ధాముఁ డగుచుఁ, గంసుఁ డతిభయమునఁ గారాగృహమ్మున,
నుంచె దేవకిని మదోద్ధతుండు. ౫౦౦

క॥ అట్లుంచి భృత్యుల నటఁ గావ నియోగించె వసుదేవుఁడును
భార్యాస్నేహాయత్తచిత్తుండై యాపెతో సకారాగారమ్ముఁ బ్రవేశించి
కుమారోదయమ్ము చింతించుచుండె నంత దేవకార్యార్థి యగువిష్ణుండు
దేవకీగర్భమ్మున నమగసంస్థాయమానుండగుచుఁ గ్రమమ్మున వృద్ధిఁ జెంద
దశమాసపూర్తి యయ్యె. ౫౦౧

శ్రీకృష్ణోదయము.

గీ॥ శ్రావణమ్మునఁ గృష్ణపక్షమున రోహి, ణీకలిత మైనయష్టమి నాకులత్వ
మడరఁ గంసుండు దైత్యుల నరసి పల్కె, నష్టమం బిది గర్భంబు
కష్టదంబు. ౫౦౨

ఉ॥ దీనఁ జనించుబాలకుఁడు తెల్లముగా ననుఁ జంపు నిక్క మె
ల్లైనను వీనిఁ జంపవలె నప్పుడు నిద్దుర పట్టఁగా వలెన్

లేనియెడఁ దుఃఖమ్ము లేక లేవు శ్రమంపడి మీర లందఱుఁ
బూనికఁ గాచి యుండవలెఁ బుట్టినతోడనె చెప్పఁగావలెన్. ౫౦౩

వ॥ అని వారల నియోగించి గృహమ్మున కరిగి చింతావిష్టుండై నిద్రాదికం బెఱుంగక యొకభంగి నతఁ డుండె రక్కసు లందఱును దమతమయాయుధమ్ములు ధరియించి జాగరూకులై కాచుచుండి రయ్యెడ దేవకి వసుదేవున కిట్లనియె. ౫౧౪

క॥ అసహాయ నైననాకున్, బ్రసవసమయమాయెఁ జేయువని యే మిట ర
క్కసులు నలుగడలఁ గాపుగ, నసమానబలాఢ్యులుండి రకట! మ
హాత్మా. ౫౦౫

వ॥ మున్ను నందునిపత్ని యగుయశోదకును నాకును నొక్కసమయంబు గలదెట్లంటేని నీకుం బొడమునపత్యంబు మన్మందిరమ్మున కనుపుము మదపత్యంబు నీగృహమ్మున కనిపెద నావుడు వల్లెయని యే నొప్పితి నిప్పు డప్పని యెట్లు సేయ నగు నని చింతించుచు గర్భభరం బాఁగఁ జాలమి సిగ్గఱి పతి కిట్లను. ౫౦౬

క॥ భర మాయె గర్భవేదన, యపుగుము సిగ్గాయె నిన్ను నరయఁగఁ
నని స, త్వరమున మొగ మటుచేసి కొం, మరునింగనె మరుని నగు
కొం మరుగలవానిన్. ౫౦౭

ఆ॥ వె॥ చెప్ప నలవిగానిచెలువున నొప్పారు,చిన్నిబాలుమోము చెలువ
గాంచి, పులకితాంగి యగుచు నెలమిని వసుదేవుఁ బిలిచి శిశువుఁ
జూపి పలికె నిట్లు. ౫౦౮

క॥ కనుఁగొను మాముఖకాంతియుఁ, గనులవిశాలతయుఁ జెలువుగల
మృదుకాయం, బును నెన్నఁడేని యిట్టిఁడు, జనియించెనె యేరి కేని
సదమలహృదయా. ౫౦౯

ఉ॥ చచ్చెడివానికిన్ మిగులఁ జందముఁ నందము గల్గు నంచు వి
ద్వచ్ఛయ మాడుమాటలు వృథా యగునే! యెటు లీఁగ నేర్చె దీ
విచ్చిఱుతన్ జగ మ్మఖిల మేలెడితేజము వొల్చువానిఁ గా
ర్చిచ్చన నొప్పుకంసునకు జీవవిఘాతికిఁ జేతులారఁగన్. ౫౧౦

వ॥ అనవుడు వసుదేవుం డశ్రుమరుమొగం బాలోకించుచు నితి కర్తవ్యతాశూన్యుండై యున్నంత నాకాశవాణి విశదాక్షరంబుగ నతని౦ బిలిచి యి ట్లనియె. ౫౧౧

ఉ॥ అందఱు రక్షకుల్ నిదుర నందిరి నాపెనుమాయకల్మి, దీ
నం దగుతల్పులుల్ విడియె నావలనన్ విను మింక నడ్డు లే
దెందును; వేగ నీశిశువు నెత్తియురమ్మునఁ బట్టి గోకులం
బందు యశోదగేహమునయం దిడు మేటికి సందియం బిఁకన్. ౫౧౨

వ॥ పిమ్మట వసుదేవుండు బాలకు నెత్తికొని విశృంఖలుండై వివృతమ్ము లగునాయష్టద్వారమ్ములు దాఁటి యోగమాయాప్రభావమ్మున నేరికి నలక్షితుండై జవుజవ్వనఁ గాళిందీతటమ్మున కరిగి యిది యెట్లు తరింప నగునని యెంచునాలోన నయ్యేదియు మొలబంటి యగుడుఁ జయ్యన గోకులమ్మున కరిగి నిర్జనం బగుమార్గమ్మున నందు మందిరంబు సొచ్చి తద్ద్వారమ్మునఁ బశువిభూతిం జూచుచుండె. ౫౧౩

గీ॥ అంత నందునిభార్యయుం దవతరించె,యోగమాయాంశసంపన్న యొ
క్క బాల, దాని వసుదేవునకు నిచ్చి తనయుఁ గొనియె, దాదినెప
ముస నజ్జగదాది దేవి. ౫౧౪

వ॥ పిమ్మట వసుదేవుండ బ్బాలం గొని కారాగారమ్మున నున్న దేవకిప్రక్క నునిచి తానును సమీపమ్మునఁ జింతావిష్టుండై యుండు నంత. ౫౧౫

క॥ ఆకొమిరె మెల్లమెల్లన, ప్రాకృతబాలికయుఁ బోలె బహుమధుర
రస, శ్రీకలితంబుగ నేడువ, వే కళవళమంది లేచి భృత్యులు కడఁకన్.

ఆ॥ వె॥ కంసుకడకు నేగి కనియె దేవకి పుత్త్రి, నరుగుదెమ్ము వేగ మనుచు
నతఁడు, నరిగి తలుపు దీయు మనుచు నవ్వసుదేవుఁ,బిలిచి యిట్టు
లనియె నలుక వొడమ. ౫౧౬

క॥ ఎనిమిదవగర్భ మియ్యది, ననుఁ జంపఁగ నెంచి దీన నారాయణుఁడే
జనియించు నంచు వింటిన్,దునుమంగా వలదె యిట్టిదుష్టుని శిశువున్

వ॥ జాగు సేయక తె మ్మనుడు భయత్రస్తుండుంబోలె వసుదేవుండు చింతించుచు నబ్బాలం దెచ్చి కంసునిహస్తమ్మునం బెట్టిన నతండు చూచి సంశయగ్రస్తుండై నిజాంతర్గతమ్మున. ౧౧౯

ఉ॥ ఏమిది! క్రొత్త పుట్టె మృష యెట్లగు నంబరవాణిపల్కు! మి
థ్యామతి నారదుం డనృత మాడునె! యివ్వసుదేవుమాయ నాఁ
గా మన మెట్లు లొప్పికొనుఁ! గాచెడివారలు చుట్టునుండఁ గ
న్యామణి యేడవచ్చె సుతుఁ డక్కట యెక్కడికేగెఁ జిత్రమా.

కం॥ కాలగతి విషమ మని చింతా, లోలుం డగుచు బాల నంఘ్రులఁ
గొని యా, భీలగతి బిట్టు వైచెన్, దూలి యుపలమందుఁ బడఁగ
దుందుడుకు మెయిన్. ౧౨౧

వ॥ అక్కులపాంసనుం డిట్లొనర్చిన నబ్బాల కరమ్మునుండి జాఱి నంతన యుప్పరమ్మున కెగసి దివ్యరూపధారిణియై మృదుస్వరమ్మున నిట్లనియె. ౧౨౨

కం॥ ననుఁ జంపినంత నేమగు, వినుమో దుష్టాత్మ! మిగుల వీరుఁడు నీకై
జనియించినాఁడు వృద్ధిం, గనుచున్నాఁ డతఁడు నిజము గళ త్రెచ్చు
నినున్. ౧౨౩

వ॥ అని నుడివి తనంత నరిగెఁ బిమ్మటఁ గంసుం డతివిస్మితుండై తనగృహమ్మున కరిగి బకధేనుకవత్సకప్రలంబముఖులం గాంచి యిట్లను.

ఉ॥ గోకులమందుఁగాని మఱి కొంకక యెచ్చటఁ గాని పుట్టు దు
ష్పాకులఁ బాకులన్ విగతసంశయులై వధియింపుఁ డిందఱు
న్నా కగు జాగరూకతఁ గనం దగుఁ బూతన బాలహంత్రి దా
నీ కృతి యందు నేర్పుగల దెంతయు నయ్యది మీకుఁ దోడగున్.

వ॥ ఇట్లు నియోగించి చింతావిష్టుండై యతం డుండె నంతఁ బ్రాతఃకాలంబయ్యెఁ బదఁపడి నందుండు సంతుష్టాంతరంగుండై పుత్త్రోత్సవం బొనరించె. ౧౨౬

కం॥ నందుఁడు పుత్త్రోత్సవ మా,నందగతి నొనర్ప నదియు నాలుగు దెసలం
బొందుపడెఁ గింవదంతిగ, నందంద చరించుచారు లతిరభసముగన్.

వ॥ కంసుకడ కరిగి నుడివిరి యంతకుమున్న యతండును నార దునిచే బోధింపఁబడినవాఁ డగుట గోకులమ్మువంక నతిక్రోధమ్ముగలఁడై యుండె నంత. గి.౨౮

శ్రీకృష్ణలీలలు.

ఉ॥ పూతనఁ జంపె ధేనుకు నపూర్వబలుర్ వధియించె వత్సకుర్
బాతకు నబ్బకాసురునిఁ బట్టి యడంచెఁ బ్రలంబుఁ జెండె గో
జాతమురక్షసేఁతకు వెసన్ గిరి యెత్తె నటంచు వించు న
త్యాతురుఁడయ్యెఁ గృష్ణునెడ నాత్మవధంబున నిశ్చితాత్ముఁడై.

వ॥ పదంపడి కేశి యనురక్కసుంగూడ దునుమాడుట యాలించి యుపాయమ్మునఁ గృష్ణు వధింప నెంచి ధనుర్యాగంబు నెపమ్మున బలరామ కృష్ణుల రప్పించువాఁడై యక్రూరుం బనిచిన నతం డరిగి రథం బెక్కించు కొనివారలం దోడికొని వచ్చె నంత. గి౩౦

గీ॥ ధనువు భంజించి రాజుల దర్ప మడఁచి, గజము వధియించి చాణూరుఁ గసిమసంగి, ముష్టికునిఁ జంపి శలుని నిర్మూలుఁ జేసి, తోశలు హరించి రిరువు రుద్ధురత మెఱయ. గి౩౧

మ॥ సిగచేతం గొని పట్టి యీడ్చి సమరస్థేమాభిరామత్వ మొ
ప్పగఁ గంసున్ బరిమార్చి లీలమెయి నంబాశృంఖలల్ వాపి బం
ధగతున్ దండ్రి వదల్చి రాజ్యమునకు న్నాథుండుగా నుగ్రసే
నుఁ గడున్ వృద్ధు నలంకరించె హరి తన్నున్ నిర్జరుల్ మెచ్చఁగన్.

వ॥ పిదప వసుదేవుం డబ్బలరామకృష్ణుల కుపనయనం బాచరించి సాందీపనునొద్దకు విద్యాభ్యాసమ్మున కనిచెఁ బదంపడి వారు గురుకుల వాసమ్ము చేయుచు సమస్తవిద్యల నభ్యసించి ద్వాదశాబ్దమ్ములవా రయి మధురాపురమ్మున సుఖమ్మునున్న యెడ నల్లునిమరణంబు విని కలుషి తాంతరంగుం డై నజరాసంధుండు మధుర నటికట్టి ఘోరం బగుసంగ రం బొనర్చి పరాజితుండై యరిగె నిట్లతం డేడుమార్లు కృష్ణునితో నె దిరి యోహటించి మ్లేచ్ఛాధిపతి యగుకాలయవనుం బురికొల్పవాఁ డును యాదవభయంకరుండై మధురపై నెత్తివచ్చినఁ గృష్ణుండు యా దవసమక్షమ్మున బలరామున కిట్లనియె. గి౩౩

క॥ పాతకుఁడు జరాసంధుం, డీతని నంపించె వీఁడు నెంతయు బలవి
ఖ్యాతుండు ప్రబలసైన్యో, పేతుం డిత్తులువతోడఁ బెనఁగుట భరమా
క॥ ధనమును గృహమును వీడియుఁ,దనప్రాణమురక్షసేఁత ధర్మం బగు
సౌఖ్యనియతిఁ జొప్పుడు నెయ్యెడఁ, దన కది పిత్రార్జితముగఁ దలఁ
పఁగ వలయున్. ౧౩౧

వ॥ పూర్వార్జితం బగు దేశం బెల్లప్పుడుఁ దనకు భయజనకం బేనిఁ గులోచితం బని యట వసించుటకన్న శైలసాగరనికటంబున నేని నిష్కంటకంబుగ వసించుట సమంజసం బని పెద్దలు వక్కాడురు.

చ॥ హరి శయనించు నంబునిధియం దహితల్పమునన్ భయమ్మునన్
హరుడు వసించు రాజతకులాచలగహ్వరమందు నింకఁ ద
స్కరుల గణింపనేల! మన మొక్కమొగిన్ బురి వీడి ద్వారకా
పురమున కేగి సౌఖ్యములు పొందుట లగ్గని నాకుఁ దోఁచెడిన్.

వ॥ అప్పురవరంబు రైవతాచలంబుకడ సముద్రతటమ్మునఁ గల దనియు నతిమనోహరం బనియును గరుఁడుండు సెప్పె నను డు యాదవులు సమ్మతించి సకుటుంబమ్ముగఁ దరలి బలరామకృష్ణపురస్సరులై కతిపయదినమ్ములకు ద్వారవతి కరిగి యప్పురమ్మునఁగలజీర్ణగృహమ్ములఁ బున రుద్ధరణం బొనర్చి సుఖం బుండిరి పిదప బలరామకృష్ణు లిరువురును నిర్జన మ్మగు మధుర కేతెంచి యట వసించుచున్నంత యవనుండు మరల నప్పురంబు ముట్టడించె. ౧౩౨

చ॥ హరి పురి వీడి నైళ మసహాయతఁ దాఁ బదచారియై వెసం
బరుగిడె నంత వాఁడు ననమానరయమ్మునఁ బాదచారియై
యరిగెఁ బిఱుంద, నీవరున నయ్యదువీరుఁడు రక్కసుండు నో
కురువర! యేగి రంత ముచికుందునియాశ్రమపుణ్యభూమికిన్. ౧౩౩

వ॥ హరియు నయ్యెడ నంతర్ధానఁబు చేసె నయ్యవనుండు నట నిద్రించుచున్నముచికుందుం గాంచి శ్రీకృష్ణుం డని యెంచి తనకాలఁ దన్నుటయు నారాజర్షి మేల్కని క్రోధతామ్రాక్షుండై యవను భస్మసాత్కరించి కెలనఁ గృష్ణుం గాంచి నమస్కరించి సన్నుతించెఁ

బిదపఁ గృష్ణుండు బలరామసహితమ్ముగ ద్వారవతి కరిగి యుగ్రసేనుని
పై రాజ్యభార మ్మునిచి తాను యథేష్టమ్ముగ సంచరించుచుండె. ౧౪౦

క॥ అసహాయశూరుఁ డగుహరి, వెస నాశిశుపాలువలన విడిపించి సమం
జసగుణ యగురుక్మిణి రా, క్షసోపయమవిధి గ్రహించె జగములు వొగడన్.

గీ॥ జాంబవతి మిత్రవిందయు సత్యభామ, నాగ్నజితి భద్రయును లక్ష
ణాతరుణియుఁ, బేర్మిఁ గాళిందియును గృష్ణుఁ బెండ్లి చేసి, కొనిన
భార్యలు సౌందర్యఖనులు భూప! ౧౪౨

క॥ ఆరుక్మిణి శ్రీకృష్ణుని, గారామునఁ గూడి కొంతకాలమ్మునకున్, జారు
తరగాత్రిఁ గనియెఁ గు, మారున్ బ్రద్యుమ్నుఁ గాంతిమహితా
కారున్. ౧౪౩

వ॥ అయ్యర్భకునకు జాతకర్మాదికం బొనర్చినపిదప మాయాకోవి
దుండును బలిష్ఠుండును నగుశంబరుండు సూతికాగృహమ్మునుండి యా
చిన్నిబాలు హరియించి మాయావతి కొసంగిన హరి చేయునది లేక
చింతార్తుండై జగదంబ నిట్లు నుతించె. ౧౪౪

క॥ ముని బదరికాశ్రమమ్మున, మనమునఁ దగ నిల్పి భక్తిమై నిన్నుంగొ;
ల్చినవాఁడ గానె నాపైఁ, గనికరమున్ మఱువఁ బాడిగా! జగదంబా.

ఉ॥ ఏ నెటు నిల్వ నేర్తు జగదీశ్వరి! యెవ్వఁడో గానరాదు నా
సూనుని సూతికాగృహము చొచ్చి హరించె మదీయమాన మి
ద్దాన నడంగదే జనని! దాసులదీనతఁ జూచి యోర్వఁ జ
న్నే! నగరే నినున్ జనులు! నీకు నొకింతయు లజ్జ పుట్టదే. ౧౪౬

చ॥ నగరముచుట్టు కోటయఁట! నాగృహ మెన్నఁగ మధ్యమందు నొ
ప్పగునఁట! సూతికాగృహము నారయువార లనేకు లుండ నె
వ్వగ హరియించె బాలకు నవారణలీల; మదీయపూర్వక
ర్మగతియ కాక వేఱొకటి గానఁగ రాదు నిమిత్త మియ్యెడన్.

గీ॥ ఏను బోరుగూఁకిం జన నెల్లయాదవులును గాచుచు నున్నారు
తెలివికలిమి, నెవఁడు హరియించె మత్పుత్రు నెంచి చూడ, నంబ!
నీమాయ యొక్కింత యమరదేని. ౧౪౮

గీ॥ మందమతు లగుమాబోఁట్లకుం దరంబె, జనని! నీదుచరిత్రంబు చంద
మెఱుఁగ, బాలుఁ గొనిపోవుచోరుండు పట్టువడక, యుండఁ గల్పించి
తివి మాయ యొరులవశమె. ౫౪౯

చ॥ పతి పరదేశవర్తి యగుపట్టున రోహిణి! నిక్కమాపతి
వ్రత బలరాము నెట్లు గనెఁ! బాపవిదారిణి యన్యగర్భసం
గతు శిశువుం దగం దిగిచి కాదె తదంగనయందుఁ గూర్చి పెం
చితివి జగత్ప్రసిద్ధము విశిష్టము నీమహిమం బొకింతయే. ౫౫౦

చ॥ సకలము చేసి పెంచి పెలుచన్ హరియించెడితల్లి! నాకుఁ బు
త్రకు నిడి సంతసం బిడినదానవు తత్క్షణ మిట్టివేదనా
వికలమనస్కుఁ జేయఁ దగవే! పగవాఁడనె! కాక నీకు ని
ట్టికృతులు బల్ముదంబును ఘటింపఁగఁ బోలు నెవం డెఱింగెడిన్.

క॥ దేవి! తనూజుఁడు సుఖముల,తావనియును సుతునిచావు తలిదండ్రు
లకున్, బ్రేవడలుట యని చెప్పుదు, రే వెఱవున నిల్తు మొదలనే
యిటులైనన్. ౫౫౧

ఉ॥ ప్రీతిఁ ద్యజింప లేక కురరీగతి రోదన మాచరించుత
న్మాత గతిన్ దలంపు దయ మాలినదానవు కాకుమమ్మ! ప్ర
ఖ్యాతికిఁ జేటు దెచ్చుకొనఁ గా మది నెంచకుమమ్మ! నీవు గా
కీతరుణిన్ భరింప నిఁక నెవ్వరు దిక్కు! వచింపు మమ్మరో! ౫౫౩

ఉ॥ జన్న మొనర్తునో! వ్రతము సల్పుదునో! భవదంఘ్రు లెంతయుం
దిన్ననిభక్తి సూనములు తెచ్చి యజించి ముదంబు గూర్తునో!
కన్నసుతుం డొకించుకయుఁ గందును జెందక యుండెనేని నీ
కు న్నిఖిలాంబ యేమి యొడఁగూర్పఁగ నేర నశక్య మేసియున్.

చ॥ తనయునిఁ దెచ్చి నాకొసఁగి తద్దయు మోదము గూర్చుమమ్మ! నీ
పని యగుఁగాని వేఱొకరు పాల్పడ రింతటిసేఁత కంచు మ
న్ననమెయి గృష్ణుఁ డెంతయు ననాథగతిన్ విలపింప నజ్జగ
జ్జనని కృపానుషంగ యయి చయ్యన దర్శన మిచ్చె శౌరికిన్. ౫౫౪

వ॥ అట్లు ప్రత్యక్షంబై యభయం బొసంగి నీకొమరుండు శాప
కారణంబున శంబరునిచే హరింపఁ బడి తద్గృహమ్మున నున్నవాఁడు మద

నుగ్రహమ్ముకతనఁ బదియాఱవయేట నవ్వాసిం జంపి నీకడ కరుదెంచు
నిఁక శోకింపకు మనవుడుఁ గృష్ణుండును రుక్మిణియు సంతసమ్మునఁ జెలంగి
రని చెప్పినవ్యాసునకు జనమేజయుం డిట్లనియె. ౧౫౬

క॥ నారాయణాంశమునఁ జెన్నారెడిహరి కెఱుకపడనియనువున గుప్తా
గారమున నున్న బాలుని, నేరీతి హరించె నిక్క మే నిది చెపుమా.

వ॥ నావుడు వ్యాసుం డిట్లను.

గీ॥ మనుజులు సురాసురు లొకింత మాయఁ గడవఁ,జాల రది యెంత కేని
యుఁ జాలు నెట్టి,బుద్ధిమంతునికైనను బొర యెసంగఁ, జేయు శాం
భవి యెరిక జేయ నిజము. ౧౫౮

శ్రీరామాదులు కించిద్జ్ఞులనుట.

వ॥ క్షుత్తృణ్ణిందాతంద్రాభయశోకసంశయమోహహర్షాభిమాన
జరామరణాజ్ఞానగ్లానీర్ష్యాప్రీతిమదశ్రమమ్ములను నియ్యవి దేహజమ్ము ల
గుభావమ్ములు. ౧౫౯

ఉ॥ రాముఁ డెఱుంగఁ జాలెనె యరణ్యమునం దన కగ్రవర్తియా
హేమమృగమ్మురాకయు మహీసుతపోకయు నజ్జటాయు వా
లో మృతిఁ జెందు టాదిగ; ఖలుం డగురావణుఁ జంపి రాజ్యసు
శ్రీమితిమీఱునాఁడు మును చెందినబాముల నెన్న నేర్చెనే. ౧౬౦

గీ॥ మాయ బలవతి గాదేని మనుజనాథ!, యెఱుఁగఁ జాలెనె తనతండ్రి
మృతిని నాతఁ, డింతయేటికి సీతయున్నెడఁ దెలియఁగ, వనచరుల
నలుదిక్కుల కనుపనేల. ౧౬౧

గీ॥ నాగపాశమ్ములను బడి నవయనేల, సీత నిర్దోష యనక కార్చిచ్చు
నందుఁ బడుట కొప్పఁగ నేల యాపై జనాప, వాదకుఁ దలంకి తా
విడువంగ నేల. ౧౬౨

వ॥ పిమ్మటఁ దనపుత్రు లగుకుశలవులఁగుశలవులని మునిచెప్పకున్న
నెఱింగినే! ఇదియిట్లుండ జానకి పాతాళమ్మునకరుగుటయుఁ దమకుఁగాలం
బాసన్నం బగుటయు దెలియ నేర్చి నే! అట్లని దమ్మునిం జంప నుంకించు
నే యని వెండియు. ౧౬౩

క॥ మానవదేహము గైకొని, మానవరీతులఁ జెలంగె మహిమ మెడలి
యా, శ్రీనాథుఁడు సందేహం,బూనఁగఁ బని లేదు దీని కుర్వీనాథా! ౧౬౫

క॥ మొదలన్ గంసునిభయమున, యదుకులమణి యరిగె గోకులావాసం
బున్, బదఁపడి ద్వారవతిని దా, నొదిగె జరాసంధుభీతి యొదవిన
కతనన్. ౧౬౫

గీ॥ ఎంత యన్యాయ మొనరించెఁ గృష్ణుఁ డకట!, యెఱిఁగి శిశుపాలుచే
హరియింపఁ బడిన, దాని రుక్మిణిఁ గైకొనె ధర్మవిదులు, మెచ్చి
కొందురె విని జనమేజయనృప. ౧౬౬

వ॥ మాయాయుక్తుం డగుకతననకదా! శంబరుఁడు హరించిన
పుత్త్రు నెఱుంగఁ జాలక దుఃఖించి పదంపడి దేవికతనఁ దెలిసి యానం
దించె నిదియునుం గాక. ౧౬౭

ఆ॥ వె॥ సత్య యాజ్ఞఁ జేసి స్వర్గమ్మునకు నేగి,యింద్రుతోడఁ బోరి యెలమిఁ
గల్ప, వృక్ష మల్ల సత్యగృహమునఁ బెరటిచె, ట్టుగ నొనర్చె స్త్రీ
జితగతి నతఁడు. ౧౬౮

వ॥ సత్యభామయు నానందమ్మునఁ దద్వృక్షంబు తనతోఁట నాఁ
టించి పతి యగుశ్రీకృష్ణుని నారదునకు దానం బొసంగి పిదపఁ గనకమ
యం బగుకృష్ణవిగ్రహం బమ్మహామహున కిచ్చి విడిపించె. ౧౬౯

గీ॥ అరసి ప్రద్యుమ్నుఁ డాదిగ్గామెనట్టి సుతుల, జాంబవతి తన్నుఁ బుత్ర
లాభంబుకొఱకు, దైన్యగతి వేఁడఁ గృష్ణుఁడు తప మొనర్పఁ, జనియె
నుపమన్యునాశ్రమమునకు నధిప. ౧౭౦

క॥ శివభక్తుం డగునమ్మా, నివలనఁ బాశుపతదీక్ష నెఱిఁగొని సన్న్యా
సవిధి మెయిఁ దపము సలిపెన్, బ్రవిమలుఁడై, శివుని మదినిఁ బాదు
కొలుపుచున్. ౧౭౦

వ॥ ఇట్లు ప్రథమమాసమ్మున ఫలాశియు ద్వితీయమ్మున జలపాయి
యుఁ దృతీయమ్మున వాయుభక్షియునై పాదాంగుష్ఠాగ్రమ్మున నిలిచి
పుత్త్రార్థియై తనుంగుఱిఁచి ఘోరతపం బొనర్చునాహారికి హరుం డాఱవ
మాసమ్మునఁ జంద్రకళాధరుండై వృషభారూఢుండై యింద్రాదిసురలు
పరివేష్టింపఁ బార్వతితోఁ బ్రత్యక్షంబై ౧౭౧

ఆ॥ వె॥ వాసుదేవ! నీతపమ్మున కెద మెచ్చి, వర మొసంగ నిటకు వచ్చి
నాఁడఁ,గోరుకొమ్ము వలయుకోరికలెల్ల నే,నిచ్చునప్డు కొదవ వాకింత
కలదె. ౫౨౩

వ॥ అంతఁ గృష్ణుండు భక్తినమ్రుండై యద్దేవుపాదమ్ములకెఱఁగి
మేఘగంభీరభాషణమ్ముల నిట్లు నుతించె. ౫౨౪

గీ॥ దేవదేవ! జగన్నాథ! దివ్యమూర్తి!, సర్వభూతార్తినాశన!సకలలోక
కారక! సురారిహర! నీలకంఠ! శైల, జామనోహర! యజ్ఞఘ్న!
శరణు నీకు. ౫౨౫

ఉ॥ ధన్యుఁడ నైతిఁ బావనతఁ దాల్చితి జన్మము గణ్య మయ్యె సౌ
జన్యము గల్గె నీదుపదసారసముల్ గనుఁగొంటఁ జేసి; యే
నన్యము గోర స్త్రీమయము లైనమహత్తరపాశజాలముల్
దైన్యము నొందఁ జేసె నివి దాఁటఁగఁ జేయఁగదే! కృపామతిన్.

క॥ మానవజన్మం బెత్తిన, దానికిఁ గా నాకుఁ గష్టదశ చేకూరెన్
దీనఁ గృశియించునాదగు, దీనతఁ బాపంగఁ దగదె దీనశరణ్యా.

అ॥ వె॥ మొదట గర్భదుఃఖమును బొంది కంసుభ, యమునఁ బిదప గోకు
లమున కరిగి, గొల్ల నగుచు నడవి గోవులఁ గాచుట,కన్నఁ గష్ట
మొండు గలదె గిరిశ. ౫౨౮

గీ॥ గోరజస్సంగతిం జేసి కొమరు దఱిగి, యాలఁ గాచుచు బృందావనాం
తరమున, నుండ భయపెట్టె మ్లేచ్ఛనాథుండు దానఁ, జేసి ద్వారవతీ
పురిఁ జేరినాఁడ. ౫౨౯

వ॥ పితృార్జితం బగుమధుర విడిచి ద్వారవతి కేతెంచి యయాతి
శాపంబుకతన రాజ్యం బొల్లక యుగ్రసేనునియందు యునిచి యతనికి
దాసుండ నైతి. ౫౩౦

క॥ ఎన్నిటఁ జూచిన సంసృతి, కన్నన్ దుఃఖంబు స్త్రీలకన్న నధర్మా,భ్యు
న్నతియుఁ బారతంత్ర్యము, కన్నన్ బంధం బొకండు గలదే గిరిశా.

గీ॥ జాంబవతి రుక్మిణీతనూజాతులఁ దగ, నరసి సంతాన మి మ్మని నంత
నేను, దనయునికిఁ గా నొనర్చితిఁ దపము లజ్జ, వొడముచున్నది దీనిఁ
జెప్పుటకు నాకు. ౫౩౨

గీ॥ముక్తి నిడఁ జాలునినుఁ గాంచి మూఢబుద్ధి,నెవఁడు గోరెడిఁదుచ్ఛవహా
నిట్టి ఫలము,కామినీప్రేరితుండనై గళితలజ్జుఁ,డ నయి కోరెద సంతాన
మనఘ నిన్ను. ౫౮౩

క॥ సంసార మెంతకేనియు, హింసాకర మంచు నెఱిఁగి యేను విరతి నా
శంసింపఁ జాలఁ గర్మ,ధ్వంసముభోగమునఁ గాని వఱలునె యెందున్

వ॥ శాపమ్ముకతన మాయానియంత్రితుండనై నారాయణాంశ
మ్మునఁ బుట్టిననాకుఁ గర్మానుభవం బింతంతోఁ దీఱునే యని వగచు మాధ
వున కుమాధవుం డిట్లనియె. ౫౮౫

క॥ పదియాఱువేలపై నే, బదిమంది ముదితలు నీకు భార్య లగుదు ర
మ్ముదితల కొక్కొక్క రితకుఁ,బదిమంది కొమరులు గలిగి ప్రబలెదరు హరీ

వ॥ అని నుడివి శంకరుండు విరమించినఁ బార్వతి ప్రణతుండగు
నమ్మధుసూదనున కిట్లను. నీవు లోకమ్మున నున్నగృహస్థులకెల్ల నొజ్జ
వై శతవత్సరమ్ములు సుఖమ్ముల ననుభవించి ద్విజశాపగాంధారీశాప
మ్ములఁ గులక్షయం బగుడు దేహమ్ము పరిత్యజించి బలరామసహితమ్ముగ
దివమ్మునకు రాఁ గలవు. ౫౮౭

క॥ శోకింపఁ దగునె! విధిపరి, పాకాగత మైనపనులపట్ల న;వశ్యం
బే కార్యము గానున్నదో, యాకార్యం బడ్డుపెట్ట నగునే యెందున్.

వ॥ నీ వవతారమ్ము చాలించి త్రిదివమ్మున కరిగినమీఁద నష్టావక్ర
శాపమ్మునం జేసి నీభార్యలు చోరులచేఁ బీడింపఁ బడుదు రని చెప్పి
యదృశ్యులైరి పిదపఁ గృష్ణుండును నుపమన్యునకు నమస్కరించి ద్వారక
కరిగి సుఖం బుండె. ౫౮౯

క॥ నరవర! బ్రహ్మాదులకును,దర మని యెంచకుము మాయ దాఁటఁ గఁ
గర్మో,ద్ధురతఁ బురికొల్పుచుందుర్, బరరూపిణిమాయ; పక్షపాతము
కల దే? ౫౯౦

ఉ॥ ఇంతియ కాని యాజగదధీశ్వరి కొక్కెడఁ బక్షపాత మొ
క్కింతయు లేదు "జీవులకు నేగతిఁ గల్గునొ ముక్తి" యంచుఁ దాఁ
జింతిలుచుండు లోకము సృజించియు మాయకు లోను జేయ దే
నంతయునున్ జడంబగుఁ దదర్థమ యిట్లొనరించు భూవరా. ౫౯౧

క॥ మాయాయత్తులు దివిజులు, మాయామయు లసురులెల్ల మాయాధీ
న, ప్రాయులు త్రిమూర్తులును స్వేచ్ఛాయుత్తత నొప్పు నొక్క
యంబికయ నృపా. ౫౯౨

ఆ॥ వె॥ దేవికన్నఁ బరము దెలియంగరా దెందు; నామెపూజకతన నఖిల
మొదవుఁ; దత్పదాబ్జభక్తి దవులనికులమునఁ, బొడమరాదు విను
ము పుడమిఱేఁడ. ౫౯౩

శా॥ జ్ఞానాసక్తి గురుర్ భజించి నియతిం గావించి వేదాంతని
ధ్యానం బొప్పఁగ నప్పరాంబిక మనమ్మందుర్ దగ న్నిల్పి సం
ధానంబుం బచరించి నిశ్చలవిధానజ్ఞానసంసక్తిమై
"నేనే దేవియునేన బ్రహ్మ" మను దా నెవ్వాండు వాఁడల్పుఁడే. ౫౯౪

వ॥ దీనికిం దక్కినవాఁ డెన్నికర్మంబు లొనర్చినను ముక్తుండు
గాఁడు శ్వేతాశ్వతరమహర్షు లందఱు నిట్లు భవబంధవిముక్తులైరి బ్రహ్మ
విష్ణుమహేశ్వరులును తత్తత్శక్త్రమ్ములును సచ్చిదానందరూపిణి యగున
ద్దేవిన యెల్లప్పు డారాధింతు రని చెప్పి మఱియును. ౫౯౫

క॥ నరవర! ప్రశ్నంబుల కుత్తరమిచ్చితి భవభయమునఁ దగ నెయ్యెది నీ
వరసి యడుగం దలంచెదో, పురాణములు వినుట కన్నఁ బుణ్యము
గలదే. ౫౯౬

ఆ॥ వె॥ సర్వపాపహరము సకలశుభప్రదం; బనఘ ముత్తమం బహర్ని
శంబు, భక్తి వినెడివారిభవబంధములు వాపు; నిది పురాణము
లకు నెల్ల మిన్న. ౫౯౭

వ॥ అని వ్యాసుండు జనమేజయునకుం జెప్పిన ట్లక్కథకుండు
శౌనకాదులకుఁ జెప్పుటయు. శ్రీ. శ్రీ. శ్రీ. ౫౯౮

క॥ లోహితసగోత్రభవ! వి, ద్యాహితనుమనోమనోజ్ఞతత్త్వజ్ఞ! మృదు
వ్యాహార! హారహారస, న్నీహారయశోవిహార! నిరుపమసారా. ౫౯౯

ఉ॥ కారుణికాగ్రగణ్య! నృపకాంతశిరోమణికాంతిరంజిత
శ్రీరమణీయపాదయుగసేవనబంభరితాంతరంగవి
స్ఫారయశోనుషంగపరిచారితసర్వదిగంతతుంగవి
ద్యారతశిష్యసంగవితతాదర! దుర్గయశాస్త్రిసోదరా! ౬౦౦

విచిత్రవృత్తము॥ మహీయశ్చరిత్రా, బహుస్తోత్రపాత్రా
గృహస్థాత్మధన్యా, బృహత్కీర్తిమాన్యా ౬౭౮

గద్య.

ఇదిశ్రీ—తిరుపతి వేంకటేశ్వర ప్రణీతంబయిన దేవీభాగవతంబను మహాపురాణంబునందుఁ జతుర్థస్కంధము.

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
9	9	బగు	బలు
13	2	వెర	వెఱ
21	18	బలు	పలు
35	20	దెర	దెరు
47	3	శౌర్య	చౌర్య

సంపూర్ణము.